ЦФЕНД
ЦЕНТР ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE

СУЧАСНИЙ СТАН ЕКОНОМІКИ, ОБЛІКУ, ФІНАНСІВ І ПРАВА ТА ЇХ ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ

CURRENT STATE OF THE ECONOMICS, ACCOUNTING, FINANCE AND LAW AND THEIR MAIN PROBLEMS

Збірник тез доповідей
Book of abstracts

8 червня 2020 р.
June 8, 2020

м. Полтава, Україна
Poltava, Ukraine

ЦЕНТР ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE

СУЧАСНИЙ СТАН ЕКОНОМІКИ, ОБЛІКУ, ФІНАНСІВ І ПРАВА ТА ЇХ ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ

CURRENT STATE OF THE ECONOMICS, ACCOUNTING, FINANCE AND LAW AND THEIR MAIN PROBLEMS

Збірник тез доповідей
Book of abstracts

8 червня 2020 р.
June 8, 2020

м. Полтава, Україна
Poltava, Ukraine

УДК 33
ББК 65

Сучасний стан економіки, обліку, фінансів і права та їх основні проблеми: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 8 червня 2020 р.). Полтава: ЦФЕНД, 2020. 75 с.

У збірнику тез доповідей представлено матеріали учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний стан економіки, обліку, фінансів і права та їх основні проблеми» з:

Белорусский государственный экономический университет
ВСП Київський індустріальний коледж КНУБА
Дніпровський аграрно-економічний університет
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Київський національний торговельно-економічний університет
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Львівський навчально-науковий інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»
Міжнародний гуманітарний університет
Мукачівський державний університет
Національний авіаційний університет
Національний університет «Одеська юридична академія»
Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого
ПВНЗ «Фінансово-правовий коледж»
ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом
Університет державної фіскальної служби України
Університет митної справи та фінансів
Харківський навчально-науковий інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Хмельницький торговельно-економічний коледж Київського національного торговельно-економічного університету
ХТЕІ КНТЕУ

У збірнику тез доповідей висвітлюються результати наукових досліджень з актуальних питань економіки, обліку, фінансів та права.
Тематика конференції охоплює актуальні проблеми: світового господарства і міжнародних економічних відносин; економіки та управління національною економікою; економіки та управління підприємствами; національної безпеки та оборони в умовах кризових явищ; економіки торгівлі та послуг; інновацій та інвестиційної діяльності; бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту; фінансів, банківської справи, страхування; маркетингу; менеджменту; правового забезпечення державного управління та місцевого самоврядування; цивільного права та процесу, сімейного права, житлового права; господарського права та процесу; адміністративного права та процесу, фінансового права, інформаційного права; кримінального права, кримінально-виконавчого права, кримінології, кримінального процесу, криміналістики; міжнародного публічного права та міжнародного приватного права.

Видання розраховане на науковців, викладачів, працівників органів державного управління, студентів вищих навчальних закладів, аспірантів, докторантів, працівників державного сектору економіки та суб'єктів підприємницької діяльності.

ЦФЕНД ЦЕНТР ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

© Автори тез, 2020
© Центр фінансово-економічних наукових досліджень, 2020
Офіційний сайт: http://www.economics.in.ua

ЗМІСТ
CONTENTS

СЕКЦІЯ 1. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ
SECTION 1. WORLD AGRICULTURE AND INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS 8

Diachenko O.
THE IMPACT OF THE PANDEMIC ON UKRAINE'S FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY 8

СЕКЦІЯ 2. ІННОВАЦІЇ ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ
SECTION 2. INNOVATIONS AND INVESTMENT ACTIVITIES 10

Країло В. В., Паневник Т. М.
ОСНОВНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ 10

СЕКЦІЯ 3. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ЕКОНОМІКОЮ
SECTION 3. ECONOMICS AND MANAGEMENT OF THE NATIONAL ECONOMY 12

Нестерова С. В., Шершун В. В.
ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ЕКОНОМІКИ 12

Пантєєв Р. Л., Родзін М. О., Родзін Д. О.
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ 14

Шевченко М. А., Тоцька Т. С.
НАЛЕЖНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ПРАВИЛЬНІСТЮ ВИЗНАЧЕННЯ МИТНОЇ ВАРТОСТІ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ 16

СЕКЦІЯ 4. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ
SECTION 4. ECONOMICS AND MANAGEMENT OF ENTERPRISES 19

Верчак А. О., Мельник В. В.
СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТУ ФРАНЧАЙЗИНГУ У СФЕРІ ДИТЯЧИХ ПОСЛУГ 19

Калінько І. В., Ковальчук А. В.
УПРАВЛІННЯ ЖИТТЄВИМ ЦИКЛОМ ПРОДУКТУ 22

СЕКЦІЯ 5. ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ
SECTION 5. FINANCE, BANKING, INSURANCE 24

Дуброва Н. П.
ВИКОРИСТАННЯ ПОКАЗНИКІВ EBIT ТА EBIDTA В АНАЛІЗІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ 24

Житар М. О., Овдієнко О. В.
ОСНОВНІ ЧИННИКИ ЗАЛЕЖНОСТІ СТАНУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ 25

Забалдіна Л. А.
ХАРАКТЕРИСТИКА СХЕМ ВІДМИВАННЯ ДОХОДІВ НЕЗАКОННИМ ШЛЯХОМ 27

Сокол А. О., Скрипник К. О., Задерака Н. М.
СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНТЕРНЕТ-БАНКІНГУ В УКРАЇНІ 29

Суморок І. М.
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ СТРАХОВИМИ КОМПАНІЯМИ 32

Стеценко Т. В.
ТРАНСФЕРТНЕ ЦІНОУТВОРЕННЯ: РЕАЛІЗАЦІЯ КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ В УКРАЇНІ 34

СЕКЦІЯ 6. МАРКЕТИНГ
SECTION 6. MARKETING 36

Зозуля М. І., Лоза С. С., Полхович Н. М.
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЙ 36

СЕКЦІЯ 7. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
SECTION 7. LEGAL PROVISION OF STATE ADMINISTRATION AND LOCAL SELF-GOVERNMENT 38

Звєрєв А. В., Динис Т. В.
КОНКУРС КАНДИДАТА НА ПОСАДУ. ПОНЯТТЯ, ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ, МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД 38

СЕКЦІЯ 8. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, СІМЕЙНЕ ПРАВО, ЖИТЛОВЕ ПРАВО, МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО
SECTION 8. CIVIL LAW AND PROCEDURE, FAMILY LAW, HOUSING LAW, INTERNATIONAL PRIVATE LAW 40

Фарзалиева Ф. М., Ших А. Л.
ПАРТИСИПАТИВНАЯ ПРОЦЕДУРА – КАК АЛЬТЕРНАТИВНЫЙ СПОСОБ ЭФФЕКТИВНОГО РАЗРЕШЕНИЯ СПОРНЫХ ПРАВООТНОШЕНИЙ 40

Шишацька Т. В.
ЕЛЕКТРОННИЙ ДОГОВІР ЯК ПРАВОВИЙ СПОСІБ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ 42

СЕКЦІЯ 9. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ ПРАВО, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО
SECTION 9. ADMINISTRATIVE LAW AND PROCESS, FINANCIAL LAW, INFORMATION LAW 44

Кравчук М. Ю., Прокопович Д. С.
ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ У СИСТЕМІ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ ТА ЇХ ПРАВОВЕ РЕГЛАМЕНТУВАННЯ 44

Сливка О. А., Дурняк О. П.
ХАРАКТЕРИСТИКА ЧИННИКІВ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ВЧИНЕННЯ КОРУПЦІЙНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРАЦІВНИКАМИ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ 46

СЕКЦІЯ 10. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО, КРИМІНОЛОГІЯ, КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, КРИМІНАЛІСТИКА
SECTION 10. CRIMINAL LAW, CRIMINAL EXECUTIVE LAW, CRIMINOLOGY, CRIMINAL PROCEDURE, CRIMINALISTICS 49

Бакаєв Д. І.
ВИНА ЗА ВЧИНЕННЯ ЗҐВАЛТУВАННЯ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА ХОРВАТІЇ 49

В'юник М. В., Колісниченко А. О.
СУБ'ЄКТ ЗЛОЧИНУ ЯК КРИТЕРІЙ КЛАСИФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ 51

Горбенко М. О.
ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОМ УКРАЇНИ..... 53

Пелюшкевич К. В.
ДОБРОВІЛЬНА ВІДМОВА ВІД ДОВЕДЕННЯ ЗЛОЧИНУ ДО КІНЦЯ ТА ЇЇ ЮРИДИЧНІ НАСЛІДКИ 54

Шишацька Т. В.
ПРОБЛЕМИ БОРОТЬБИ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ 58

СЕКЦІЯ 11. МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО ТА МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО
SECTION 11. PUBLIC INTERNATIONAL LAW AND PRIVATE INTERNATIONAL LAW 60

Шептовицька А. А.
МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО, ЯК ОКРЕМА ГАЛУЗЬ ПРАВА 60

СЕКЦІЯ 12. НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА І ОБОРОНА В УМОВАХ КРИЗОВИХ ЯВИЩ
SECTION 12. NATIONAL SAFETY AND DEFENSE UNDER THE CONDITIONS OF CRISIS PHENOMENA 62

Стецюк С. П.
НАЙБЛИЖЧІ ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ 62

Тертичний О. О.
ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЯ ТА СТАЛОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІД ЧАС НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ 63

СЕКЦІЯ 13. ЕКОНОМІКА ТОРГІВЛІ ТА ПОСЛУГ
SECTION 13. ECONOMICS OF TRADE AND SERVICES 65

Тачанський А. В., Шулякова І. В.
ВИКОРИСТАННЯ ОСВІТНІХ ПЛАТФОРМ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ХТЕК КНТУ 65

СЕКЦІЯ 14. МЕНЕДЖМЕНТ
SECTION 14. MANAGEMENT 68

Остапенко С. Р.
УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ДІЯЛЬНОСТІ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ 68

СЕКЦІЯ 15. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ
SECTION 15. ACCOUNTING, ANALYSIS, AND AUDIT 71

Vagner I.
IMPORTANCE OF BREAK EVEN POINT ANALYSIS OF UKRAINIAN ENTERPRISES 71

СЕКЦІЯ 16. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС
SECTION 16. ECONOMIC LAW AND PROCESS 74

Руських С. О.
ЗАХИСТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНІСТІ В РОЗРІЗІ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН 74

СЕКЦІЯ 1

SECTION 1

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ WORLD AGRICULTURE AND INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

UDK 339.5

Diachenko O.
Candidate of Economics Sciences
Associate Professor of the Department of International Management
Kyiv National University of Trade and Economics

THE IMPACT OF THE PANDEMIC ON UKRAINE'S FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY

The outbreak of the new coronavirus attracted the attention of the whole world and created problems for the development of foreign economic activity. The COVID-19 pandemic has affected all sectors of the world economy without exception. The world's leading companies are focused on how to adapt their activities to quarantine measures, save jobs and minimize losses due to the recession.

The pandemic has forced the state to introduce quarantine measures such as: close borders, stop traffic, limit the activity of a large number of enterprises to introduce restrictive measures for business. As a result, the world economy is plunged into deep recession. It is projected that by the end of 2020, the countries with the most stable economies will lose at least 2.4% of their GDP. Also, it is reduced forecasts of world GDP growth from 2.9% to 2.4% in 2020 [1, p. 4].

Quarantine measures have had a negative impact on established global supply chains, which is likely to contribute to the global trend of transition from free foreign trade to protectionist policies. Currently, the world's leading companies are thinking about transforming their strategy in supplying chain optimization and localization of production with maximum added value.

Ukraine's economy is characterized by low productivity and high cost of credit resources for business, dependence on raw material exports and shocks in foreign markets, small and medium-sized businesses are in non-competitive conditions compared to large companies. The consequences of staying in quarantine conditions for the Ukrainian economy were: the decline in GDP, total or partial stoppage businesses, soaring unemployment.

Ukraine customs statistics data show that foreign trade in January – May 2020 decreased by 10% over the same period last year. At the same time, exports of goods from Ukraine decreased by 6%, imports by 13% (fig. 1).

The governments of the countries have to develop a package of assistance to support the business to eliminate the negative effects of the pandemic. Ukraine needs to include both monetary and fiscal instruments in its aid package. The government must do everything in its power to support the economy. The priority, of course, is to adequately fund the health care system so that it is ready for an unprecedented challenge. First of all, the logical step in combating financial difficulties is the easing of monetary policy [3]. Doing this, it would be appropriate to reduce the discount rate of the National Bank of Ukraine (which is now 8% [4]) simultaneously with the central banks of the world's leading countries. For example, this is the path of the Central Bank of Great Britain. Bank of England reduced the base rate to 0.1% [5, p. 9]. Lowering the base rate will help

maintain business optimism, as well as reduce cost and increase cash availability. The European Central Bank kept the base interest rate at a historical minimum of 0%, and the deposit rate at minus 0.5% [5, p. 7].

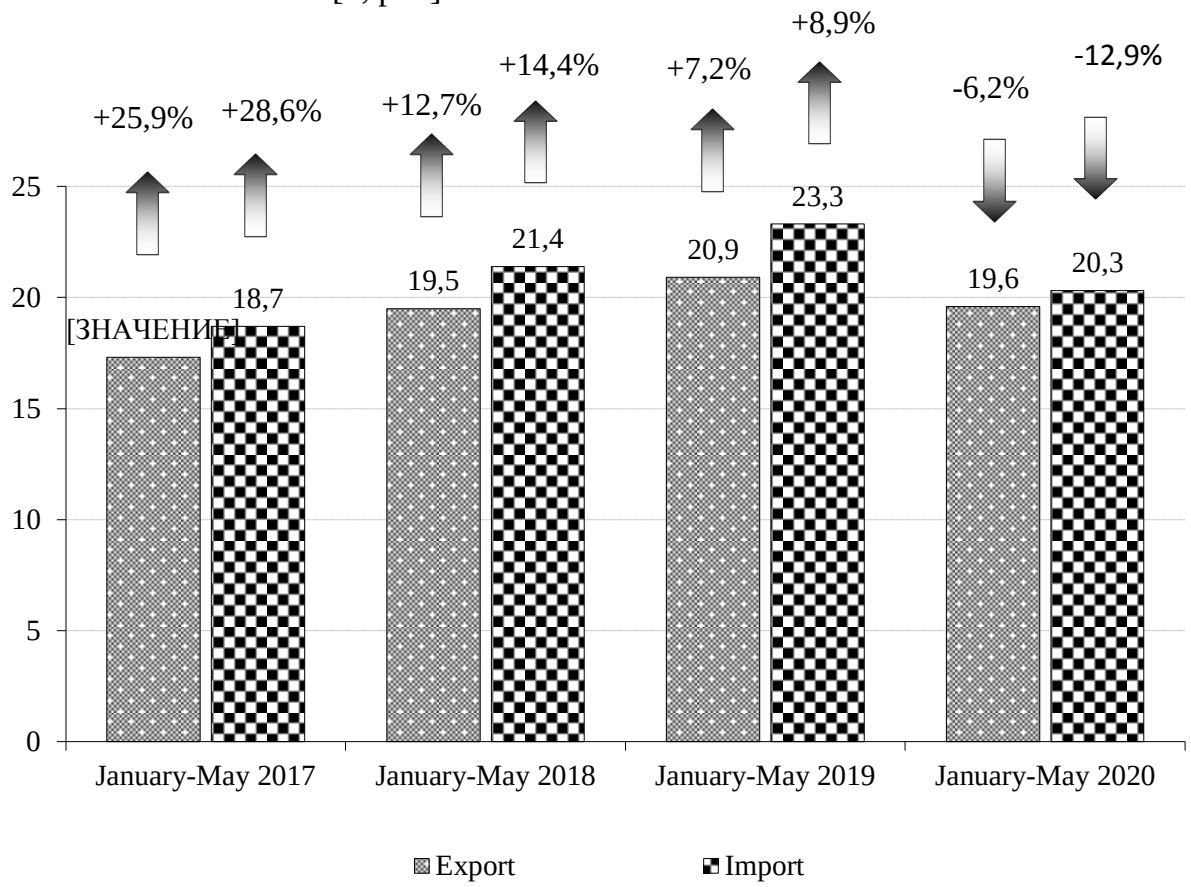

Fig. 1. Dynamics of foreign trade in goods of Ukraine, January-May 2017-2020, billion dollars USA

Source: calculated by the author according to: [2]

In general, the analysis of measures taken by countries to stimulate the economy under conditions of pandemic coronavirus can be noted that developed countries are trying to restore its economy, primarily through the mobilization of significant financial resources, the introduction of large-scale programs to support producers and tax breaks. Developing countries, due to a weak financial system, impose only temporary foreign trade restrictions to avoid shortages in the domestic market.

List of references

1. COVID-19 та світова економіка: врятувати неможливо ліквідувати? URL: https://kreston-gcg.com/ua/covid-19-ta-svitova-ekonomika-vryatuvati-nemozhlivo-likviduvati/ (request date 05.06.2020).

2. Статистичний експорт та імпорт товарів. *Державна митна служба України.* URL: http://www.customs.gov.ua/?p=343 (request date 05.06.2020).

3. Shepotilo O. Impact of COVID-19 on Global Economy and Ukraine's Foreign Trade. *VoxUkraine*. URL: https://voxukraine.org/en/impact-of-covid-19-on-global-economy-and-ukraine-s-foreign-trade/ (request date 05.06.2020).

4. Облікова ставка Національного банку. *Національний банк України*. URL: https://bank.gov.ua/ua/monetary/stages/archive-rish (request date 05.06.2020)

5. Огляд заходів, що вживаються країнами світу для боротьби з пандемією та подоланням її наслідків. *Центр зовнішньополітичних досліджень Національного інституту стратегічних досліджень*. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-04/svitova-ekonomika-ta-pandemiya.pdf (request date 05.06.2020).

СЕКЦІЯ 2
SECTION 2

ІННОВАЦІЇ ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ
INNOVATIONS AND INVESTMENT ACTIVITIES

УДК 330.3

Країло В. В.
здобувач вищої освіти,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу,
Паневник Т. М.
канд. екон. наук,
доцент кафедри прикладної економіки,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В умовах глобалізації запорукою ефективного функціонування соціально-економічних систем та подальшого економічного зростання є активізація інноваційних процесів та інтенсифікація економічного розвитку. Інноваційний розвиток є багатофакторним процесом, з наявними періодами зростання та спаду, позитивних та негативних тенденцій та повинен розглядатися у певному періоді часу [1].

Інноваційний розвиток області є визначальним для формування конкурентоспроможності економіки. Розвиток регіональної економіки дозволить стабілізувати та забезпечити сталий розвиток економіки держави в цілому з максимальним врахуванням та використанням місцевих природних, сировинних, інших особливостей регіонів, ефективно застосувати науковий, виробничий і ресурсний потенціал регіонів. Здатність ефективно використовувати інновації є найбільш дієвим інструментом підвищення продуктивності праці і залучення іноземних інвестицій.

Індикаторами інноваційного розвитку є розвиток та рівень фінансування науково-технічної сфери, частка організацій, які здійснювали наукові дослідження і розробки (НДР), частка підприємств які займалися інноваційною діяльністю та частка промислових підприємств, що впроваджували інновації з загальної кількості досліджуваних підприємств (рис. 1).

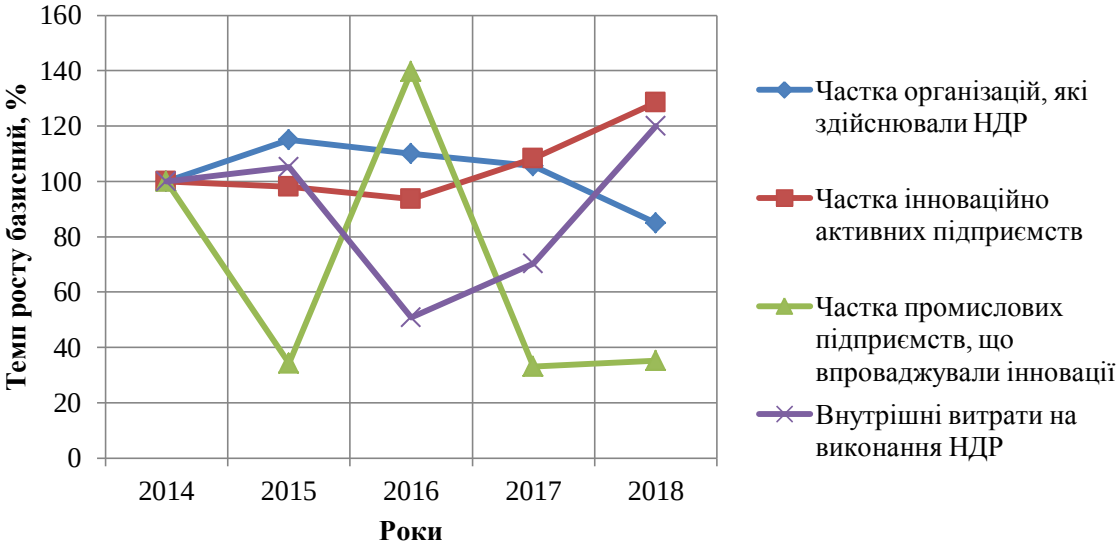

Рис. 1. Динаміка показників інноваційного розвитку Івано-Франківської області
Джерело:[2]

Частка організацій, які здійснювали наукові дослідження і розробки (НДР) це важливий показник, який характеризує темпи розвитку інноваційних розробок, рівень наукових досліджень для створення та аналізу інновацій і відображає загальний рівень зацікавлення підприємств в інноваціях і їх використанні в різноманітних формах. У 2015 році цей показник збільшився на 15,08 п.п. порівняно з 2014 р. і склав 2,9% у загальній кількості досліджуваних підприємств. У наступні роки цей показник постійно знижувався. Загальний рівень його зменшення за 2014 – 2018 рр. склав 15,08 п.п. Причиною цього є нестабільне фінансування та зменшення чисельності наукових кадрів.

Частка інноваційно активних підприємств в Івано-Франківській області у 2015 і 2016 рр. зменшилась на 1,99 і 4,55 п.п. відповідно порівняно з 2014 р. В наступні роки значення показника зростають і за 2014-2018 рр. загалом спостерігаємо збільшення на 28,43п.п. в порівнянні з 2014 роком.

Частка промислових підприємств, що впроваджували інновації характеризується низькими значеннями. Тільки в 2016 році спостерігаємо різке збільшення значень показника на 36,63% в порівнянні з 2014 роком. В інші роки кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації не перевищує 4% від загальної кількості досліджуваних підприємств, що не сприяє економічному зростанню та зумовлює відсталість від розвитку сучасного світу. Перш за все причинами такої тенденції є недостатність власних фінансових ресурсів та наявність великих ризиків.

Інноваційний розвиток в умовах ринкової економіки базується на пошуку необхідних джерел та форм фінансування. Саме вони мають забезпечити рівновагу між інноваційними витратами та фінансовими можливостями. Підприємства Івано-Франківської області використовують переважно внутрішні джерела для фінансування інновацій і майже не використовують зовнішні джерела (кредити банків та небанківських установ, бюджетні кошти, іноземні інвестиції тощо). Це зумовлено певним небажанням залучати сторонніх учасників (причин може бути кілька: погіршення фінансового стану, неможливість фінансувати обслуговування боргів у майбутньому, негативні очікування щодо підтримки платоспроможного попиту, небажання витоку комерційної інформації, побоювання додаткових перевірок контролюючими органами та ін.).

Внутрішні витрати на виконання НДР у 2015 році збільшилися на 5,18% в порівнянні з 2014. У 2016 спостерігаємо різке зниження значень показника на 51,62% в порівнянні з попереднім роком. У 2017 році значення показника збільшилося на 38,01% в порівнянні з попереднім. Найбільшу величину внутрішніх витрат, а саме 47914,5 тис. грн. спостерігаємо у 2018 році.

Регіональні інноваційні процеси значною мірою визначатимуть перспективи соціально-економічного розвитку України, забезпечення її міжнародної конкурентоспроможності в нових умовах високо динамічної світової економіки.

Успішний розвиток інноваційних процесів в регіоні можливий за умови участі всіх суб'єктів таких процесів, а саме органів місцевої влади, наукових організацій, промислових підприємств, винахідників та установ, що виконують функції інформаційного забезпечення процесу розробки та випуску продукції, її сертифікації, правового захисту [3]. Підвищення інноваційної активності є стратегічно важливим завданням, від вирішення якого залежать як перспективи їх подальшого розвитку, так і стан економіки регіону та країни в цілому.

Список літератури

1. Кузьминчук Н. В. Інноваційний розвиток як складова формування конкурентоспроможності промислового підприємства: теоретичний аспект. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка*. Вип. 2 (43). 2014. С. 11 – 16.

2. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua.

3. Програма розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності області до 2020 року. URL: https://orada.if.ua/decision/про-програму-розвитку-науково-техніч.

СЕКЦІЯ 3

SECTION 3

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ЕКОНОМІКОЮ ECONOMICS AND MANAGEMENT OF THE NATIONAL ECONOMY

УДК 330.3

Нестерова С. В.
канд. екон. наук,
доцент кафедри фінансів,
Мукачівський державний університет,
Шершун В. В.
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Мукачівський державний університет

ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ЕКОНОМІКИ

Важливою проблемою на сьогоднішній час в Україні постає стабілізація економіки та підвищення її ефективності. Забезпечення сталого соціально-економічного розвитку країни пов'язано з накопиченням та ефективним використанням інвестиційних ресурсів. Структурне та якісне оновлення виробництва та створення ринкової інфраструктури відбуваються майже повністю шляхом і за рахунок інвестування. Чим масштабніші обсяги та вища ефективність інвестицій, тим швидше відбувається відтворювальний процес, здійснюються позитивні ринкові перетворення.

Нестача внутрішніх фінансових ресурсів та відсутність бюджетного фінансування спонукають до пошуку нових шляхів залучення капіталу, у тому числі й іноземних інвестицій. Україна володіє величезним потенціалом для залучення інвестицій. Багаті природні ресурси та сприятливі природні умови, вигідне географічне положення та розвинена транспортна інфраструктура, значно цьому сприяють. Україна залишається інвестиційно привабливою, як для країн Європейського Союзу, так і для інших високорозвинутих країн.

Незважаючи на те, що Україна має велику інвестиційну привабливість, вона відчуває потребу у значних обсягах іноземного капіталу у вітчизняну економіку, що залежить від багатьох причин [1].

Саме вони є запорукою системного розвитку матеріально-технічної бази, стимулювання конкуренції на ринку, введення інноваційних технологій, нарощування експортного потенціалу підвищення рівня життя у країні тощо. Залучення іноземних інвестицій, в порівнянні з традиційними джерелами фінансування, дає додаткові можливості, які полягають у використанні зарубіжного організаційного та управлінського досвіду, доступі до новітніх технологій, розвитку експортного потенціалу підприємницьких структур та економіки в цілому [3].

Однак, умови для залучення іноземних інвестицій сьогодні залишаються малопривабливими через несприятливий інвестиційний клімат в Україні. Діючий до сьогоднішнього часу збройний конфлікт на сході країни сильно вплинув та надалі впливає на іноземне інвестування. Це стало значною причиною для великої кількості іноземних компаній прийняти рішення щодо припинення діяльності та залишити

країну до покращання загальних умов діяльності. З початку 2014 р. Україна втратила 10,3 млрд. дол. інвестицій, у той час як приплив капіталу становив 1,9 млрд. дол. Відсутність гарантій безпеки та високий ступінь ризику зумовили різке зниження обсягів залучення іноземних інвестиції, адже «мета кожного інвестора – більше доходу за меншого ризику» [1].

Прямі іноземні інвестиції в економіку України подано в табл. 1.

Таблиця 1

Прямі іноземні інвестиції в економіку України

Станом на 01.01	Прямі іноземні інвестиції в Україну, млн дол. США	Прямі інвестиції з України, млн дол. США
2014 р.	53 104,50	6 597,40
2015 р.	40 725,40	6 350,60
2016 р.	36 154,50	6 210,00
2017 р.	37 513,60	6 857,30
2018 р.	39 144,20	5 456,30
2019 р.	32 292,90	6 294,20

Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя
Джерело: сформовано на основі [2]

За даними Держкомстату, загальний обсяг іноземних інвестицій (акціонерний капітал) станом на 1 січня 2019 року склав 32 млрд. 292 млн. доларів, з них з країн ЄС – 25 млрд. 957 млн. доларів (78,9%), з інших країн – 6 млрд. 335 млн. доларів (21,1%).

Що стосується вкладення прямих інвестицій з України (акціонерний капітал), то загальний обсяг склав 6 млрд. 294 млн. доларів, а протягом першого півріччя 2019 року – 0,4 млн. доларів. Вибуло акціонерного капіталу на 1,3 млн. доларів, ще 21,4 млн. доларів втратили на зміні вартості, перекласифікації інвестицій.

Найбільше іноземних інвестицій до початку 2019 року вдалося залучити Києву – 17 млрд. 661 млн. доларів загальних інвестицій (включаючи й перше півріччя 2019 року). Друге місце посідає Дніпропетровська область (3 млрд. 617 млн. доларів), третє – Київська область (1млрд 639 млн доларів).

І найцікавіше, що за офіційними даними Держкомстату, протягом першого півріччя 2019 року з Донецької області за кордон в якості акціонерного капіталу було вивезено 5 млрд. 913 млн. доларів прямих інвестицій. При цьому вклали у область за цей же період 1 млрд. 340 млн. доларів [2].

Держкомстат, посилаючись на конфіденційність інформації, не вказує, скільки інвестицій вийшло з країни за перше півріччя 2019 року щодо 11 областей. Засекречено дані про обсяг грошей, які було інвестовано у закордонні економіки з Вінницької, Житомирської, Закарпатської, Івано-Франківської, Кіровоградської, Луганської, Рівненської, Тернопільської, Хмельницької, Черкаської, Чернігівської областей. Взагалі немає у переліку Волинської та Чернігівської областей.

Інвестиційна привабливість регіонів України є нерівномірною . Лідерами в залученні іноземних інвестицій багато років є місто Київ (52,1 %), Дніпропетровська (16,6 %), Київська (3,8 %) та Харківська (3,6 %) області. Таке розподілення прямих іноземних інвестицій у регіональному розрізі сприяє більш ефективному соціально економічному розвитку саме цих регіонів, що є негативним явищем [3].

Основним фактором збільшення обсягу залучення іноземних інвестицій і підвищення конкурентоспроможності України є поліпшення інвестиційного клімату

та інвестиційної привабливості. Це повинно стати одним із пріоритетних завдань новообраної влади.

Оцінюючи незадовільний стан процесу іноземного інвестування, експерти вважають головною причиною цього недосконалу політику уряду. В Україні було зроблено низку кроків щодо вдосконалення інвестиційного законодавства, зокрема затверджено Концепцію Державної цільової програми формування позитивного міжнародного іміджу України; створена Національна інвестиційна Рада при Президентові України; ухвалено Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту інвесторів», який посилює правовий захист інвесторів, проте поки що ці заходи не призвели до суттєвого поліпшення інвестиційного середовища в нашій країні [1].

Отже, для ефективного соціально-економічного розвитку країни необхідне суттєве поліпшення інвестиційного клімату, яке передбачає запровадження таких заходів:

– удосконалення державного регулювання;

– створення необхідних умов для залучення іноземних інвестицій, які позитивно впливають на розвиток галузей та економіки в цілому;

– захист прав власності іноземних інвесторів та ін.

На нашу думку, ці заходи стимулюватимуть приток інвестицій в Україну.

Список літератури

1. Григораш Т. Ф., Пашикян І. С., Соловйова А. Г. Інвестиційна привабливість України. *Молодий вчений*. 2015. № 12 (1). С. 168 – 174.

2. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua.

3. Дискіна А. А. Розробка основних підходів підвищення інвестиційного забезпечення промислового підприємства. *Технологический аудит и резервы производства*. 2014. № 5 (3). С. 48 – 51.

УДК 330.1

Пантєєв Р. Л.
канд. техн. наук, доц.,
Національний авіаційний університет,
Родзін М. О.
здобувач вищої освіти,
Національний авіаційний університет,
Родзін Д. О.
здобувач вищої освіти,
Університет державної фіскальної служби України

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Нині досить актуальною темою є вивчення проблем та перспектив розвитку цифрової економіки в Україні. У наш час людство накопичило кілька десятиліть знань про цифрові технології і досягло нового якісного стрибка. Також цифровізація є інструментом економічного зростання, яке досягається за рахунок підвищення ефективності, продуктивності та конкурентоспроможності. Цифровізація економіки є основним напрямком інновацій та розвитку економічної системи, а також інструментом створення довгострокових конкурентних переваг. Однак процес цифровізації економіки України відбувається дуже повільно, що призводить до

втрати конкурентної переваги на світовому ринку та зменшує виробництво та експорт високотехнологічної продукції, тому в перспективі широкомасштабна цифровізація повинна стати пріоритетом для України.

Дослідженням проблем та перспектив цифрової економіки в Україні займались такі науковці як А. П. Добринін, А. Філіпенко, В. В. Апалькова, В. Огородня, В. Опенько, В. С. Куйбіда, Г. Карчева, І. Маліка, К. А. Семячков, Н. Ю. Коровайченко, О. Риженко, О. С. Вишневський, С. В. Іванов та інші.

Цифрова економіка для України означає новий рівень цифрових послуг. Зараз люди оплачують комунальні послуги в Інтернеті, реєструються в черзі через смартфони, платять за покупки, а для промислових підприємств це як четверта промислова революція. Унікальність цифрового розвитку України полягає в тому, що користувачі та підприємства значно випереджають країну та галузь. Наші малі та середні підприємства так чи інакше працюють в Інтернеті, і більшість з них використовують цифрові методи для просування своїх послуг.

Цифрова економіка – це економіка, заснована на цифрових комп'ютерних технологіях. ЇЇ іноді називають Інтернет-економікою, новою економікою або мережевою економікою. «Цифрова економіка» все більше переплітається з традиційною економікою, тому є чітка різниця.

Основними проблемами та перешкодами у впровадженні та розвитку цифрової економіки в Україні є:

– не досить розвинена інфраструктура (114 місце за якістю мобільного інтернету в світі та 45 за якістю широкосмугового інтернету);

– низька технологічна освіченість, доступність не для всіх громадян переваг та можливостей цифрового світу, територіальна цифрова нерівність, незначна частка інновацій у цифрову економіку (17% українських виробництв використовують інновації, у ЄС – 49%);

– застарілість техніки у державних організаціях та структурах;

– низький рівень державної підтримки модернізації основних засобів виробництва на цифрові, існування більшості проектів на папері та відсутність реалізації їх на практиці, слабкий прогрес у наближенні до ключових досягнень, визначених щодо гармонізації цифрових ринків документом «20 очікуваних досягнень Східного партнерства до 2020 р.», брак узгодженого стратегічного підходу до формування політик у напрямі гармонізації цифрових ринків з ЄС;

– відсутність стандартизації як цілих цифрових систем, так і у використанні «Інтернету речей», які змогли б гарантувати інформаційну безпеку як на індивідуальному рівні, так і на рівні надання інформаційних послуг державою;

– низький рівень безпеки та довіри користувачів Інтернету в цифровій економіці, високий ризик інформаційних та кібератак, недосконаліть системи антивірусного оснащення, а також порівняно незначну частку інвестицій у цифрову інфраструктуру [1, с. 58].

За даними Державної служби статистики у 2018 році 95,5 % підприємств України використовували комп'ютер та 98,1 % мали доступ до мережі Інтернет. Кількість підприємств, які мали фахівців у сфері інформаційно-комунікаційних технологій становить 10973, з них 1804 проводили курси для фахівців та 2025 для інших співробітників. У 2019 році загальна кількість активних підприємств становила 697282. З них 16323 у сфері інформації та телекомунікації. Частка кількості інноваційно активних підприємств у загальній кількості промислових підприємств

становить у 2018 р. – 16,4%, у 2019 р. -15,8%. Витрати на інновації у 2018 р. становили 12180,1 млн. грн, а у 2019 – 14220,9 млн. грн. [2].

Впровадження цифрової економіки відкриває для нашої країни безліч потужних можливостей. Для того, щоб не відставати від Заходу, Україна повинна власної наукової та цифрової інфраструктури. По-перше, технологію потрібно надавати бізнесу та звичайним громадянам. Для підприємств держава повинна виключити всі витрати на інвестиції в розвиток технологій з питань оподаткування. Необхідно створювати проекти щодо зниження вартості імпорту технічного обладнання. Реальні зміни та економічний вплив можуть призвести значних змін у чинних законодавчих діях: змінити перелік товарів, що підлягають оподаткуванню ПДВ, перелік податку на споживання, змінити принцип валютного нагляду, створити пільгові податкові періоди для розвитку підприємств та інвестувати в технологічні парки. Також потрібно створювати онлайн сервіси на всі види послуг для суспільства.

Сьогодні основним споживачем ІТ-послуг в Україні є США, на яку припадає близько 70% експорту цієї галузі. Другим за величиною для нашої індустрії є ринок країн Європейського Союзу. Близько 7% приходиться на Великобританію та Німеччину та ще 7% на інші країни ЄС. Також окремим експортером є Ізраїль, на який припадає 5% загального експорту ІТ-послуг України. Інші 4% належать до інших країн [3, с. 66].

Отже, сьогодні цифрова економіка відіграє дуже важливу роль для України. Вона є однією з факторів економічного зростання та формування нової якості життя. Для нашої країни розвиток цифровізації набув додаткового значення. Вона спрямована на модернізацію економіки, вдосконалює свою виробничу та технологічну структуру та забезпечує її участь в новій світовій економіці та допомагає подолати на цій основі сучасний кризовий стан. Успішний розвиток цифрової економіки в Україні потребує ефективної державної політики та її стимулювання.

Список літератури

1. Жекало Г. І. Цифрова економіка України: проблеми та перспективи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* 2019. № 26. С. 56 – 60.

2. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua.

3. Загарій В. К., Ковальчук Т. Г., Синільник В. В. Пріоритетність розвитку цифрової економіки для України. *Приазовський економічний вісник.* 2019. № 2 (13). С. 64 – 68.

УДК 339.5

Шевченко М. А.
здобувач вищої освіти,
Університет митної справи та фінансів,
Тоцька Т. С.
канд. наук з держ. упр., доц.,
доцент кафедри державного управління та митної справи,
Університет митної справи та фінансів

НАЛЕЖНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ПРАВИЛЬНІСТЮ ВИЗНАЧЕННЯ МИТНОЇ ВАРТОСТІ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ

До пріоритетних завдань органів доходів і зборів належить ефективний контроль митної вартості товарів з метою забезпечення повного і своєчасного надходження до

бюджету належних сум митних платежів, а також захисту економічних інтересів вітчизняних виробників від недостовірного декларування митної вартості товарів. Проблема недостовірного декларування митної вартості товарів в Україні являє за своїми масштабами загрозу економічної безпеки країни.

Наразі, обсяг тіньових фінансових операцій в Україні сягає майже чверті (23,8 %) національного ВВП [1]. Тобто йдеться про 846 мільярдів гривень, які щороку проходять «повз» державний бюджет. І тільки від контрабанди, порушення митних правил і помилок при визначенні митної вартості товарів – український бюджет втрачає близько 110 мільярдів гривень щорічно.

Тому, задля усунення даної проблеми та покращення ефективності системи захисту національного ринку існує захисна функція митної політики, яка спрямована на захист держави від зовнішніх і внутрішніх загроз, а саме: забезпечення національної безпеки держави, підтримання міжнародної безпеки, суспільного порядку, моральності, захист внутрішнього ринку, захист інтересів споживачів, створення умов для підтримання законності щодо порядку переміщення через митний кордон України товарів і транспортних засобів, ефективну боротьбу з контрабандою та порушеннями митних правил, захист прав інтелектуальної власності, сприяння антимонопольній політиці, сприяння забезпеченню екологічної безпеки, здійснення заходів антикорупційного характеру, забезпечення судово-експертної діяльності, апеляційної роботи, збереження історико-культурного надбання, сприяння боротьбі з міжнародним тероризмом, злочинністю тощо. Велика частина подібних завдань реалізується у процесі виконання митними органами своїх контрольних функцій, а також при виконанні завдань по боротьбі з контрабандою та порушеннями митних правил [2].

Основними формами зовнішньоторговельної політики держави є протекціонізм і лібералізація, а їх інструментами виступають тарифне й нетарифне регулювання. Митна вартість, яка слугує базою оподаткування, відноситься до тарифного регулювання зовнішньоторговельної діяльності [3].

Система контролю митної вартості за Митним кодексом фактично ґрунтується на Угоді про застосування статті VII ГАТТ, яка є ключовим стандартом СОТ, проте угода про застосування статті VII ГАТТ не врегульовує питання, що стосуються деталей документального контролю митної вартості, тобто які саме документи і в яких випадках митники можуть вимагати. Так, основним інструментом контролю визначення митної вартості за Митим кодексом фактично є документальний контроль. Тобто імпортер зобов’язаний подати документи на підтвердження митної вартості, а митниця має їх перевірити і, за необхідності, запитати додаткові документи. Відповідно до ст. 54 зазначеного Кодексу митниці під час здійснення контролю правильності визначення митної вартості товарів здійснюють контроль заявленої декларантом митної вартості товарів шляхом: перевірки числового значення заявленої митної вартості; наявності в поданих документах усіх відомостей, що підтверджують числові значення складових митної вартості товарів чи відомостей щодо ціни.

Як випливає із зазначених у ст. 55 Митного кодексу прав посадових осіб митниць, передбачено застосування таких форм митного контролю:

– проведення документальних перевірок;

– взяття проб та зразків з метою встановлення характеристик визначальних для митної вартості товарів;

– надсилання запитів до митних органів інших країн;
– митний огляд;
– перевірка документів та відомостей;
– усне опитування [4].

При цьому процедури контролю передбачають заходи, що застосовуються і в країнах – членах СОТ.

Митниці для контролю за правильністю визначення митної вартості товарів використовує Автоматизовану систему аналізу та управління ризиками відповідно до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур [2].

Згідно з міжнародними нормами та стандартами система управління ризиками застосовується для здійснення вибіркового контролю, який ґрунтується на аналізі та оцінці ризиків, що закріплено у ст. 320 Митного кодексу [5].

Зокрема, досліджуючи метод визначення митної вартості встановлено відсутність рекомендацій щодо методів, які можуть застосовуватися імпортером для «демонстрації» наближеності контрактної вартості до еталонної («тестувальної»), та акцентовано увагу на невизначеності поняття «тестувальна вартість».

Відсутність ознак (характеристик) об'єктивних даних щодо товарів і таких, що піддаються обчисленню в Угоді VII, може тлумачитися національними митними адміністраціями суб'єктивно, що також може бути додатковим захисним інструментом національного ринку.

Аналіз методів визначення митної вартості за контрактною вартістю ідентичних і подібних товарів дав змогу виявити відсутність чітко визначених одиниць виміру ознак товарів, які повинні досліджуватися, і за якими мають співвідноситися товари як аналогічні чи подібні. Також виявлено брак методики практичного коригування вартості імпортних товарів на підставі вартості ідентичних і подібних товарів.

Відсутність практичних методик коригування вартості імпортних товарів для митних цілей може призводити до того, що національні митні адміністрації діятимуть суб'єктивно. Це, в свою чергу, сприятиме завищенню вартості імпортованого товару, внаслідок чого може проявитися протекціоністський ефект мита без підвищення його тарифної ставки. Саме тому сучасні процедури (правила, методики) визначення митної вартості віднесені одночасно до тарифного й нетарифного інструментів регулювання зовнішньоторговельної політики держави [3].

Отже, проаналізувавши методи визначення митної вартості, можна зробити висновок про відсутність чіткої регламентації практичного застосування методів при визначенні чисельного значення митної вартості імпортованих товарів і при здійсненні його контролю з боку митних адміністрацій.

Список літератури

1. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua.
2. Єгоров О. Б. Митна економіка: (Україна – СОТ – ЄС) : посібник. Київ : Пласке, 2017. 224 с.
3. Терещенко С. С. Основи митного законодавства України: питання теорії та практики зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. Київ : АТ «Август», 2016. 422 с.
4. Офіційний портал Державної фіскальної служби України. URL: http://sfs.gov.ua/mk/rozdil-3/glava-9.
5. Митний Кодекс України : Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. *Відомості Верховної Ради України*, 2012. № 48. С. 552.

СЕКЦІЯ 4
SECTION 4

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ
ECONOMICS AND MANAGEMENT OF ENTERPRISES

УДК 334.752

Верчак А. О.
здобувач вищої освіти 3 курсу
факультету економіки, менеджменту та психології,
Київський національний торговельно-економічний університет,
Мельник В. В.
канд. екон. наук,
доцент кафедри економіки та фінансів підприємства,
Київський національний торговельно-економічний університет

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТУ ФРАНЧАЙЗИНГУ У СФЕРІ ДИТЯЧИХ ПОСЛУГ

Останнім часом найбільш поширеною формою господарської взаємодії великого і малого підприємництва, особливо у сфері послуг і торгівлі, стала система договірних відносин типу "франчайзинг". Назва походить від французького «franchise», що означає пільга, привілей [1,с. 16 – 25]. Корисність пільги, потрібної малому бізнесу, полягає у можливості використовувати ефективні технології, відому і популярну торгову марку, навчати персонал і одержувати необхідні консультації. Розвиток франчайзингу сприяє зростанню малого і середнього бізнесу, що позитивно впливає на економіку країни.

Дослідження, що проведені американськими вченими в галузі підприємництва, свідчать, що через 5 років рівень банкрутств нових компаній досягає 70 %. Показово, що франчайзинг – абсолютна протилежність цій статистиці. За даними Міжнародної франчайзингової асоціації кількість банкрутств серед її членів складає 1 – 2 % [2].

Станом на 20 січня 2020 року в Україні діяли понад 700 франчайзерів, які охоплюють всі основні види діяльності. У порівнянні з 2018 роком кількість їх збільшилась на 38 %, в середньому темп приросту становить 10%. Кількість франчайзі перевищила 23 тис. точок зі зростанням за рік більше ніж 20% [4].

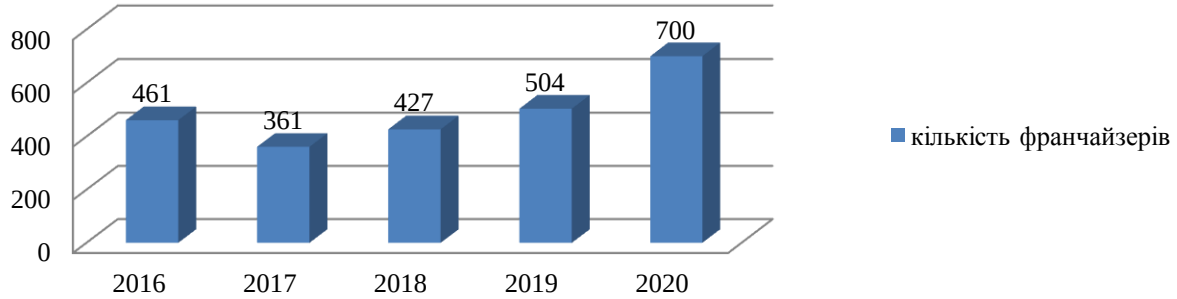

Рис. 1. Динаміка кількості франчайзерів у 2016 – 2020 рр.
Джерело: сформовано автором за даними Аналітичного звіту Франшизгруп [4]

Сьогодні, в епоху нестабільності та складної економічної ситуації в нашій країні, франчайзинг може стимулювати антикризові процеси та сприяти підвищенню ефективності роботи вітчизняних малих підприємств в сфері дитячих послуг. По-перше, це – стабільність попиту: щорічно в Україні народжується близько 500 тис. дітей. По-друге, правильні інвестиції в дітей сьогодні – розвиток країни в

майбутньому. По-третє, найменше інвестицій потрібно для сфери послуг, яка стрімко розвивається останнім часом [7].

На українському ринку франчайзингу існує чимала кількість напрямків в дитячій сфері послуг. Це підготовка до пологів, заняття з батьками та дітьми в перші місяці життя малюка («Сім'я від А до Я»), центри раннього розвитку дитини (FasTracKids, «Перша Дитяча Академія»), клуби психологічного розвитку (International Kids Club), дитячі садочки («Тотоша», « Happy Rony»), різне спеціалізоване навчання – школи іноземних мов (Helen Doron Early English, Mortimer English Club, Daily Language School), а також школи танців (Release Dance Complex), розвивальні клуби («Винахідник» – LEGO-Education) та інші [5].

Провівши якісний та кількісний аналіз дитячих послуг можна виокремити таку негативну тенденцію, що кількість дітей в організації на певній території має свій максимум, так звана «кінцева точка розвитку». Наприклад, дитячий міні-садок Тотоша, не може вмістити в себе більше ніж 40 дітей, а школа англійського – 200 дітей, що сприяє пошуку інтенсивних шляхів подальшого розвитку бізнесу. Для розширення мережі та популяризації свого бреду у сфері дитячих послуг все більше почали застосовувати франшизу. Вартість інвестицій для відкриття власного дитячого садочка через договір комерційної концесії починається з 10 000$, при цьому період окупності не значний, від 9 місяців до 2,5 років (табл. 1) [4; 5].

Таблиця 1

Якісний і кількісний аналіз франшиз дитячих садочків

Критерії вибору франшизи	ТОТОША (сад на 4 групи)	Бэби-клуб	Sun School	Happy Rony (міні сад)	Маленькая Страна
Вид франшизи	Сервісний ф-г	Сервісний ф-г	Сервісний ф-г	Сервісний ф-г	Сервісний ф-г
Країна походження бренду	Україна	Росія	Росія	Україна	Росія
Обсяг прав франшизи	Прямий, одно-елементний, майстер-франшиза	Прямий, одно-елементний , майстер франшиза	Прямий, багато-елементний, майстер-франшиза	Прямий, одно-елементний, територіальний	Прямий, одно-елементний, майстер-франшиза
Кількість об'єктів в мережі(в тому числі франшиз в Україні)	37 (4)	236 (33)	85 (8)	5	60 (5)
Початок діяльності	2011	2000	2014	2015	2010
Термін перебування на ринку франшиз (років)	1	11	6	4	6
Мінімальна сума інвестицій	$41 000	$54 600	$500 000	$10 000	$68 000
Вступний внесок (паушальний внесок)	$6 800	$19 000	$95 000 – $230 000	$10 000	$6 800
Сума роялті	Ціна 3-х абонементів при повній загрузці	7 %	5 %	3 – 6 %	відсутня
Термін окупності інвестицій	1,5 р.	2,5 р	9 – 12 міс.	Від 12 місяців	18 місяців
Маркетингові та інші відрахування	відсутні	відсутні	відсутні	відсутні	відсутні

Джерело: сформовано автором за даними каталогів франшиз в Україні [4;5]

Розглянувши використання франчайзингу у сфері дитячих послуг, зокрема дитячих садочків, в Україні, спостерігаємо стійкий розвиток, при цьому пропозиції не задовольняють попит повною мірою, проте конкуренція на цьому сегменті ринку незначна.

Дослідивши економічну ситуацію в Україні в період економічної кризи, спричиненної пандемію коронавірусу, робимо висновок, що вижити франчайзерам сфери дитячих послуг досить складно, але цілком можливо, якщо зробити правильні стратегічні дії. Досвід показує, що в кризових умовах багато франчайзерів починають здавати свої позиції, а інші – навпаки починають активно розвиватися. Що стосується франчайзі, то вони не пропадають з франчайзингового ринку. Вони просто починають шукати більш вигідні пропозиції і надійних франчайзерів. Саме тому власникам франшиз потрібно шукати нові рішення, щоб залучити потенційних франчайзі і утримати вже працюючих [3].

З цією метою, слід вжити таких антикризових заходів, які допоможуть зацікавити або утримати партнерів:

– збільшення заохочень та пільг (навчання персоналу на онлайн-тренінгах коштом франчайзера);

– скорочення поточних витрат франчайзі (надання рекламних матеріалів коштом компанії-власника);

– проведення навчання персоналу в онлайн режимі;

– зниження вимог до приміщення та обладнання або можливість використання дешевих аналогів;

– постійна підтримка франчайзі, особливо на перших етапах запуску бізнесу і в критичних ситуаціях;

– відсутність/знижені паушальний платіж або роялті (наприклад, знижки на паушальний платіж для франчайзі з відносно слабких регіонів, канікули на кілька місяців для нових франчайзі на оплату роялті);

– розробка дистанційної платформи надання дитячих послуг (навчання).

Слід зазначити, що в кризових умовах у гравців франчайзингового ринку з’являються нові можливості. Так, наприклад, вартість оренди приміщень в м. Києві знизилася майже у 2 рази, що дає змогу потенційним франчайзі почати облаштовувати приміщення та створювати всі необхідні умови для відкриття власної справи. Що стосується франчайзерів, в них з’являється час для проведення аудиту франчайзингових точок; підвищення якості послуг; удосконалення договорів та іншої документації [7].

На підставі усього вищевикладеного можна зробити висновок, що франчайзинг здійснює значний позитивний вплив на соціально – економічний розвиток країн: стимулює розвиток малого та середнього бізнесу, сприяє збільшенню зайнятості у сферах надання послуг, виконання робіт та продажу товарів з найменшими ризиками та витратами. Франчайзинговий бізнес буде розвиватися ще більшими темпами, якщо держава надасть більшу підтримку малим та середнім підприємствам, а також виокремити цей вид діяльності при розробці законодавства.

Список літератури

1. Безрукова Н. В. Міжнародний франчайзинг як форма освоєння світових ринків: особливості розвитку та вплив на світовий валовий продукт. *Економічний простір*. 2016. № 106. С. 16 – 25.

2. Франчайзинг як сучасна форма міжнародного руху технологій. URL: https://library.if.ua/book/54/3949.html.

3. В Україні працює 700 франшиз. Які найперспективніші і чому бізнес по франшизі – це непросто. URL: https://mc.today/v-ukraine-rabotaet-700-franshiz-kakie-samye-perspektivnye-i-pochemu-biznes-po-franshize-eto-neprosto.
4. Аналітичний звіт 2019. URL: https://franchisegroup.com.ua/about-company/franchising.
5. Каталог франшиз в Україні 2020 р. URL: https://greens-idea.com/index/strana-razvitiya/ukraina.
6. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua.
7. Франчайзинг в умовах кризи. URL: https://franchise-capital.com/blog/franchajzing-v-umovah-krizi.

УДК 338.2

Калінько І. В.
канд. техн. наук, доц.,
доцент кафедри фінансів,
ПВНЗ «Фінансово-правовий коледж»,
Ковальчук А. В.
здобувач вищої освіти 4 курсу,
спеціальність «Фінанси, банківська справа і страхування»,
ПВНЗ «Фінансово-правовий коледж»

УПРАВЛІННЯ ЖИТТЄВИМ ЦИКЛОМ ПРОДУКТУ

Добре відомо, що своєчасний вивід продукту на ринок абсолютно критичний для успіху компанії. Цей процес включає багато кроків, і виробникам треба постійно знаходити області, в яких можна досягти покращень для підвищення якості продукту. У постійних спробах зменшити термін виходу на ринок необхідно аналізувати кожен сегмент розробки продукту на предмет можливих поліпшень.

PLM (управління життєвим циклом виробу) - це стратегія ведення бізнесу, яка передбачає необхідність управління всіма процесами на всіх етапах життєвого циклу виробу [1, с. 264].

Життєвий цикл виробу відображає весь шлях продукту – від виникнення потреби до повної ліквідації. Він включає в себе наступні етапи: проектування, виготовлення, експлуатація, ліквідація.

Ця концепція дозволяє відстежувати кожну партію (а при необхідності кожен екземпляр), за рахунок чого підвищується якість продукції, що випускається [2, с. 82].

PLM полегшує безпечне поширення інформації про продукт між членами внутрішніх і зовнішніх команд, стандартизує поширення нової інформації (продукти, зміни, ревізії, настройки) і автоматизує оповіщення та відстеження схвалень. Завдяки цьому підприємства можуть інтегрувати в загальний процес різні підрозділи, включаючи відділи маркетингу, продажів, планування, а також виробництво товарів і послуг, матеріальне постачання, технічне обслуговування та інші. Крім того, дане рішення забезпечує можливість спільної роботи партнерів, постачальників, субпідрядників, постачальників послуг і навіть клієнтів [3].

В умовах постійного і значного ускладнення інженерно-технічних проектів, програм розробки нової продукції і зростання наукоємності виробів конкурентоспроможними виявляться підприємства, які досягли досконалості в

управлінні бізнесом, що володіють налагодженими процесами проектування, виробництва, постачання і підтримки продукту, орієнтовані на функціонування в умовах швидкоплинні економічної ситуації і здатні миттєво реагувати на виникаючі нові запити ринку. Така мета не може бути досягнута поступовими змінами традиційних методів роботи і точковим впровадженням засобів автоматизації. Підприємства повинні провести кардинальне реформування в сфері управління, спираючись на високотехнологічні, позитивно зарекомендовані стратегії організації сучасного бізнесу. Такою стратегією, прийнятою в даний час в якості міжнародного стандарту, є CALS-технології. CALS (Continuous Acquisition and Life Cycle Support) – безперервна інформаційна підтримка життєвого циклу виробу або продукції. Це стратегія підвищення ефективності, продуктивності і рентабельності процесів господарської діяльності підприємств за рахунок впровадження сучасних методів інформаційної взаємодії учасників життєвого циклу продукції [3].

Управління життєвим циклом продукту» дає всім залученим сторонам можливість глобального управління бізнес-процесами, що стосуються розробки продуктів та обслуговування обладнання.

Рішення «Управління життєвим циклом продукту» допомагає підприємствам швидко розробляти і виводити на ринок нові продукти і дає компаніям наступні переваги:

– зниження витрат – дозволяє підприємствам зосередитися на основних напрямках бізнесу, передавши ведення допоміжних процесів зовнішнім постачальникам, і при цьому контролювати витрати на управління [4, с. 144].

– поліпшення комерційних результатів – завдяки рішенню «Управління життєвим циклом продукту» підприємства можуть розробляти інноваційні напрямки, досліджувати нові можливості ринку, збільшувати свою частку на ринку і підвищувати рівень обслуговування клієнтів;

– підвищення якості продуктів – можливість управління якістю продукту і дозволяє мінімізувати втрати на кожному етапі життєвого циклу;

– прискорена розробка – дозволяє скоротити час випуску продуктів на ринок і прискорити процес запуску необхідних обсягів виробництва [5].

Дана модель застосовується практично в кожній компанії, оскільки дозволяє ефективно впровадити новий продукт на ринок, стабілізувати і зберегти його вигідне становище на ринку. Визначення стадії життєвого циклу продукту на ринку дозволяє своєчасно застосувати ефективну стратегію і виграти конкурентну боротьбу, а також вибрати стратегію ціноутворення і просування, передбачити обсяги реалізації і прибутку.

Список літератури

1. Парахіна В. Н., Максименко Л. С., Панасенко С. В. Стратегічний менеджмент: підручник. Москва : «КноРус», 2008. С. 264 – 265.

2. Подкопаев О. А. Теоретичні та практичні аспекти дослідження систем управління фінансовими ризиками. *Вісник СамГУПС*. 2012. № 1. С. 82 – 87.

3. Рішення «Управління життєвим циклом продукту» (SAP PLM). URL: http://www.sap.com/cis/solutions/business-suite/plm/index.epx.

4. Подкопаев О. А. К вопросу о недостатках динамичных методов оценки инвестиционных проектов. *Успехи современного естествознания*. 2014. № 7. С. 144 – 147.

5. Переваги для бізнесу рішення «Управління життєвим циклом продукту» (SAP PLM). URL: http://www.sap.com/cis/solutions/business-suite/plm/businessbenefits/index.epx.

СЕКЦІЯ 5
SECTION 5

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ
FINANCE, BANKING, INSURANCE

УДК 658.15

Дуброва Н. П.
канд. екон. наук, доц.,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ВИКОРИСТАННЯ ПОКАЗНИКІВ EBIT ТА EBIDTA В АНАЛІЗІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Однією з важливих напрямів фінансової роботи є аналіз фінансової звітності. Фінансова звітність містить важливу інформацію як для підприємства, так і для інвесторів. Як зазначають Польова Т. В., Дружина А. В. ця інформація дає можливість прийняти рішення щодо виживання підприємства в конкурентному середовищі, запобігти ризику банкрутства та прогнозувати зростання економічного потенціалу [5].

За твердженням Нетесаного Ю. В. [3, с. 33] «будь-яка звітність влаштована по одному і тому ж принципу і складається з трьох основних документів: звіт про прибутки і збитки (Profit & Loss statement або income statement), балансовий звіт (balance sheet) та звіт про рух грошових коштів (ДДС, Cash Flow Statement). Також у загальну фінансову звітність входить звіт про зміни у власному капіталі (statement of shareholders' equity) і пояснень до всіх цих звітів». На основі наведених форм звітності розраховуються п'ять груп основних фінансових коефіцієнтів. Разом з тим в світовій практиці розраховуються і інші показники, серед яких чільне місце займають показники EBITDA та EBIT. Розглянемо їх детальніше.

EBIT (Earnings Before Interest and Taxes) – прибуток до виплати відсотків та податку на прибуток) та його похідний показник – EBITDA (Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization) – прибуток до виплати відсотків, податку на прибуток та амортизації основних засобів і нематеріальних активів). Як зазначає Озеран А.В. дані показники розглядаються як «індикатори здатності підприємства до самофінансування та доцільності функціонування або розширення діяльності за трактуванням» [4, с. 111].

Як зазначають фахівці у сфері фінансового аналізу головна перевага EBIT, це можливість порівнювати фінансові результати конкурентів з різною структурою капіталу та різним податковим навантаженням. Розмір EBIT має велике значення, оскільки він генерує ресурси, які використовує підприємство для сплати відсотків і податків, виплати дивідендів та погашення кредитів. EBITDA ще характеризує грошовий потік від операційної діяльності та уможливлює порівняння підприємств з різними обліковими політиками відносно до періоду і методу амортизації та переоцінки активів [4].

Крім того, EBITDA являє собою чистий прибуток компанії (тобто з уже врахованої собівартістю та іншими витратами типу реклами, досліджень і адміністрації) але до того, як з неї віднімуть відсотки за кредитами (Interest), податки (Taxes) та амортизацію об'єктів (Depreciation, Depletion and Amortization). За думкою Нетесаного Ю.В. сенс розрахунку EBITDA в тому, щоб «отримати єдиний показник того, скільки грошей заробляє компанія, якщо відкинути всі нюанси фінансування видатків та форматів ведення бухгалтерії, прийнятої в конкретній компанії» [3, с. 33].

Ці два показники надзвичайно важливі не тільки для керівництва компанією, а й для інвесторів. Впливаючи на внутрішні процеси фінансовий менеджер прагне до

зростання показника EBITDA, тим самим підвищує інвестиційну привабливість підприємства. Тому, як зазначає Ендовицкий Д.О. в практиці фінансового менеджменту гостро стоїть питання, які дії застосувати, щоб досягти високого рівня EBITDA [1].

Складання фінансової звітності в Україні регламентується Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 7.02.2013 р. № 73 [2], а інформація необхідна для розрахунку показників EBIT та EBITDA узагальнена у формі 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)». Алгоритми розрахунку для вищезазначених показників в літературі наводяться з врахуванням міжнародної фінансової звітності, що відрізняється від вітчизняної. Внаслідок цього виникають незручності з розрахунку даних показників у вітчизняних аналітиків. Саме тому EBIT та EBITDA ще не знайшли широкого застосування у практиці фінансового аналізу в Україні.

Список літератури

1. Ендовицкий Д. А., Бабушкин В. А. Роль финансового менеджера в управлении инвестиционной привлекательностью компании. *Экономический анализ: теория и практика.* 2010. № 32 (197). С. 2 – 7.

2. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 7.02.2013 р. № 73. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13.

3. Нетесаний Ю. В. Фінансовий аналіз та первинне розміщення акцій – часовий аспект. *Інвестиції: практика та досвід.* 2014. № 21. С. 32 – 37.

4. Озеран А. В. EBIT: Можливості наведення у фінансовій звітності. *Розвиток обліку, аналізу і аудиту суб'єктів суспільного інтересу* : матеріали міжнародної наукової конференції (Житомир, 20 – 21 жовтня 2017 р.). Житомир, 2017. С. 110 – 112.

5. Польова Т. В., Дружина А. В. Фінансова звітність як елемент системи управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7458.

6. Савчук Т. В. Прибуток до вирахування фінансових витрат та податків: економічний зміст і методика розрахунку у вітчизняній практиці. *Механізм регулювання економіки*. 2010. № 2. С. 23 – 26.

УДК 336.001.25

Житар М. О.
канд. екон. наук, доц.,
заступник директора
Навчально-наукового інституту фінансів, банківської справи
Університет державної фіскальної служби України
Овдієнко О. В.
здобувач ІІІ освітньо-наукового ступеня вищої освіти,
Університет державної фіскальної служби України

ОСНОВНІ ЧИННИКИ ЗАЛЕЖНОСТІ СТАНУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Стан національної безпеки у фінансовій сфері залежить від явищ і чинників як внутрішньої, так і зовнішньої фінансово-кредитної політики держави, політичної ситуації, що склалася у державі, досконалості законодавчого забезпечення функціонування фінансової системи, а також міжнародних зобов'язань держави.

До основних чинників, що можуть призвести до створення зовнішніх загроз національній безпеці у фінансовій сфері належать: обмеженість доступу до міжнародних фінансових ринків; значна залежність від експортно-імпортної діяльності; погіршення стану зовнішньої торгівлі, зростання дефіциту платіжного

балансу, зокрема рахунка поточних операцій; значна залежність від зовнішніх кредиторів; вплив світових фінансових криз на фінансову систему держави.

До основних чинників, що можуть призвести до створення внутрішніх загроз національній безпеці у фінансовій сфері, належать: нестабільність та недосконаліть правового регулювання у фінансовій сфері; нерівномірний розподіл податкового навантаження на суб'єктів господарювання, що зумовлює ухилення від сплати податків та відплив капіталу за кордон; відплив капіталу за кордон внаслідок погіршення інвестиційного клімату; низький рівень бюджетної дисципліни і незбалансованість бюджетної системи; збільшення обсягу державного боргу; тінізація економіки; недостатній рівень золотовалютних резервів; значний рівень доларизації економіки; істотні коливання обмінного курсу національної валюти, не обумовлені дією макроекономічних факторів; слабкий розвиток фондового ринку, зокрема в частині застосування механізмів обліку та переходу прав власності на цінні папери, а також забезпечення захисту прав інвесторів на фондовому ринку; недостатній рівень капіталізації фінансової системи.

Національна безпека у фінансовій сфері включає питання безпеки в бюджетній сфері, у сфері управління державним боргом, гарантованим державою боргом та боргом корпоративного сектору, податковій сфері, сфері фінансів реального сектору економіки, банківській сфері, сфері валютного ринку та у сферах функціонування фондового ринку та небанківського фінансового сектору. Характерними ознаками національної безпеки у фінансовій сфері є збалансованість, стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, здатність забезпечити ефективне функціонування національної економіки та економічне зростання держави [1 – 3].

В організаційному аспекті дедалі важливішою запорукою дотримання економічної безпеки держєави стає узгодженість взаємодії державного, комунального та приватного сегментів фінансової сфери національного господарства та забезпечення керованості кожного з них. Іншою істотною передумовою фінансової безпеки є узгодженість взаємодії бюджетних, зокрема фіскальних та інвестиційних компонентів фінансової сфери, з такими складовими монетарного сектора економіки, як грошово-валютний, кредитний і фондовий ринок, страхова діяльність тощо. Фінансова безпека передусім залежить від гармонійного взаємозв'язку її складових. Розбалансованість державного бюджету є головним дестабілізуючим чинником фінансової системи, і, відповідно, фактором негативного впливу. Формування та використання Державного бюджету України відповідно до вимог фінансової безпеки має враховувати такі критерії: забезпечення інтересів держави; пріоритет національних інтересів України; відповідність цілей бюджетної політики фінансовим ресурсам держави; забезпечення стабільності дохідної частини Державного бюджету України; підтримання єдності бюджетної системи та узгодженість бюджетної політики країни з грошово-кредитною політикою Національного банку України. Особливе місце в системі забезпечення фінансової безпеки має загострення проблеми грошового обігу загалом і позабанківського зокрема [4 – 6].

Отже, підсумовуючи вище зазначене можемо зробити висновок про те, що хоча Україна і подолала складний період перехідної економіки, проте говорити про наявність у державі надійної та ефективної системи забезпечення національної економічної безпеки поки що зарано. Наразі її стан можна охарактеризувати як активне становлення. Першочерговим завданням для України на цьому шляху є розроблення та затвердження національної стратегії економічної безпеки держави, яка визначатиме основні напрямки та механізми реалізації державної політики у даній сфері. При цьому мають бути враховані усі найбільш важливі фактори (як дійсні, так і можливі у майбутньому), що впливають на стан економічної безпеки країни. Фактори, які впливають на якість забезпечення економічної безпеки

пропонуємо поділити на дві загальні групи: зовнішні та внутрішні. Крім того, судячи з проведеного нами дослідження, внутрішні фактори забезпечення економічної безпеки держави можна ще розподілити за суб'єктом їх здійснення, а також на ті, які залежать від волі людини і ті, що не залежать від волі людини.

Список літератури

1. Бандурка О. М. Основи економічної безпеки. *Видавництво Національного університету внутрішніх справ.* 2003. С. 270.
2. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні. *Видавництво Національного університету внутрішніх справ.* 2000. С. 26.
3. Василик О. Д. Теорія фінансів : навч. посіб. Вища школа, 2000. 364 с.
4. Житар М. О., Немсадзе Г. Г. Фінансова архітектура корпорації: сутність та компоненти. *Збірник наукових праць учених та аспірантів «Економічний вісник університету», Переяслав-Хмельницький*. 2017. № 33/2. С. 370 – 374.
5. Сосновська О. О., Житар М. О. Детермінанти побудови фінансової архітектоніки підприємств зв'язку. *Бізнес Інформ.* 2019. № 3. С. 192 – 198.
6. Сосновська О. О., Житар М. О. Економічна безпека підприємства: сутність та ознаки забезпечення. *Облік і фінанси*. № 3 (81). 2018. С. 124 – 132.

УДК 338.27:336.02

Забалдіна Л. А.
здобувач вищої освіти, факультет фінансів та обліку,
Київський національний торговельно-економічний університет
Науковий керівник:
Гербич Л. А.
канд. екон. наук,
доцент кафедри банківської справи,
Київський національний торговельно-економічний університет

ХАРАКТЕРИСТИКА СХЕМ ВІДМИВАННЯ ДОХОДІВ НЕЗАКОННИМ ШЛЯХОМ

Проблема легалізації коштів одержаних незаконним шляхом на даний час викликає велике занепокоєння не тільки зі сторони світової фінансової спільноти в цілому, а й України зокрема. Тому перш ніж розпочати дослідження схем відмивання коштів потрібно визначити сутність даного поняття. Відповідно до ст. 5 Закону України «Про запобігання та протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» до легалізації доходів відносяться будь-які дії, пов'язані із вчиненням фінансової операції чи правочину з доходами одержаними злочинним шляхом, а також приховання чи маскування незаконного походження таких доходів, чи володіння ними, прав на такі доходи, джерел їх походження, місцезнаходження, переміщення, зміну їх форми (перетворення), а так само набуттям, володінням або використанням доходів, одержаних злочинним шляхом [1].

При дослідженні різновидів схем відмивання доходів, отриманих незаконним шляхом, ми побачили, що їх поділ відбувається за такими ознаками: джерело походження коштів, вид активу, фінансова установа, через яку проводиться відмивання коштів, та канали реалізації.

За джерелом походження схеми відмивання коштів поділяються на:

1. Корупційні дії чиновників на всіх рівнях управління. За цієї схеми відбувається переказ коштів на особисті рахунки керівників підприємств або осіб, що є пов'язаними з ними для подальшої купівлі активів, здійснення інвестицій чи проведення іншої неправомірної діяльності.

2. Шахрайство. Основні види схем це: надання кредитів фіктивним фірмам чи за підробленими документами та виведення коштів за допомогою іноземних банків тощо.

3. Кіберзлочини. До них відносяться підробка платіжних карт, підробка банківських сайтів, отримання доступу до Інтернет-банкінгу та онлайн казино для отримання особистої інформації клієнта банку. Після отримання даних кіберзлочинці проводять купівлю товарів через інтернет-магазини, перекази коштів на різні платіжні системи для подальшого зняття через банкомати чи проводять конвертацію у іноземну валюту та віртуальну валюту [2].

За видами активів схеми відмивання коштів поділяються на:

1. Відмивання коштів за допомогою цінних паперів. До даних схем відносяться випуск цінних паперів підприємствами та їх перепродаж в обхід бірж. Після цього цінні папери викуповуються і здійснюється дублювання номерів сертифікатів для продажу більшої кількості. Ще одним із видів використання такого типу схем це розрахунок за допомогою векселя за товари чи послуги одній фірмі, потім відбувається підроблення документації і передача між фірмами і у підсумку розрахунок за векселем незаконно отриманими грошима векселедавцем.

2. Земля. Відбувається масова купівля землі резидентом України, але на позикові кошти нерезидента. В результаті нерезидент для погашення наданої позики забирає в своє володіння всі активи боржника. Не менш поширеною є схема з перепродаж підставними особами землі з підробленими документами третім особам.

3. Легалізація коштів за допомогою нерухомого майна. До них відносяться:

– придбання фірмою нерухомості за допомогою кредитних коштів, які були отримані з-за кордону для подальшого продажу за завищеною ціною і самоліквідацією підприємства;

– привласнення майна за допомогою фальсифікованих документів про смерть, заповіт чи дарчу для подальшого продажу майна третім особам;

– отримання підприємством банківського кредиту для добудови об’єктів нерухомості під заставу цих же об’єктів нерухомості. Потім дані кошти легко перераховуються на рахунки в з доказом законності походження цих коштів, або отримання кредитів, за завищеною заставою об’єктів нерухомості, оцінених через підконтрольне шахраям агентство нерухомості [3].

За каналами реалізації розрізняють:

1. Використання конвертаційних центрів або фіктивних підприємств, або фірм, керівні особи яких залучені у процес відмивання доходів, які здійснюють відмивання коштів за допомогою відступлення права вимоги або надання фінансової чи благодійної допомоги. Найпоширеніша схема – це перетворення безготівкових коштів у готівкові.

2. Контрабанда. Дані схеми характеризуються перетином кордону готівкових коштів, дорогоцінних металів, інших високоліквідних активів через порушення митних правил з метою приховання або легалізації доходів, отриманих незаконним шляхом. Наприклад: декларування особою в іноземній країні готівкових коштів, із зазначенням, що вони є власними заощадженнями, але в Україні не відбувається декларування зазначених доходів.

При аналізі інститутів, що використовуються шахраями з метою відмивання кримінальних доходів, потрібно виділити:

1. Банківські установи. Вони можуть виступати у процесах відмивання коштів не тільки як канал, через який проходить незаконний рух коштів, а і як безпосередній учасник. Наприклад, банк, що виступав посередником під час продажу однієї компанії іншій, перерахував на рахунок фірми кошти за цінні папери за договорами комісії, видав кредити нерезидентам, при цьому погашення даних кредитів фірмою

відбувається за договором поруки, що суперечить кредитним договорам, за якими було надано кредити.

2. Страхові компанії. До основних схем на даному виду ринку відносяться укладання договорів псевдострахування, перестрахування, підробка страхових випадків, фальсифікація страхових документів або ухилення від сплати податків через страховий випадок. Однією з найпоширеніших схем є укладання договору страхування на невигідних умовах для страхування від одного вид ризику. Через деякий час настає даний страховий випадок, і страхова компанія змушена виплатити відшкодування. Після того як страхування отримане, фірма одразу переказує ці кошти іншій фірмі як фінансову допомогу, після чого вже не можливо відслідкувати за рухом коштів.

3. Ломбарди. Найчастіші випадки відмивання коштів через ломбарди це конвертування ювелірних виробів, інших цінних предметів, предметів розкоші в готівкові кошти за допомогою підроблених або загублених документів, що ідентифікують особу. Або надання ломбардом позики з подальшим фіктивним її погашенням за допомогою векселів чи інших цінних паперів [4].

Отже, можна зробити висновок, що складність схем легалізації кримінальних доходів і залучення в них різноманітних інституцій, активів, каналів здійснення вимагає від суб'єктів системи запобігання та протидії легалізації доходів, отриманих незаконним шляхом, більш оперативного реагування, координації й консолідації зусиль із відповідними міжнародними організаціями. Крім того, зауважимо, що ефективна протидія процесу легалізації доходів, отриманих незаконним шляхом, в Україні неможлива без узгодженої нормативно-правової бази.

Список літератури

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 14.10.2014 р. № 1702-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18.
2. Кіберзлочинність і відмивання коштів. URL: https://www.sdfm.gov.ua/tipolog2013.pdf.
3. Типології легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, через ринок нерухомого майна. URL: http://www.sdfm.gov.ua/articles.php?cat_id=114&art_id=998&lang=uk.
4. Схеми відмивання доходів: як їх розпізнати. URL: http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/51696;jsessionid=CC8F4279728ED541F082811200CC8417.

УДК 336.7

Сокол А. О.
здобувач вищої освіти,
факультет економіки та бізнес-адміністрування,
Національний авіаційний університет,
Скрипник К. О.
здобувач вищої освіти,
факультет економіки та бізнес-адміністрування,
Національний авіаційний університет,
Задерака Н. М.
старший викладач кафедри обліку та аудиту,
Національний авіаційний університет

СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНТЕРНЕТ-БАНКІНГУ В УКРАЇНІ

Сучасний розвиток банківського сектору нерозривно пов'язаний із впровадженням нових та вдосконаленням вже існуючих банківських операцій та послуг. Посилена конкуренція між банками змушує їх шукати нові шляхи залучення

клієнтів, активно використовуючи для цього можливості системи інформаційного забезпечення операційної діяльності. Сьогодні саме розвиток системи електронного банкінгу допомагає банкам займати лідируючі позиції на ринку.

Інтернет-банкінг – це технологія віддаленого банківського обслуговування, яка дає змогу клієнтові отримувати банківські послуги через мережу Інтернет. З'явилася вона на початку 80-х років XX століття і з того часу набуває все більшої популярності як у світовій, так і вітчизняній практиці банківської діяльності [1].

До послуг Інтернет-банкінгу можна віднести:

– управління рахунками (виписки, перекази з рахунку на рахунок, баланси);
– інвестування коштів (депозити, цінні папери, валютні операції);
– перекази та оплата рахунків за товари та послуги;
– консультаційні та інформаційні послуги;
– кредитні операції;
– ризик-менеджмент, тобто управління ризиками.

Розглянемо розподіл безготівкових операцій з використанням платіжних карток у 2019 році (рис. 1).

Рис. 1. Розподіл безготівкових операцій з використанням платіжних карток у 2019 р.
Джерело: офіційний сайт НБУ [2]

Сьогодні базовий перелік послуг, які можна отримати шляхом використання інтернет-банкінгу в Україні, вже досить широкий і, беззаперечно, матиме тенденцію до зростання, оскільки він є економічно вигідною послугою як для банку, так і для їх клієнтів.

Зокрема, значно підвищується ефективність роботи як банку, так і клієнтів; знижуються витрати на залучення нових клієнтів; швидкість обслуговуваних клієнтів обмежується не кількістю та спроможністю окремих філій та відділень банку, а чинниками, якими значно легше керувати, зокрема потужністю комп'ютерної мережі; підвищується якість роботи з клієнтами банку. Крім того, за допомогою інтрнет-банкінгу клієнти мають змогу здійснювати контроль за власними рахунками як в Україні, так і за її межами. Так, здатність дистанційно управляти

поточними рахунками дає змогу клієнтам без часових обмежень (цілодобово) переказувати кошти між своїми рахунками та на інші рахунки в своєму чи інших банках, оплачувати послуги (комунальні, зв'язку, страхування), поповнювати мобільний телефон, переглядати (друкувати) виписки про рух коштів, самостійно блокувати картку, купувати квитки тощо.

За результатами дослідження компанії «Фінансовий клуб» серед 50 провідних вітчизняних банків у 2018 році переможцями в номінації «Інтернет-банкінг» визначено «Приватбанк», «ПУМБ» та «Укрсоцбанк». На думку експертів, саме ці банки мають найбільш функціональну систему дистанційного банківського обслуговування та охоплюють найширше коло клієнтів [3].

Популярність Інтернет-банку серед користувачів пояснюється такими перевагами: по-перше, простота та зручність використання; по-друге – невисока вартість послуг та, по-третє, якісний сервіс (рис. 2).

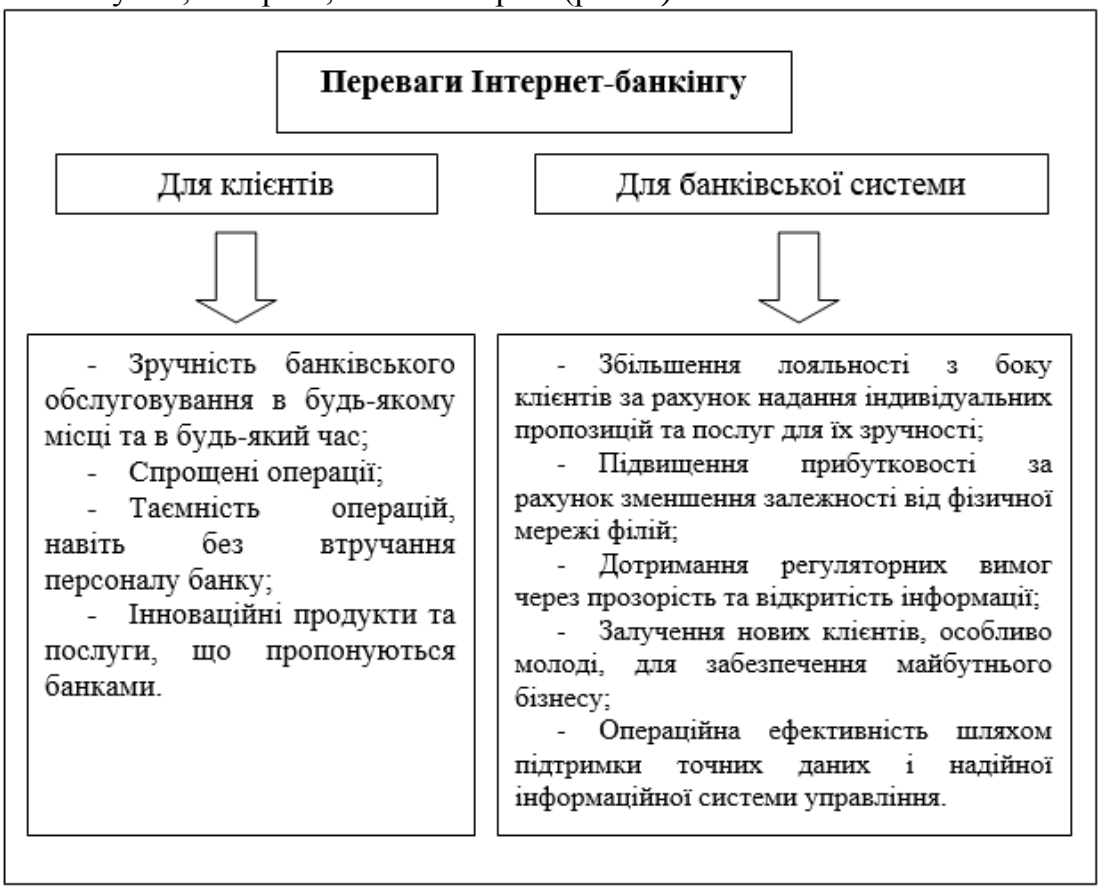

Рис. 2. Переваги Інтернет-банкінгу

Джерело: розроблено авторами

Інтернет-банкінг в Україні – це перспективний напрямок розвитку банківських послуг, який забезпечує скорочення витрат на персонал для банків та економію часу й коштів для їхніх клієнтів. Істотні переваги віртуальних банківських послуг забезпечують стрімке зростання цільової аудиторії. Клієнтів приваблює доступність послуг у будь-який час і у будь-якому місці, достатньою умовою є наявність Інтернету. Масштаби використання Інтернет-банкінгу в Україні останнім часом зросли, однак все ще залишаються незначними у порівнянні з розвинутими європейськими країнами. Для сприяння розвитку Інтернет-банкінгу в Україні державі слід удосконалити нормативно-правову базу його використання та приділити особливу увагу запобіганню шахрайства у даній сфері.

Список літератури

1. Бала Р. Д. Тенденції та перспективи розвитку інтернет-банкінгу в Україні. *Фінансово-кредитна діяльність : проблеми теорії та практики*. 2017. С. 24 – 30.
2. Офіційний сай НБУ. URL: https://bank.gov.ua/ua/payments/nocash.
3. Офіційний сайт компанії Фінансовий клуб. URL: https://banksrating.com.ua.

УДК 330.332

Суморок І. М.
здобувач вищої освіти,
Харківський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»
Науковий керівник:
Гнип Н. О.
канд. екон. наук, ст. викладач,
Харківський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ СТРАХОВИМИ КОМПАНІЯМИ

Страхова діяльність є видом цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у разі настання страхових випадків, яка належить до сфери фінансових послуг України. Враховуючи специфіку страхової діяльності страховики мають свої особливі доходи, які формуються за рахунок страхових внесків, а також від інвестування акумульованих коштів страхових резервів. Ведення страховою компанією одночасно двох видів діяльності, страхової та інвестиційної, зумовлює необхідність чіткої класифікації доходів.

Однією із визначальних умов успішного функціонування страхових компаній на ринку виступає їх капіталізація. Акумулювання капіталу у вигляді страхових платежів та здійснення виплат страхових відшкодувань забезпечує циклічність його обігу, тим самим формуються фінансово-економічні відносини між суб'єктами страхового ринку. Достатність капіталу у страхових компаній є свідченням їх надійності платоспроможності та ліквідності.

У сучасній економіці страхування є фінансовим гарантом, що дає змогу компенсувати збиток, який виникає в результаті різних непередбачених подій. Водночас у багатьох розвинених країнах світу страхові компанії за своєю потужністю та розмірами концентрованого у них капіталу стоять на одному рівні з банками та становлять важливу галузь фінансового сектору економіки. Таким чином, страхування є галуззю економіки, що має велике суспільне, соціальне та економічне значення. Зараз страхування в Україні – це динамічна галузь, яка спирається на величезний і практично не освоєний ринок, що має, на думку провідних спеціалістів у цій сфері, велике майбутнє. Однак тільки налагоджена система функціонування фінансів, обґрунтована тарифна політика та правильно організована методика формування страхових резервів разом з ефективним їх розміщенням здатні забезпечити страховій компанії фінансову стійкість, а отже, надійність. Водночас тема організації та функціонування фінансів страхових компаній є недостатньо розробленою порівняно з фінансами інших галузей.

У процесі формування і використання капіталу страховими компаніями врівноважуються фінансово-економічні відносин між учасниками страхового ринку. Ідентифікація змісту поняття «Власний капітал страхової компанії» асоціюється

передусім з власними джерелами, який внесений її засновниками і учасниками у власність страховика, або залишений ними у страховій компанії з чистого прибутку, отриманого у процесі її господарської діяльності [1]. Перед страховими компаніями гостро постає питання щодо управління капіталом, суть якого полягає у формуванні оптимального співвідношення власного й залученого капіталу, забезпечення ефективнішого використання власного капіталу, розміщення акумульованих страхових резервів із урахуванням принципів безпечності, прибутковості, ліквідності й диверсифікованості, результатом якої є підвищення ринкової вартості страхової компанії з дотриманням балансу інтересів усіх зацікавлених сторін – акціонерів, працівників страхової компанії, страхувальників та третіх осіб [2, с. 109]. Функціонування страхових компаній передбачає процес формування їх джерел фінансування. Такими основними джерелами виступають статутний капітал, гарантійні фонди та страхові резерви. Відповідно до Закону України «Про страхування». Мінімальний розмір статутного фонду (гарантійного депозиту) страховика, який займається видами страхування іншими, ніж страхування життя, встановлюється у сумі, еквівалентній 1 млн євро, а страховика, який займається страхуванням життя, 10 млн євро за валютним обмінним курсом валюти України. Страхові резерви формуються виключно за рахунок сплачених страхових платежів і забезпечують спроможність страховиків здійснювати виплати страхових відшкодувань у майбутньому. Динаміка змін ключових фінансових індикаторів діяльності страхового ринку Україні за 2016 – 2018 рр. відображно в табл. 1.

Таблиця 1

Фінансові індикатори діяльності страхового ринку України за 2016 – 2018 рр.

Показники	Роки			2018 р. до 2016 р. %
	2016	2017	2018	
Кількість страхових компаній (шт.) у т.ч:	310	294	281	90,6
Валові страхові премії, (млн. грн) у т.ч:	35170,3	43431,8	49367,5	140,4
Страхові премії передані у перестрахування, (млн. грн)	12668,7	18333,6	17940,7	141,6
Обсяг сформованих страхових резервів, (млн. грн), у т. ч:	20936,7	22864,4	26975,6	128,8
Обсяг сплачених статутних капіталів, (млн. грн)	12661,6	12831,3	12636,6	99,8
Обсяг власного капіталу	28620,9	27300,8	27083,9	94,6

Джерело: розраховано за допомогою національної комісії, що здійснює державне врегулювання ринків фінансових послуг

Аналіз фінансових індикаторів страхового ринку України за 2016 – 2018 рр. засвідчує про досить позитивні тенденції його розвитку. Такі узагальнення пов’язані з тим,що на фоні скорочення кількості страхових компаній спостерігається суттєве зростання за досліджуваний період сплачених страхових премій як зі страхування життя, так і з майнових видів страхування. Це дозволило забезпечити зростання страховим компаніям капіталізації власних страхових резервів на (128,8 %). Крім цього, збільшились суми страхових премій переданих у перестрахування на (141,6 %). Водночас, обсяг сплачених статутних капіталів та показники власного капіталу страхових компаній практично не змінилися. Вагомим джерелом формування капіталу страхових компаній безумовно виступають їхні резерви. Зростання обсягів резервування страховими компаніями свідчить передусім, про збільшення сум акумульованих платежів та поступове підвищення довіри до страхування як незамінного інструмента нейтралізації ризиків оточуючого середовища Висновки. Отже, формування і використання капіталу страховими

компаніями є необхідною умовою здійснення ними операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Нарощування обсягів капіталізації залежить від вжиття комплексу системних заходів спрямованих на диверсифікацію страхових послуг, удосконалення сервісу їх надання, широкого використання комунікаційних технологій щодо просування та позиціонування відповідних послуг на страховому ринку. Достатність капіталу свідчить про надійність та платоспроможність страховиків та їх спроможність виконувати взяті зобов'язання перед страхувальниками.

Список літератури

1. Балабанов И. Т. Риск-менеджмент. Москва : Финансы и статистика, 2006. 192 с.
2. Бондаренко Є. К. Визначення та обмеження інвестиційної діяльності страхових компаній. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Збірник наукових праць*. 2014. Випуск 37. С. 204 – 211.
3. Бондаренко Є. К. Особливості страхування ризиків учасників фондового ринку. *Науково-практичний журнал Регіональна економіка та управління*. 2017. Вип. 4 (11). С. 13 – 16.
4. Землячова О. А. Етапи розвитку інтеграції банків і страхових компаній України. *Научные записки. Экономика и управление*. 2014. № 1. С. 107 – 113.

УДК 336.225.673(477)

Стеценко Т. В.
канд. екон. наук, доц.,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ТРАНСФЕРТНЕ ЦІНОУТВОРЕННЯ: РЕАЛІЗАЦІЯ КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ В УКРАЇНІ

Національні системи державних фінансів приділяють значну увагу факторам, що призводять до суттєвих розривів між податковим потенціалом конкретної країни та генерованими на її території податковими надходженнями. Економічна, наукова спільнота на сучасному етапі розвитку світової економіки опікується проблемами протидії розмиванню бази оподаткування та приховування прибутків, від яких потерпають як розвинені країни, так і країни, що розвиваються.

З моменту становлення власної незалежності зі специфікою реалізації трансфертного ціноутворення стикнулася й Україна. Становлення системи контролю за трансфертним ціноутворенням в Україні відбувалося й відбувається на підґрунті імплементації міжнародних правових рекомендацій та адаптації світового досвіду боротьби з ухиленням від оподаткування внаслідок проведення контрольованих операцій.

Теперішня вітчизняна система контролю за трансфертним ціноутворенням в України складається з наступних компонентів:

1) нормативна база податкового контролю. Законодавчі підвалини контролю за транскордонними операціями, що потенційно можуть призводити до ухилення від сплати податків, містяться у ст. 39 Податкового кодексу України. Ця стаття з моменту прийняття Податкового кодексу у 2010 р. постійно підлягає змінам та доповненням, а базовим вектором змін на теперішній час можна рахувати план дій BEPS (Base erosion and Profit Shifting), розроблений під егідою ОЕСР. Аналіз нововведень, внесених згідно Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві» від 16.01.2020 р. № 466-

IX, що набув чинності 23.05.2020 р., демонструє бажання України не обмежуватись лише мінімальним стандартом BEPS;

2) контролюючі органи. Методологічне забезпечення процесу контролю за трансфертних ціноутворенням здійснює Департамент податкових перевірок, трансфертного ціноутворення та міжнародного оподаткування Державної податкової служби України. Фактичні контрольні заходи реалізують територіальні органи ДПС та, в більшій мірі, Офіс великих платників податків, так як згідно статистичних даних більшість транскордонних угод в Україні припадає саме на великі підприємства (наприклад, у 2018 р. на великих суб'єктів господарювання приходилось 67,7 % експорту товарів та 44,6 % – імпорту [1]).

Звітування контролюючих органів за результатами реалізації контрольованих операцій свідчать, що щорічно перевіряється 2 – 3 тис. звітів із середнім щорічним обсягом контрольованих операцій на суму 2000 млрд грн. За результатами опрацювання цих звітів лише до менше ніж 5 % учасників таких операцій були направлені запити про подання документації з трансфертного ціноутворення, а кількість перевірок контрольованих операцій, що ініційовані у відповідному році, не перевищувала 1 %. Внаслідок перевірки контрольованих операцій платників податків та самостійного коригування податкових зобов'язань платниками податків Зведений бюджет України потенційно поповнювався на суму не більше 1 млрд грн (статистичні дані отримані з Річних звітів ДФС [2]).

Оцінка правильності здійснення контрольованих операцій є трудомісткою роботою, і, без сумніву, потребує кваліфікованих кадрів та інформаційного супроводу. А оцінка ефективності роботи таких контролюючих органів потребує зіставлення масивів інформації як національного характеру, так і зі світових глобальних баз даних. Наприклад, дані звітів Global Financial Integrity свідчать, що суми розбіжностей у вартості торговельних операції України зі всіма глобальними торговими партнерами у 2017 р. склали більше 300 млрд грн, значна частина яких була виведена поза межі України шляхом застосування трансфертного ціноутворення. Внаслідок таких операцій бюджет недоотримав більше 50 млрд грн податку на прибуток, що значно перевищує показники, отримані вітчизняними органами податкового контролю;

3) постконтрольна реалізація справ з трансфертного ціноутворення. Попри достатньо нові процедури контролю транскордонних операцій в судовому порядку остаточно розглянуто вже 29 справ, більшість з яких була вирішена на користь платників податків. Основна складність у веденні справ за цим напрямом полягає у забезпеченні доказової бази через наявність проблем із вибором порівняльних об'єктів, слабке забезпечення обміном інформацією з іншими податковими органами (tax authorities).

Підсумовуючи наявні заходи із забезпечення ефективного механізму податкового контролю трансфертного ціноутворення в Україні, можна відзначити, що необхідно оцінювати кожну зміну податкових норм в напрямі реалізації BEPS із можливим впливом на податкові надходження (необхідно враховувати специфіку економічних, політичних та інших відносин всередині кожної країни). Необхідно проводити обмін досвідом у напрямі реалізації контрольних перевірок з трансфертного ціноутворення з фахівцями країн різного рівня економічного розвитку.

Список літератури

1. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua.

2. ДФС: Результати роботи щодо контролю за трансфертним ціноутворенням. Державна фіскальна служба України. URL: http://sfs.gov.ua/data/files/238866.pdf.

СЕКЦІЯ 6
SECTION 6

МАРКЕТИНГ
MARKETING

УДК 339.1

Зозуля М. І.
здобувач вищої освіти 2 курсу,
спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
ВСП Київський індустріальний коледж КНУБА,
Лоза С. С.
здобувач вищої освіти 2 курсу,
спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
ВСП Київський індустріальний коледж КНУБА,
Полхович Н. М.
викладач вищої категорії, старший викладач,
ВСП Київський індустріальний коледж КНУБА

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЙ

В сучасних умовах успіх підприємства на ринку залежить від вміння ефективно налагодити відносини зі споживачами, донести інформацію про підприємство, його товари та послуги. Тому, важливим етапом в діяльності будь-якого підприємства є формування ефективної комунікаційної політики, як складового елемента маркетингового комплексу.

Система маркетингових комунікацій спрямована на інформування, переконання, нагадування споживачам про товар підприємства, підтримку його збуту, а також створення позитивного іміджу компанії на ринку [1, с. 410]. З іншого боку, зміни які відбуваються у способах поширення та отримання інформації, створюють новий світ комунікативних технологій. Для забезпечення конкурентних переваг підприємство має вміти комбінувати традиційні та інноваційні інструменти комплексу маркетингових комунікацій.

Маркетингові комунікаційні технології постійно оновлюються і розширюються. Цей процес є безперервним і динамічним. З розвитком науки і техніки комунікаційні технології знайшли нову якість і перемістилися в Інтернет-простір [2]. Сьогодні глобальна мережа є незамінним майданчиком для роботи PR-фахівців і фахівців з реклами. За рахунок величезних можливостей Інтернет стає найефективнішим способом комунікації з цільовою аудиторією. Він не лише надає можливість всебічно продемонструвати продукт за рахунок повного спектра презентації візуальної інформації, а також дозволяє налагодити зворотний зв'язок зі споживачем та дізнатися про нього буквально все: починаючи від демографічних і географічних параметрів і закінчуючи його уподобаннями і потребами в даний часовий проміжок.

Існує безліч шляхів комунікації з цільовою аудиторією через Інтернет. Найбільшою популярністю користуються [3]:

1. Використання автоматичної персоналізованої допомоги – так званих чат ботів. Сучасні технології допомагають зробити їх більш переконливими і ефективними.

2. Голосовий пошук – оскільки все більша кількість людей використовує цифрових помічників, таких як Alexa або Siri, пошукова оптимізація (SEO) все більше орієнтується на голосовий пошук, причому ключові слова використовуються саме такі, які люди говорять, а не які набирають на клавіатурі.

3. Відеомаркетінг – розміщення відео стає все простішим, і з кожним роком и з'являється все більше успішних й амбітних відеороліків, створених брендами. Завдяки популярності YouTube, Instagram Stories і Snapchat, останнім часом стають популярними відеоблоги. На відміну від інших типів відео, таких як пояснювальні відеоролики або короткі фільми, влоги – більш персоналізовані. Влогери безпосередньо спілкуються з глядачем, що дозволяє встановити більш міцні відносини зі своїми клієнтами.

Влог може бути практичним і стратегічним. Можливо транслювати в прямому ефірі спеціальні заходи, до яких не всі мають доступ. Особливого значення цей інструмент отримав в період карантину під час пандемії COVIT-19. Також можна публікувати інший контент, який клієнти хотіли б бачити, наприклад, інтерв'ю зі знаменитостями або історії «закулісся».

Серед нових тенденцій інтернет-комунікацій 2020 року, слід відмітити, активне використання прямого обміну повідомленнями, як засобу оптимізації обслуговування клієнтів і надання допомоги в продажах. Прагнучи стати більш персоналізованими для покупців, бренди переносять розмову зі споживачами в приватні повідомлення за допомогою додатків для обміну повідомленнями, таких як WhatsApp, Viber і Facebook Messenger, або через особисті повідомлення в соціальних мережах, Twitter або Instagram [4]. Ці майданчики забезпечують зручність текстового листування у поєднанні з можливістю здійснення телефонного дзвінка. Причому все це знаходиться в тому середовищі, з яким користувач вже знайомий по спілкуванню з друзями.

Важливого значення набувають інтерактивні e-mail-розсилки. Замість звичайних текстових електронних листів тепер використовуються електронні листи, які виглядають і функціонують як веб-сторінки, включаючи інтерактивні кнопки та інші взаємодії [4]. Дизайн листів не просто вражає, а покращує конверсію. Тепер читачі частіше натискають на стилізовані кнопки з супроводжуючими зображеннями, ніж на звичайні текстові посилання.

Враховуючи, що в суспільстві існує багато неоднозначних думок, в практичній діяльності все частіше використовують аналіз настроїв або соціальне слухання. Аналіз настроїв - це практика аналізу реакції користувачів і клієнтів на продукт або послугу, зазвичай в соціальних мережах або в Інтернеті в цілому [5]. Ця технологія включає в себе інструменти і алгоритми збору даних, які знаходять згадки бренду в Інтернеті і оцінюють їх тональність. Сучасні технології дозволяють комп'ютерам розуміти зміст того, що люди говорять в Інтернеті, включаючи сленг і емодзі.

Підводячи підсумки, слід зазначити, що у 2020 році тренди інтернет-комунікацій одночасно є більш людяними і більш механічними. Це означає, що загальні тенденції спрямовані на більш особисті відносини з цільовими споживачами, але кошти для створення цих зв'язків виділяються на автоматизацію та нові технології. Головне завдання маркетингу – давати людям те, що вони хочуть, коли і де вони цього хочуть, а сучасні технології відкривають нові шляхи.

Список літератури

1. Гаркавенко С. С. Маркетинг : підручник. Київ : Лібра, 2009. 712с.
2. Тренды-2017/18 в SMM от украинских экспертов: истории провалов, мемы, влоги, stories и другое. URL: https://rau.ua/experience/trendy-v-smm.
3. Digital-тренди, на які варто звернути увагу рітейлу. URL: https://rau.ua/dosvid/mykola-maranchak-digital-trendy.
4. Цифровий світ: топ-10 трендів діджитал-маркетингу в 2020 році. URL: https://rau.ua/novyni/2020-trendy-dydzhytal-marketynga.
5. Каким будет 2020: основные тренды диджитал-маркетинга. URL: https://mmr.ua/show/kakim_budet_2020_osnovnye_trendy_didzhital-marketinga.

СЕКЦІЯ 7

SECTION 7

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
LEGAL PROVISION OF STATE ADMINISTRATION AND LOCAL SELF-GOVERNMENT

УДК 342.9

Звєрєв А. В.
інспектор кафедри спеціальних дисциплін
та організації професійної підготовки,
факультет податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України,
Динис Т. В.
курсант 3-го курсу,
факультет податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України

КОНКУРС КАНДИДАТА НА ПОСАДУ. ПОНЯТТЯ, ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ, МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

В сучасних змінах нашої держави кадрове забезпечення являється одним із ключових за для прогресу, та вдосконалення не тільки суспільства, але й держави в цілому. Тому реформування кадрової політики в України як одним з обов'язкових умов євроінтеграції країни започаткувало таке явище як «конкурс» яке є не аби яким важливим для об'єктивної оцінки кандидатів на посаду. Сам по собі добір передбачає оцінювання як професійних, так і особистих якостей кандидатів на посади, визначає спроможність кожного з них ефективно, якісно та результативно виконувати в майбутньому встановлені перед ним задачі та обов'язки які буде передбачати його посада.

Загалом саме по собі поняття «конкурс» являє собою різновид змагання за встановленими правилами, певними критеріями, у конкретні строки у певній сфері або сферах суспільної діяльності, що має на меті визначити найкращого серед осіб або організацій, що беруть у ньому участь. На сьогодні, згідно чинного законодавства, сам по собі конкурс в Україні на заняття вакантних посад складається з декількох етапів, а саме:

1) оприлюднення оголошення про проведення конкурсу;
2) прийом документів від осіб, які бажають узяти участь у конкурсі;
3) проведення оцінювання учасників конкурсу;
4) добір кандидатів [1].

Після проведення низки реформ у кадровій сфері правова регламентація процедури оцінювання кандидатів на посади почала здійснюватись як на законодавчому рівні, так і через прийняття відповідних підзаконних нормативно - правових актів. На сьогодні, нормативну основу в Україні у вище зазначеній сфері становлять: Закон України « Про державну службу», «Про запобігання корупції», Постанова Кабінету Міністрів України, «Про затвердження Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служб», Наказ Національного агенства з питань державної служби «Про затвердження переліку тестових завдань для кандидатів, які пройшли перевірку документів» передбачену частиною першою

статті 26 Закону України « Про державну службу». Окрім цих основних також важливу роль відіграють посадові інструкції та затверджені профілі професійної компетентності посад державної служби, які визначають і конкретизують перелік прав, обов'язків та повноважень кандидата, в залежності яку посаду мін має намір обійняти.

Слід зазначити, що завдяки конкурсу кандидатів на посади здійснилися ряд позитивних зрушень та нововведень, які досить позитивно впливають на загальну ситуацію та боряться з рядом таких проблем: як корупція, не кваліфікованість кандидатів, не підготовленість, не об`єктивна оцінка та інші, які виникали при відборі на певну посаду без конкурсу. Також неможливо згадати про факт негативних чинників, які на превеликий жать існують та за певних обставин можуть впливати на результати конкурсного відбору. До них можна віднести вплив з боку представників конкурсної комісії, які можуть діяти виключно в своїх «бажаних» власних інтересах, можливість попередньої домовленості, таємного надання кандидату умов та завдань, з метою якісної підготовки, а також не можна виключати можливість при проведенні співбесіди факту привілейованого ставлення комісії до певного кандидата на посаду.

Також не будемо забувати про міжнародний досвід який безсумнівно впливав на зміну сталого режиму. Яскравими прикладами для України безпосередньо стали країни Європи такі як: Франція, Німеччина, США, Японія, Велико Британія, загалом їхню систему конкурсного відбору можна поділити на дві моделі:

– перша модель має назву «закрита» або «кар'єрна», тобто це елітарний підхід до відбору та призначення державних службовців, та інших кандидатів на певні посади які отримали спеціальну освіту. Такий підхід більшою мірою властивий Німеччині, Японії, Франції;

– друга представляє собою «відкриту» модель або як її називають деякі дослідники «посадовою» або «позиційною». Даній моделі є притаманними вільний добір і призначення кадрів на будь-яку посаду. Головними умовами кар'єрного просування є відповідність наявних знань, умінь і навичок конкретній посаді. Така модель широко за, застосовується у Великій Британії, США, Канаді.

Отже, проаналізувавши все вище зазначене можна дійти наступних висновків: завдяки новим умовам щодо конкурсу кандидати на певну посаду, ми можемо спостерігати позитивну тенденцію змін у кадровій політиці держави не зупиняючись на вже досягнутому результаті, а удосконалення вже існуючої системи нормативної бази, запозичення міжнародного досвіду, аналіз їх позитивних та негативних наслідків дасть змогу ще більше розвиватися Україні, що безпосередньо забезпечить зростання рівня життя суспільства.

Список літератури

1. Стратієнко Г. Д. Теоретико-методологічні засади та організаційно-правовий аспект добору кадрів для заняття посад державної служби в Україні. *Електронний журнал «державне управління: удосконалення та розвиток»*. 2013. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=555.

2. Даниленко Ю. С. Процедурні аспекти оцінювання кандидатів на державну службу. *Порівняльно-аналітичне право.* 2017. № 1. URL: http://www.pap.in.ua/1_2017/41.pdf.

3. Борисова. Кадрова технологія конструктивного відбору на державній службі: традиції та інновації. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2018. №1. С. 106 – 112.

4. Соколова Т. А. Особливості проходження державної служби в розвинених країнах. *Інвестиції практика та досвід.* 2011. С. 87 – 88.

СЕКЦІЯ 8

SECTION 8

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, СІМЕЙНЕ ПРАВО, ЖИТЛОВЕ ПРАВО, МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО CIVIL LAW AND PROCEDURE, FAMILY LAW, HOUSING LAW, INTERNATIONAL PRIVATE LAW

УДК 347.9/.29

Фарзалиева Ф. М.
студентка,
Белорусский государственный
экономический университет,
Ших А. Л.
студентка,
Белорусский государственный
экономический университет

ПАРТИСИПАТИВНАЯ ПРОЦЕДУРА – КАК АЛЬТЕРНАТИВНЫЙ СПОСОБ ЭФФЕКТИВНОГО РАЗРЕШЕНИЯ СПОРНЫХ ПРАВООТНОШЕНИЙ

В Республике Беларусь за последние несколько лет существенно увеличилось разнообразие способов альтернативного разрешения споров во внесудебном порядке, что, в свою очередь, привело к положительным практическим результатам в области добровольного урегулирования спорных конфликтов. В правоприменительной практике, чаще всего, в качестве способов урегулирования споров используются переговоры и предусматривается возможность заключение мирового соглашения между сторонами спора. Возникновение альтернативных процедур поспособствует более быстрому и эффективному разрешению конфликтных ситуаций. К таким способам урегулирования спорных отношений можно отнести партисипативную процедуру, существующую в Республике Казахстан и Франции.

Впервые пилотный проект партисипативной процедуры был разработан во Франции и в 2011 году, в ходе введения дополнений в гражданское законодательство Франции, был внедрён в качестве самостоятельного альтернативного способа урегулирования споров. В основу разработки данной процедуры был положен позитивный опыт применения «коллаборативного права» в Северной Америке и «партисипативной юстиции» в Канаде [1, с. 5 – 6].

Суть данной процедуры заключается в том, что она проводится без участия судьи, посредством проведения переговоров между сторонами при пособничестве адвокатов обеих сторон, а в случае недостижения согласия предусматривает более упрощённый переход к судебному разбирательству спора или части спора, не урегулированный сторонами. Существенное отличие данной процедуры от иных примирительных способов, например, медиация, мировое соглашение прослеживается в том, что стороны обязательно должны быть представлены адвокатами, тогда как в мировом соглашении и медиации участие адвокатов не является обязательным [2, с. 49 – 53].

Начало применения отдельных примирительных процедур в Республике Беларусь было связано с принятием новой редакции в 2004 году Хозяйственного процессуального кодекса Республики Беларусь. С принятием новой редакции было

положено возникновение института посредничества. В 2013 году в кодифицированных процессуальных законах Республики Беларусь появились нормы, предусматривающие применение медиации. Таким образом можно сделать вывод о том, что расширение практики применения альтернативных способов разрешения споров подтверждает наличие сформировавшихся объективных условий для их дальнейшего развития. Данное свидетельствует о возможности введения партисипативной процедуры в правовую систему Республики Беларусь.

Для введения и применения партисипативной процедуры в Республике Беларусь следует разрешить ряд основных проблем, к которым относится необходимость определения понятия данного способа урегулирования споров, пределов применения данной процедуры, его целей, а также создание нормативно-правовой базы, регулирующей её применение.

Предлагаем ввести в Гражданский процессуальный кодекс Республики Беларусь легальное определение понятия «партисипативная процедура», а именно: внесудебный способ урегулирования спора между сторонами, не требующий участия судьи, предусматривающий обязательное участие адвокатов спорящих сторон, с целью достижения обоюдно приемлемого решения; основанный на добровольном участии сторон. К пределам, в зависимости от сферы применения данной процедуры, целесообразно отнести гражданско-правовые споры, возникающие из гражданских, трудовых и иных правоотношений с участием физических и (или) юридических лиц.

К целям партисипативной процедуры необходимо отнести:

– урегулирование споров, вытекающих из гражданско-правовых и иных отношений, путём проведения переговоров с обязательным участием адвокатов обеих сторон;

– снижения уровня конфликтности между спорящими сторонами;

– снижение нагрузки на судебную систему.

Таким образом, партисипативная процедура имеет все необходимые предпосылки для того, чтобы стать одним из самых эффективных альтернативных способов разрешения правовых споров, поскольку позволяет урегулировать спорные отношения на ранних стадиях конфликта и предусматривает участие профессиональных адвокатов, что, в свою очередь, позволяет разрешить не только уже возникшие вопросы, но и предотвратить будущие конфликтные ситуации.

Подводя итог, мы считаем целесообразным введение партисипативной процедуры в гражданское законодательство Республики Беларусь. Разрешение вышеизложенных проблем поспособствует расширению альтернативных способов урегулирования споров в Республике Беларусь, в целях обеспечения защиты прав и охраняемых законом интересов спорящих сторон.

Список литературы

1. Суворов Д. А. Использование примирительных процедур для разрешения гражданских дел на примере стран континентальной Европы (Великобритания, Франция, Германия). *Юридический мир*. 2006. № 2. С. 5 – 6.

2. Зверева Н. С. Партисипативная процедура – новый альтернативный способ урегулирования споров во Франции. *Арбитражный и гражданский процесс*. Москва: Юрист, 2014. № 4. С. 49 – 53.

УДК 346.3

Шишацька Т. В.
здобувач вищої освіти 4-го курсу,
спеціальність 081 Право,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ЕЛЕКТРОННИЙ ДОГОВІР ЯК ПРАВОВИЙ СПОСІБ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ

За останні роки Інтернет витіснив усі інші засоби зв'язку, залишивши їх далеко позаду, тому не дивно, що найбільш динамічно розвиненим сегментом економічної активності господарюючих суб'єктів в усьому світі став електронний бізнес або, як його ще називають, «електронна комерція».

Для українського ринку електронної торгівлі важливим моментом стало прийняття Верховною Радою Закону України «Про електронну комерцію», який набув чинності 30.09.2015, орієнтиром для якого стала Директива № 2000/31/ЄС «Про деякі правові аспекти інформаційних послуг, зокрема електронної комерції, на внутрішньому ринку» від 08.06.2000.

Відповідно до ст. 3 цього Закону України: електронна комерція - це відносини, спрямовані на отримання прибутку, що виникають під час вчинення правочинів щодо набуття, зміни або припинення цивільних прав та обов'язків, здійснені дистанційно з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем, внаслідок чого в учасників таких відносин виникають права та обов'язки майнового характеру [2].

Важливим елементом електронної комерції, який лягає в основу будь-якої діяльність є документи, зокрема договори. І сьогодні такий документ набуває електронну форму, яка еквівалентна письмовій формі.

Згідно з пунктом 5 частини 1 статті 3 Закону України «Про електронну комерцію» електронний договір – це домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків і оформлена в електронній формі [2].

Стаття 652 Цивільного кодексу України дає таке ж визначення: «договором є домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків» [3].

Існує два види договорів, що укладаються через Інтернет: – укладаються через Web-сайт (продаж товарів за допомогою інтернет-магазинів, надання різних послуг, наприклад фінансових); – укладаються по e-mail. Такі договори можуть укладатися між організацією і фізичною особою (так званим кінцевим споживачем, B2C), а також між юридичними особами (B2B) [1].

Також стороною е-договору в е-комерції може бути фізична особа, яка не зареєстрована як ФОП та реалізує або пропонує до реалізації товари, виконує роботи, надає послуги з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем, якщо сторони е-правочину прямо домовилися про застосування положень Закону України «Про електронну комерцію» до правочину.

Закон визначає також особливості порядку здійснення електронних правочинів. Як і в інших цивільно-правових договорах, першою стадією виступає оферта, яка обов'язково містить істотні умови договору та виражає намір оферента вважати себе зобов'язаним у разі її прийняття [3].

При цьому, інформування потенційних покупців здійснюється шляхом направлення комерційних електронних повідомлень (лист, який підприємство відправляє своїм клієнтам шляхом email-розсилки із метою продажу товару (роботи/послуги)), розміщення пропозиції в мережі Інтернет або інших інформаційно-телекомунікаційних системах.

Електронний договір вважається укладеним з моменту одержання особою, яка направила пропозицію, акцепту [3].

Обов'язковою вимогою для того щоб договір визнавався укладеним в електронній (письмовій) формі, є підписання таких договорів сторонами.

За загальним уявленням про підписання електронних договорів, він може бути підписаний лише електронним цифровим підписом, використання якого врегульоване спеціальним Законом України «Про електронні довірчі послуги»

Електронний підпис – це електронні дані, які додаються підписантом до інших електронних даних або логічно з ними пов'язуються і використовуються ним як підпис [1].

Серед видів (типів) електронних підписів можна виділити такі:

– підписи «Click-to-Sign», до яких належить проставляння галочок (як спосіб волевиявлення), факсиміле, яке проставляється в електронному вигляді, відсканові зразки підписів та надруковані імена. Основна проблема таких підписів полягає в тому, що неможливо встановити особу, яка підписала документ, а також вони не забезпечують цілісність документа;

– підпис за допомогою особистого ідентифікаційного номера (коду) – PIN;

– електронний цифровий підпис [4].

Кваліфікований електронний підпис має таку саму юридичну силу, як і власноручний підпис, та має презумпцію його відповідності власноручному.

Електронний підпис чи печатка не можуть бути визнані недійсними та позбавлені можливості розглядатися як доказ у судових справах виключно на тій підставі, що вони мають електронний вигляд або не відповідають вимогам до кваліфікованого електронного підпису чи печатки [3].

Місцем укладення електронного договору є місцезнаходження (або місце фактичного проживання) продавця. Момент виконання продавцем обов'язку передати покупцеві товар визначається відповідно до положень Цивільного кодексу про купівлю-продаж (хоча електронним договором може бути визначено інший момент виконання зобов'язань між сторонами) [3].

Отже як можемо бачити, в епоху діджиталізації, електронний договір відіграє важливе значення. Без Інтернету зараз вже неможливо уявити собі багато сфер нашого життя і не є винятком придбання товарів. Обсяги торгівлі у всесвітній мережі постійно зростають. В Україні до покупок через Інтернет поки не долучилися лише представники похилого віку, проте молодь і люди середнього покоління активно засвоїли онлайн-магазини України та всього світу.

Список літератури

1. Про електронні довірчі послуги : Закон України від 05.10.2017 р. № 2155-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19.

2. Про електронну комерцію : Закон України від 30.09.2015 р. № 675-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19.

3. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15.

4. Чирський Ю. Електронний цифровий підпис: правові аспекти застосування. *Довідник секретаря та офіс-менеджера*. № 1. 2007. С. 26 – 31.

СЕКЦІЯ 9

SECTION 9

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ ПРАВО, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО ADMINISTRATIVE LAW AND PROCESS, FINANCIAL LAW, INFORMATION LAW

УДК 342.9

Кравчук М. Ю.
канд. юрид. наук,
доцент кафедри правознавства,
ПрАТ «ВНЗ «МАУП»,
Прокопович Д. С.
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ У СИСТЕМІ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ ТА ЇХ ПРАВОВЕ РЕГЛАМЕНТУВАННЯ

Проблема корупції в органах державної влади, зокрема, в органах прокуратури набула глобального та системного характеру. На думку М. В. Косюти, можна виділити дві основні причини порушень законності діяльності органів прокуратури. По-перше, це низький рівень професійної підготовки, обумовлений недоліками навчально-виховного процесу в юридичних, зокрема, спеціалізованих навчальних закладах, коли недостатньо враховуються особливості правозастосувальної діяльності в тій чи іншій системі державних органів. По-друге – нестійкість морально-етичних засад у свідомості посадових осіб, що, зокрема, проявляється у їх безпринципності, підвищеній чутливості до зовнішніх впливів, нечесності і користолюбстві, впевненості у допустимості будь-яких засобів для забезпечення професійної кар'єри [1, с. 364].

На думку опитаних прокурорських працівників, найпоширенішими видами корупційних діянь у їх середовищі є: 1) поєднання основної роботи з заняттям бізнесом – власним чи когось з родичів, що може бути найбільш прозорою та найменш небезпечною кримінальною схемою; 2) використання службового становища в інтересах окремих бізнес-структур і приватних підприємців (проти їх конкурентів за винагороду починається кримінальне провадження, яке закривається – не безоплатно з боку зацікавленої особи); 3) вимагання та отримання банальних хабарів у вигляді грошей, цінностей, а також різноманітних матеріальних благ від юридичних і фізичних осіб в обмін на лояльність та м'якість при підтриманні обвинувачення в судах (як правило, на рівні районної ланки); 4) узаконені побори, які не підлягають обговоренню, з працівників міліції, податкової, прикордонної служби, СБУ, митниці, інших відомств за «позитивну статистику», «розуміння», «поступливість» (можуть маскуватися під щедрі подарунки до дня народження, іншої події тощо) [2, с. 205].

Певні вказівки на причини, які спонукають працівників прокуратури України до здійснення корупційних дій наведено і у Порядку організації роботи з питань внутрішньої безпеки в органах прокуратури України, у якому до дій, що порочать звання прокурора і можуть викликати сумнів у його об'єктивності, неупередженості та незалежності, у чесності та непідкупності органів прокуратури, належать: вчинення дій, що містять ознаки корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших кримінальних правопорушень; керування транспортними засобами у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння або відмова від

проходження огляду з метою виявлення стану сп'яніння та ненадання документів, які підтверджують, що прокурор не перебував у такому стані; неподання або несвоєчасне подання прокурором без поважних причин анкети доброчесності прокурора; подання в анкеті доброчесності прокурора недостовірних (у тому числі неповних) тверджень; умисне приховування достовірної інформації про вчинення іншим прокурором дій, що порушують Присягу прокурора чи вимоги Кодексу професійної етики та поведінки прокурорів; протиправні позаслужбові стосунки – використання прокурором своїх службових повноважень або службового статусу та пов'язаних із цим можливостей на користь своїх приватних інтересів або приватних інтересів третіх осіб; порушення прокурором вимог, заборон та обмежень, встановлених Законами України «Про запобігання корупції», «Про прокуратуру» [3].

Таким чином, питання виявлення корупційних діянь у системі органів прокуратури України та її правового регламентування залишається вельми актуальним і надалі. У зв'язку з цим варто звернути увагу на те, що серед заходів запобігання корупції у підрозділах прокуратури, які зазначені в Антикорупційній програмі Генеральної прокуратури України на 2019-2020 роки є: аналіз стану запобігання та протидії корупційним і пов'язаним з корупцією правопорушенням, виконання працівниками органів прокуратури вимог Закону; виявлення корупційних ризиків у діяльності органів прокуратури, встановлення причин і умов їх виникнення, реалізація заходів щодо їх усунення; встановлення причин і умов їх виникнення, реалізація заходів щодо їх усунення (мінімізації). Таким чином, розробники антикорупційної програми Генеральної прокуратури розуміли важливість закріплення механізмів виявлення корупційних правопорушень серед працівників їхнього відомства [4].

Однак, відкритими залишаються питання про те, які механізми будуть використовувати у такій діяльності. Наприклад, що стосується корупційних ризиків у діяльності працівників прокуратури, то у Положенні про комісію з оцінки корупційних ризиків наведений примірний перелік того, як можна їх оцінити. Зокрема, для виявлення корупційних ризиків у досліджуваному органі використовують різні джерела інформації. Зрозуміло, що виявлення корупційних ризиків ґрунтується на використанні Методології оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади, затвердженої рішенням НАЗК від 02.12.2016 № 126, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 28.12.2016 р. № 1718/29848. Комісія з оцінки корупційних ризиків у діяльності органів прокуратури визначила 11 об'єктів для ідентифікації корупційних ризиків у діяльності органів прокуратури України. Для ідентифікації таких ризиків використовується інформація різноманітних соціологічних досліджень. Зокрема, Генеральною прокуратурою для підготовки звіту про виконання заходів Антикорупційної стратегії Генеральної прокуратури на 2019-2020 роки використано результати соціологічних опитувань Центру Разумкова, а саме - проведене національне дослідження «Рівень довіри до суспільних інститутів та електоральні орієнтації громадян України». Проведення соціологічного дослідження у структурах Генеральної прокуратури на предмет виявлення корупційних діянь теж не можливе, адже коштів на це у державному бюджеті не передбачено. Отже, ідентифікація корупційних ризиків комісією залишається єдиним доступним способом проекції можливих, вчинених у майбутньому працівниками підрозділів прокуратури корупційних правопорушень.

Найбільш проблемним в оцінці корупційних ризиків є пошук саме тих, які сприяють вчиненню корупційного правопорушення працівниками прокуратури. Тому склад комісії відіграє важливу роль у процесі ідентифікації ризиків. Відповідна

антикорупційна підготовка членів такої комісії впливатиме на результативність роботи з запобігання корупції у підрозділах Генеральної прокуратури України.

Слід відзначити також важливу роль методичного забезпечення проведення ідентифікації корупційних ризиків, яке включає не лише матеріальну складову, але й проведення різних семінарів та тренінгів, де працівники таких комісій мають вдосконалювати набутті практичні навички. Однак, така робота покладена на Національне агентство з питань запобігання корупції.

Список літератури

1. Косюта М. В. Проблеми та шляхи розвитку прокуратури України в умовах побудови демократичної правової держави : дис. … докт. юрид. Наук : 12.00.10. Харків, 2002. 467 с.
2. Бусол О. Ю. Протидія корупційній злочинності в Україні у контексті сучасної антикорупційної стратегії : дис. канд. юрид. Наук : 12.00.08. Київ, 2015. 480 с.
3. Порядок організації роботи з питань внутрішньої безпеки в органах прокуратури України : затверджено наказом Генеральної прокуратури України від 13.04.2017 р. № 111. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0623-17 (дата звернення: 01.05.2020).
4. Антикорупційна програма Генеральної прокуратури України на 2019 – 2020 роки. URL: https://old.gp.gov.ua/ua/adminkor.html?_m=publications&_t =rec&id=249564 (дата звернення: 01.05.2020).
5. Положення про комісію з оцінки корупційних ризиків у діяльності органів прокуратури : наказ Генеральної прокуратури України від 14.03.2017 р. № 81. URL: https://old.gp.gov.ua/ua/adminkor.html?_m=publications&_t =cat&id=117160 (дата звернення: 30.04.2020).
6. Звіт про проведену оцінку результатів виконання заходів, передбачених антикорупційною програмою Генеральної прокуратури України на 2019 – 2020 роки. URL: https://old.gp.gov.ua/ua/adminkor.html?_m= publications&_t=cat&id=117160 (дата звернення: 30.04.2020).

УДК 342.9

Сливка О. А.
канд. екон. наук, доц.,
ПрАТ «ВНЗ «МАУП»,
Дурняк О. П.
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

ХАРАКТЕРИСТИКА ЧИННИКІВ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ВЧИНЕННЯ КОРУПЦІЙНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРАЦІВНИКАМИ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ

Податкова міліція, яка входить до структури Державної фіскальної служби України здійснює заходи спрямовані на зменшення рівня корупції не лише серед власних працівників, але й має попереджати вчинення корупційних правопорушень у системі Державної податкової служби України. Це завдання податкової міліції закріплено у Податковому кодексі.

Вибір ефективних заходів запобігання корупції та їх застосування для зменшення рівня корупційних правопорушень сьогодні є визначальним у роботі податкової міліції. Адже, непрості відносини між бізнесом та фіскальними контролюючими органами, зрощення бізнесу та влади, збільшення економічних злочинів та постійна боротьба за реформування фіскальних служб не дають можливості ефективно та планово здійснювати роботу пов’язану з боротьбою з корупційними проявами всередині як податкової поліції, так і Державної фіскальної служби, яка у 2018 році вкотре була реформована та змінила назву на Державну податкову службу. Крім

того, сьогодні податкова міліція має неоднозначний правовий статус, адже цей структурний орган залишився у підпорядкуванні Державної фіскальної служби України, яка фактично проходить процедуру ліквідації. Актуалізується питання впливу чинників на вчинення працівниками податкової міліції корупційних правопорушень і застосування та використання заходів запобігання корупції у її діяльності. Адже, досліджуваний орган – існує до створення нового органу державної влади – бюро фінансових розслідувань. Про необхідність створення відповідної державної служби мова йде з 2016 року. Однак, поки що, законодавча влада України не змогла прийняти відповідного законодавчого акту, який би уможливлював повноцінне існування такої державної інституції. Що ж до податкової міліції, то сьогодні це система органів, виразна державна структура, яка складається з сукупності взаємодіючих між собою спеціальних підрозділів, що діють на всій території держави [1, с. 89].

Одне з завдань, яке стоїть перед податкової міліцією – повернення довіри суспільства до податкової міліції, як до органу, що веде чесну і прозору фіскальну діяльність, ефективно протидіє економічним злочинам і не даремно утримується на кошти платників податків. Для виконання цього завдання ведеться робота щодо заміни підходів у роботі фіскальної службі з бізнесом. Зокрема, виключення з існуючої практики арешту грошових коштів на банківських рахунках та вилучення товарно-матеріальних цінностей у підприємств, які не мають податкового боргу, що підтверджено податковими повідомленнями-рішеннями або висновками експертиз; подолання корупції та перевищення службових повноважень; запровадженням нових прозорих стандартів роботи служби [2].

Варто зауважити, що корупція в податковій міліції органічно вплелася у апарат державного управління. Тому їй важко протидіяти, коли система державної влади та працівники цього органу не бажають цього. Зрештою, навіть осуд громадськості не вплинув на побудову системи запобігання корупції у податковій міліції.

Аналізуючи причини поширення корупції серед працівників податкової міліції, можемо виділити ті, які характерні їм, зокрема це:

– декларування боротьби з корупцією, яке реально веде до знецінення іміджу податкової міліції та боротьба з низовою корупцією у діяльності цього органу, однак не стимулює працівників реально уникати корупційних ризиків;

– низьке матеріальне та соціальне забезпечення працівників податкової міліції;

– високий рівень плинності кадрів податкової поліції;

– філософія органу, діяльність якого спрямована радше не на конструктивну роботу з економічними агентами, а не переслідування та залякування. Тому досить часто у засобах масової інформації цей орган називають рекетиром держави;

– психологічні особливості особистості;

– відсутність антикорупційного виховання, освіти.

Вважаємо, що відсутність антикорупційної освіти та психологічні особливості найбільше впливають на рівень вчинення корупційних правопорушень працівниками податкової міліції.

Антикорупційне навчання працівників податкової міліції – найбільш ефективний і перспективний напрямок запобігання корупції. Мета освітніх антикорупційних програм – це свідомо визначені очікувані результати, яких прагне досягти суспільство та держава за допомогою сформованої системи освіти в цілому, на даний час і в найближчому майбутньому. Вони соціально залежні від різних умов: від характеру суспільства, від державної освітньої політики, від рівня розвитку культури та всієї системи освіти і виховання в країні, від системи головних цінностей. В

контексті антикорупційного навчання це означає навчання антикорупційної професійної діяльності і дотримання етичних норм в процесі проходження служби в органах податкової міліції [3].

Корупційну поведінку працівників податкової міліції зумовлюють як внутрішні (психологічні), так і зовнішні (соціально-політичні, соціально-економічні, соціокультурні) регулятори. Івасенко С. вважає, що неадекватна оцінка ставлення особистості до себе активізує комплекс неповноцінності і спонукає до пошуку компенсаторних механізмів у вигляді підвищення особистої значущості за рахунок збільшення матеріальних благ. Провокуючим зовнішнім і внутрішнім чинникам надається перевага у порівнянні з протидіючими зовнішніми і внутрішніми чинниками. Це активізує деформуючу дію на правову поведінку особистості, яка отримує протиправну спрямованість [4].

Досить часто робляться припущення, що чинником вчинення корупційного злочину є мале матеріальне забезпечення працівників податкової міліції. Однак ці припущення є сумнівними, адже прямого зв'язку між заробітною платою та діяльністю працівника немає: оскільки потреби людини є безмежними і вони завжди зростають швидше за її прибутки, тому жодна заробітна плата не зможе задовольнити постійно зростаючі потреби людини [5, с. 59 – 60; 6].

У контексті аналізованих положень слушною є думка С. Роуз-Екерман, яка зазначає, що з огляду на те, що державні службовці мало заохочені рівнем офіційної заробітної плати, хабарі впливають на них як стимуляційні бонуси [6, с. 8]. Погоджуємося, що розмір заробітної плати мало впливає на корумпованість дій працівників податкової міліції. Адже, проаналізувавши витрати державного бюджету 2019 та 2020 року на оплату праці працівників податкової поліції, яка за мірками України є високою, можна побачити, що рівень корупції цього органу не зменшився. Отже, можна припустити, що рівень заробітної плати майже не впливає на вчинення працівниками податкової поліції корупційних правопорушень.

Отже, проаналізовані чинники, які впливають на вчинення корупційного правопорушення працівниками податкової міліції вказують на можливість постійної їх зміни та пристосування до соціально-економічних умов існування українського суспільства. Дослідження їх проявів дає знання, які правові механізми потрібно вибудувати для їх недопущення. А якщо такі проявилися, то застосувати ефективну систему правового покарання, яка б гарантувала у майбутньому недопущення таких корупційних проявів.

Список літератури

1. Дзісяк О. П. Правовий статус місцевих органів податкової служби в Україні: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук : 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право». Національна академія внутрішніх справ України. Київ, 2001. 180 с.

2. Солодченко С. Підходи до роботи з бізнесом будуть докорінно змінені. URL: https://blog.liga.net/user/ssolodchenko/article/36881 (дата звернення: 03.03.2020).

3. Луговий В. О. Адміністративно-правовий механізм запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими: дис. канд. юрид. наук. : 12.00.07. URL: https://www.naiau.kiev.ua/naukova-diyalnist/speczializovani-vcheni-radu/speczializovani-radi-navs/specializovana-vchena-rada-d-2600703/zahisti-disertacij-03/lugovij-viktor-oleksandrovich-26062019.html (дата звернення: 01.05.2020).

4. Івасенко С. М. Запобігання та протидія корупції в правоохоронних органах: організаційно-управлінський аспект: дис. канд. наук з державного управління: 25.00.01. Київ, 2015. 199 с.

5. Мейтус В. Ю. Коррупция. Экономический и информационный анализ. Киев : Нора-принт, 2003. 257 с.

6. Роуз-Екерман С. Корупція та урядування: причини, наслідки та зміни / пер. С. Кокізюк, Р. Ткачук. Київ: К.І.С., 2004. 296 с.

СЕКЦІЯ 10 / SECTION 10 — КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО, КРИМІНОЛОГІЯ, КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, КРИМІНАЛІСТИКА / CRIMINAL LAW, CRIMINAL EXECUTIVE LAW, CRIMINOLOGY, CRIMINAL PROCEDURE, CRIMINALISTICS

УДК 343.2

Бакаєв Д. І.
аспірант кафедри кримінального права,
Національний університет «Одеська юридична академія»

ВИНА ЗА ВЧИНЕННЯ ЗҐВАЛТУВАННЯ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА ХОРВАТІЇ

Сучасна кримінально-правова доктрина розглядає вину як психологічне ставлення винної особи до діяння та до його суспільно-небезпечних наслідків, за які винний несе відповідальність. Вина при даному підході визначається як суб'єктивна ознака злочину. Кримінально-правова наука пропонує різні концепції вини. Найбільш поширеною є точка зору, що вина є запозичене з психології родове поняття, яке охоплює дві форми: умисел і необережність. Вина є суб'єктивною характеристикою злочину, з точки зору свідомості, психіки злочинця.

Вина як ознака злочину є фактом об'єктивної реальності, який підлягає доведенню. Однак даний факт носить не фізичний, а психологічний характер і не може безпосередньо сприйматися за допомогою органів почуттів. Тому висновок про наявності вини робиться після всебічного дослідження всіх зібраних у справі доказів і їх оцінки.

В Особливій частині КК України суб'єктивна сторона складу злочину може бути визначена кількома шляхами:

1. Ознаки суб'єктивної сторони складу злочину можуть визначатись законодавцем прямо, виходячи із самої назви статті (власне, злочину), а також випливати із термінів, які ним використовуються у диспозиції кримінально–правової норми (наприклад, ст.ст. 115, 119, 121, 125, 130 КК України тощо);

2. Ознаки суб'єктивної сторони складу злочину не визначені у диспозиції статті, але можуть бути визначені шляхом тлумачення статей або співставлення даного складу злочину із складами, подібними до нього за об'єктивними та, якщо є така можливість, суб'єктивними ознаками;

3. При застосуванні положень Загальної частини КК України [1, с. 54].

Вина є обов'язковою ознакою конкретного суспільно небезпечного діяння, які зумовлюють його винний характер. Разом з тим, поняття вини не вичерпує суб'єктивну сторону злочину. Вина є елементом, який визначає наявність умислу або необережності. «Однак крім умислу і необережності існують і інші психічні переживання щодо скоєного. Вони є суб'єктивними ознаками, які перебувають за межами провини і впливають на кримінальну відповідальність» [2].

Суб'єктивна сторона зґвалтування за КК України характеризується лише прямим умислом. Мотиви, не впливаючи на кваліфікацію, можуть бути різними (задоволення статевої пристрасті, помста, бажання принизити потерпілу особу, прагнення сексуального самоствердження, хуліганські спонукання тощо) [3, с. 77].

На відміну від українського кримінального закону, за КК Хорватії згвалтування може бути вчинено з необережності. Те, що зґвалтування в хорватському

кримінальному законі також може бути вчинено з необережності, випливає з положення ч. 2 ст. 153 КК Хорватії.

У хорватській науковій літературі висловлюється помилкова позиція, згідно з якою зґвалтування може бути вчинено «лише з умислом» (Туркович та Мршавельський у Cvitanović et al., 2018). Хорватські дослідники І. Вулетич, П. Шмід (Igor Vuletić, Petra Šprem) дотримаються протилежної позиції щодо суб`єктивної сторони згвалтування за КК Хорватії і зазначають, що згвалтування може бути вчинено з необережності [4, с. 139].

Наявність у юридичних конструкціях згвалтування за КК України і КК Хорватії такого елементу як «згода» вимагає детального аналізу можливого існування в ситуації згвалтування фактичної помилки винного щодо наявності «згоди» жертви на вчинення дій сексуального характеру, повязаних із проникненням.

У доктрині кримінального права України під фактичною помилкою розуміють «неправильне уявлення особи про фактичні об'єктивні ознаки вчинюваного нею діяння» [5, с. 83]. При фактичній помилці особа правильно оцінює юридичну, правову характеристику певного діяння як конкретного злочину, проте помиляється у його фактичних ознаках. Залежно від того, у змісті яких саме об'єктивних ознаках помиляється особа, розрізняють такі види фактичної помилки: а) помилку в об'єкті; б) помилку в характері діяння (дії або бездіяльності); в) помилку в причинному зв'язку; г) помилку в особі потерпілого [5, с. 83].

Якщо, наприклад, винний, під час вчинення вагінального проникнення свідомо помиляється щодо наявності згоди жінки на здійснення таких дій, то має місце інститут фактичної помилки.

У своїх рішеннях Верховний суд Хорватії також попереджає, що при вирішенні питання про те, чи існує помилка винного у розумінні згоди жертви, недостатньо просто вказати, що винний мав уявлення про злочинність діяння, але необхідно описати всі відповідні обставини події (характер відносин між злочинцем і жертвою, події та динаміку взаємовідносин, які безпосередньо передували інкримінованій події, поведінка злочинця і потерпілого) і націй підставі зробити висновок про існування помилки (VSRH, I Kž 658/2013).

О. О. Дудоров справедливо зазначає, що «традиційно при аналізі складу злочину «зґвалтування» таке специфічне психічне ставлення до скоєного з боку особи, чиї дії підлягають кримінально-правовій кваліфікації, не виключалося. Йшлось, зокрема, про те, що відмова на словах, навіть певна фізична протидія не завжди свідчать про дійсне небажання особи вступити з іншою особою у статеві зносини. Наприклад, чоловік може сприймати певну поведінку жінки як кокетство, загравання (елемент сексуальної гри), прояв сором'язливості, й особливо у випадках, коли жінка спочатку дозволяє чоловіку роздягнути себе, пестити свої статеві органи тощо, а потім заявляє, що на сексуальне проникнення не погоджується» [6].

Відповідно до ч. 2 ст. 153 КК Хорватії, у випадку вчинення згвалтування, якщо особа, яка безпосередньо вчиняла такі дії, свідомо помиляється щодо існування згоди, то такі дії підлягають покаранню у виді позбавлення волі від шести місяців до п'яти років. У той час, як санкція за ч. 1 ст. 152 КК Хорватії – позбавлення волі від одного до десяти років.

Таким чином, суб'єктивна сторона зґвалтування за законодавством України і країн Південно-Східної Європи, як правило, характеризується умисною формою вини у вигляді прямого умислу. Разом з тим, за чинним хорватським кримінальним законом, зґвалтування може бути вчинено як умисно, так і з необережності.

Список літератури

1. Вереша Р. В. Визначення ознак суб'єктивної сторони складу злочину в Особливій частині КК України. *Вісник Академії адвокатури України*. Том 13. № 2 (36). 2016. С. 53 – 61.
2. Стойков С., Харламов Д. Д. Субъективная сторона в уголовном праве Болгарии. *Пробелы в российском законодательстве*. 2015. № 5. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/subektivnaya-storona-v-ugolovnom-prave-bolgarii.
3. Плужнік О. І. Кримінальне право України. Особлива частина. (Конспект лекцій) : навч. посіб. Одеса : ОДУВС, 2013. 336 с.
4. Vlček E. Dějiny trestního práva v českých zemích a Československu. Brno: Masarykova univerzita, 2004.
5. Загороднюк С. О. Поняття помилки та її значення для кримінальної відповідальності. *Кримінально-правові та кримінологічні аспекти протидії злочинності*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (м. Одеса, 24 лист. 2017 р). Одеса: ОДУВС, 2017. С. 82 – 85.
6. Дудоров О. О. Новели кримінального законодавства України щодо відповідальності за секс-делікти: окремі проблемні аспекти. URL: https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/novely-kryminalnogo-zakonodavstva-ukrayiny-shhodo-vidpovidalnosti-za-seks-delikty-okremi-problemni-aspekty.

УДК 343

В'юник М. В.
асист. кафедри кримінального права,
Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого,
Колісниченко А. О.
здобувач вищої освіти,
Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого

СУБ'ЄКТ ЗЛОЧИНУ ЯК КРИТЕРІЙ КЛАСИФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ

Як відомо, однією з вагомих ознак будь-якого злочину є те, що останній вчиняється саме суб'єктом злочину. Тобто, суб'єкт злочину є ключовою особою, без нього цього злочину не може існувати.

Кримінальний кодекс зазначає, що суб'єктом злочину є фізична осудна особа, яка досягла відповідного віку. Суб'єкта, який характеризується зазначеними ознаками, у юридичній науці прийнято називати загальним. Відсутність однієї з перелічених ознак свідчить про відсутність суб'єкта злочину взагалі.

Окрім цього, суб'єкт може мати додаткові, факультативні ознаки. У цьому випадку вже йдеться не про загального, а про спеціального суб'єкта. Ознаки такого суб'єкта злочину можуть безпосередньо регламентуватися нормами КК, або визначатися шляхом тлумачення окремих положень.

Більш того, з 27 держав ЄС у законодавстві більше половини з них передбачено навіть притягнення до кримінальної відповідальності юридичних осіб. До таких країн належать США, Англія, Канада, Індія, Франція, Бельгія тощо. Проте, для України така практика не є прийнятою, тому вітчизняний КК встановлює, що юридичні особи не є суб'єктами злочину.

Осудність є обов'язковою ознакою суб'єкта злочину. Ця характеристика особи передбачає, що остання під час вчинення злочину могла усвідомлювати свої дії (бездіяльність) та керувати ними. Зрозуміло, що неосудна особа суб'єктом злочину бути не може. Також, КК передбачає вчинення злочину обмежено осудною особою. О.В, Зайцев зазначає, що обмежена осудність має своє самостійне значення поряд з «повною осудністю» та неосудністю. При цьому, при призначенні покарання суд

може враховувати обмежену осудність, яка може бути підставою для застосування примусових заходів медичного характеру.

Інша ознака суб'єкту злочину – досягнення відповідного віку. У кримінально-правовій доктрині сьогодні існує традиційна позиція, яка зазначає, що існує так званий «загальний» вік, з якого настає кримінальна відповідальність, та «знижений» (спеціальний). У чинному законодавстві проблематика встановлення віку кримінальної відповідальності чітко регламентована статтею 22 КК. При цьому, вік суб'єкта злочину – це об'єктивний критерій, адже він досить чіткий, точний та однозначний, бо він виражається в конкретних числах і передбачається у документах.

Класифікація злочинів за ознакою віку має досить суттєве кримінально-правове значення. По-перше, задля криміналізації злочинів, тобто для закріплення відповідного діяння законодавством як злочин. При цьому важливо зазначити, з якого віку особа може нести покарання за таке суспільно-небезпечне діяння. Окрім цього, це є вагомим елементом для правильної кваліфікації злочину. Тобто, необхідно довести, що особа, яка вчинила протиправне діяння, дійсно досягла віку, встановленого законом.

Окремим питанням є вчинення злочину неповнолітньою особою. До виду осіб, вчинених неповнолітніми, включаються усі особи із заниженим віком кримінальної відповідальності, а саме це особи віком від 14 до 16 років. Злочини, вчинені неповнолітніми, караються на основі тих положень КК, що орієнтовані на їх застосування до повнолітніх. Проте, при цьому ураховуються певні особливості. Деякі науковці вважають, що віковий період з чотирнадцяти до шістнадцяти років психологи відносять до старшого підліткового віку, який характеризується типовістю свого перебігу. Отже, особи і в чотирнадцять, і в шістнадцять років за своїм розвитком суттєво не відрізняються.

Необхідно також приділити увагу допоміжній класифікації злочинів – щодо наявності у особи таких ознак, які допомагають визначити його спеціальним суб'єктом злочину. При цьому, така класифікація також має право на спеціальний поділ, широко розповсюджений у науковій літературі. По-перше, виділяють спеціальних суб'єктів залежно від державно-правового статусу або положення. По-друге, залежно від демографічної ознаки – різниця у віці, у статі. Окрім цього, поділу підлягають такі критерії, як родинно-сімейні зв'язки (наприклад, у статті Особливої частини КК може передбачатися злочин, вчинений матір'ю дитини. Отже, у такому випадку матір є спеціальним суб'єктом).

Також, спеціальні суб'єкти поділяються залежно від службового положення, залежно від військового обов'язку, залежно від професійних обов'язків тощо. Зазвичай, у примітках до статей Особливої частини КК перелічуються особи, які можуть бути спеціальним суб'єктом у певному конкретному злочині.

Отже, ознаки спеціального суб'єкта завжди доповнюють загальне поняття суб'єкту злочину, тому їх і називають додатковими. Серед ознак спеціального суб'єкта можна виділити те, що він завжди є представником певної соціальної групи, що сформувалася за конкретною ознакою. Окрім цього, спеціальний суб'єкт може мати конкретні права та обов'язки саме на рівні своєї соціальної групи, діяльність якої регламентується відповідною галуззю права.

У кінці кінців, можна дійти висновку, що трактування суб'єкта злочину вітчизняними науковцями та законодавством України зводиться до розуміння фізичної особи, з такими ознаками як осудність та досягнення відповідного віку.

Встановлення кожної ознаки суб'єкта злочину є ледь не найсуттєвішим елементом при кваліфікації злочину, адже неправильна кваліфікація може мати наслідком притягнення невинної, неосудної або малолітньої особи до кримінальної відповідальності всупереч закону.

Список літератури

1. Березін П. С., Гацелюк В. О. Суб'єкт злочину. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2013. № 1 (1). С. 144 – 159.

2. Севрюков В. В., Полегенька О. Р. Наукові та практичні погляди щодо визначення суб'єкта злочину у кримінальному праві України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 1. С. 289 – 293. URL: http://pap.in.ua/1_2016/87.pdf.

3. Гриненко І. Ознаки суб'єкта злочину як критерії класифікацій злочинів. *Підприємництво, госп-во і право*. 2019. № 7. С. 182 – 187.

4. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14.

УДК 343.6

Горбенко М. О.
аспірант кафедри кримінального права,
Національний університет «Одеська юридична академія»

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОМ УКРАЇНИ

Домашнє насильство є одним з найбільш небезпечних насильницьких злочинів, оскільки зазвичай потерпілими стають жінки та діти. Вплив домашнього насильства на дитину в подальшому може призвести до формування потенційного злочинця. Зміни національного законодавства з приводу домашнього насильства зумовлюють до поглибленого аналізу національного законодавства, судової практики, та необхідності постійного спостереження за розвитком цього негативного явища й запровадженням нових заходів для захисту суспільства.

Домашнє насильство – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [2].

Кримінальний кодекс України під домашнім насильством розуміє умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи [1].

Даний вид злочинності є специфічним оскільки він поширюється на певне коло осіб перелік яких наведений у Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Домашнім насильством раніше вважалися тільки інциденти які траплялися у подружжя, тепер коло осіб розширилося, що є важливим кроком до захисту прав кожної людини. Важливим також є високий рівень

латентності злочинів пов'язаних з домашнім насильством, оскільки виходячи з менталітету вітчизняного населення, потерпілі від домашнього насильства не усвідомлюють що стали жертвою домашнього насильства або через певні фактори не повідомляють спеціальні органи про факт вчинення злочину. Проблема домашнього насильства це не тільки проблема бідного населення, кожна особа хоча б раз у житті могла піддаватися домашньому насильству не усвідомлюючи цього.

Проаналізувавши поняття які наведені у Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» та Кримінальному кодексі України приходимо до висновку що найрозповсюдженішим домашнім насильством є фізичне насильство, тобто вираження домашнього насильства, яке полягає у завданні фізичної шкоди іншим особа шляхом ляпасів, стусанів, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру.

Також важливим є те що Кримінальний кодекс України окремою статтею виділяє сексуальне насильство, як окремий вид злочину, та передбачає більш тяжке покарання яке полягає лише у позбавленні волі злочинця.

Законодавче закріплення домашнього насильства та розробка нормативно правової бази, грає важливу роль у формуванні політики у сфері протидії домашньому насильству, оскільки даний вид злочинів стає більш розповсюдженим, враховуючи ситуацію яка склалася в Україні на сьогоднішній день.

Список літератури

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14.

2. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2229-19.

УДК 343.2

Пелюшкевич К. В.
курсант навчальної групи ПД-834
2-го курсу факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності,
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ
Науковий керівник:
Савенко В. П.
старший викладач кафедри
кримінального права та кримінології,
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ

ДОБРОВІЛЬНА ВІДМОВА ВІД ДОВЕДЕННЯ ЗЛОЧИНУ ДО КІНЦЯ ТА ЇЇ ЮРИДИЧНІ НАСЛІДКИ

Законодавче закріплення інституту добровільної відмови від вчинення злочину – один з яскравих проявів гуманізму держави в особі її компетентних органів щодо

реалізації державної політики в сфері боротьби зі злочинністю. Тому основне призначення добровільної відмови від доведення злочину до кінця полягає у попередженні і припиненні злочинів шляхом стимулювання відповідної поведінки, яка описана в ст. 17 КК України.

Соціальна сутність добровільної відмови полягає в тому, що особа розпочинає вчинення злочину, але в силу тих чи інших причин припиняє злочинну поведінку за власним бажанням, у зв'язку з чим злочинний результат не настає. Це свідчить про цілковиту (інколи часткову) втрату особою суспільної небезпечності. Стимулювання соціально-схвальної, позитивної поведінки у вигляді добровільної відмови здійснюється шляхом обіцянки держави не притягувати особу до кримінальної відповідальності за початий злочин у разі остаточного припинення нею за своєю волею доведення цього злочину до кінця [5, с. 34].

Аналіз ч. 1 ст. 17 чинного КК України дає підстави стверджувати, що існують три основні ознаки добровільної відмові: остаточне припинення готування до злочину або замаху на злочин, відмова від злочину за волею самої особи та наявність у особи усвідомлення можливості доведення злочину до кінця [1].

Обґрунтовуючи виключення кримінальної відповідальності при добровільній відмові, М. І. Бажанов зазначав, що факт відмови сам собою свідчить про зникнення суспільної небезпеки і особи, і вчиненого нею до відмови діяння, крім того, у таких випадках у вчиненому особою діянні відсутній склад злочину [2, с. 755]. О. О. Дудоров вважає за необхідне наголосити на некоректності вказівки на те, що у поведінці особи, яка надалі добровільно відмовляється від доведення злочину до кінця, існує склад незакінченого злочину. Як вважає вчений, через принципову різницю у причинах завершеності (припинення) протиправної поведінки незакінчений злочин і добровільна відмова – поняття-антиподи, які мають виключати одне одного. Тому добровільна відмова має відбутись до моменту наявності у поведінці особи і закінченого, і незакінченого злочину. При цьому розташування у КК України статті, присвяченої добровільній відмові, відразу після статей, в яких йдеться про незакінчений злочин та його різновиди, на думку О.О. Дудорова, можна виправдати хіба що прагматичними міркуваннями – зручністю юридичного аналізу цих різних і водночас пов'язаних між собою інститутів Загальної частини кримінального права [4, с. 453].

Протилежної позиції дотримуються ті науковці, які вважають, що в діяннях особи до добровільної відмови є склад незакінченого злочину, який є формальною підставою для притягнення особи до кримінальної відповідальності. Так, зокрема, на думку Н. В. Маслак, законодавчі формулювання в ст. 17 КК України про те, що добровільна відмова можлива на стадії готування та замаху на злочин, а також про те, що добровільною відмовою співучасників відповідно до ч. 2 ст. 31 КК України визнається своєчасне повідомлення про злочин, що готується або вчиняється, дозволяють зробити однозначний висновок про те, що до добровільної відмови суб'єкт вчиняє діяння, яке містить склад готування чи замаху [6, с. 143 – 144]. З огляду на це вчена підтримує думку Ю. В. Бауліна про те, що у випадку добровільної відмови треба говорити про самостійний вид звільнення від кримінальної відповідальності, який має специфічні передумову та підставу [3, с. 87 – 107].

Вважаємо, більш обґрунтована позиція, згідно з якою в діянні особи до добровільної відмови є склад незакінченого злочину – готування чи замаху, залежно

від того, на якій саме стадії особа припинила свою злочинну діяльність. Адже причини припинення вчинення злочину не можуть вплинути на об'єктивні та суб'єктивні ознаки фактично вже вчиненого особою діяння, яке відбулося до його припинення.

Добровільність відмови полягає насамперед у відсутності примусу з боку інших осіб, зокрема, визнається вимушеною, а не добровільною відмова особи, спричинена погрозою з боку потерпілого звернутися до правоохоронних органів. Особа свідомо, за власним бажанням припиняє своє злочинне посягання. Окремо слід підкреслити те, що ініціатива добровільної відмови може виходити не тільки від самої особи, але й від її родичів, знайомих, інших осіб, навіть від самого потерпілого, у формі порад, прохань тощо. Однак, якщо така ініціатива інших осіб об'єктивізується у формі примусу, відмова не буде визнаватися добровільною, оскільки фактично відсутня реальна можливість довести злочин до кінця, тобто на шляху особи виникають перепони.

Для визнання відмови вимушеною не є обов'язковим, щоб зовнішні фактори взагалі виключали можливість вчинення злочину, вони можуть тільки значною мірою скорочувати можливість успішного доведення злочину до кінця. Отже, не є добровільною відмова, пов'язана з незалежними від волі особи факторами.

Таким чином, якщо особа відмовляється від продовження вчинення злочину у зв'язку з різного роду перепонами, які викликають труднощі у вчиненні злочину чи роблять його вчинення неможливим, то добровільна відмова у цих випадках відсутня; однак навіть за умови наявності перепон, які особа не може подолати, якщо вона ці перепони повністю не усвідомлює, а, відмовляючись від вчинення злочину, вважає, що могла б довести його до кінця, добровільна відмова від вчинення злочину наявна.

Якщо ж, навпаки, перепони для вчинення злочину існують виключно в уяві особи, і особа, таким чином, не бачить практичної можливості продовжити злочинне посягання, не можна говорити про добровільність подібної відмови.

Треба погодитися з думкою В. О. Навроцького, який вважає, що добровільна відмова погашає всі кримінально-правові наслідки раніше вчиненого незавершеного посягання, зокрема, воно не може бути враховане як елемент множинності злочинів тощо [7, с. 190]. В цьому аспекті добровільну відмову можна віднести до так званих імперативних видів звільнення від кримінальної відповідальності. Йдеться про такі види звільнення, коли суд, констатувавши наявність визначених у кримінальному законі умов і підстав, зобов'язаний ухвалити рішення про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

Ознака усвідомлення можливості доведення злочину до кінця за своєю природою є суб'єктивною і залежить від відображення у свідомості особи зовнішніх обставин (наявність чи відсутність обставин, що перешкоджають доведенню злочину до кінця, повинна охоплюватися свідомістю особи), однак це не повинно означати повне відкидання об'єктивного фактору. Дослідження об'єктивних умов вчинення злочину дозволяє правозастосовчим органам правильно визначати наявність чи відсутність добровільної відмови у діях особи.

Іншою ознакою добровільної відмови є ознака остаточності. Остаточне припинення особою готування до злочину або замаху на злочин означає «дійсну і безповоротну відмову особи від вчинення задуманого нею злочину і відсутність

наміру його продовжити» [8, с. 117]. Тобто тимчасова перерва у вчиненні злочину незалежно від того, що спричинило її, та незалежно від тривалості такої перерви у часі не буде визнаватися добровільною відмовою, оскільки умисел на вчинення даного злочину у особи не відпадає.

Правові наслідки добровільної відмови від злочину. Згідно з ч. 2 ст. 17 «особа, яка добровільно відмовилася від доведення злочину до кінця, підлягає кримінальній відповідальності лише в тому разі, якщо фактично вчинене нею діяння містить склад іншого злочину». Звідси випливає, що особа, що добровільно відмовилася від доведення злочину до кінця, не підлягає кримінальній відповідальності за вчинені нею готування до злочину або замах на злочин.

Отже, ця норма має велике значення в попередженні закінчення злочинів, бо сприяє відмові від продовження і завершення розпочатого особою злочину. Положення зазначеної норми про добровільну відмову можуть бути використані й іншими особами для попередження злочинів. Якщо в діянні, яке вчинене особою до добровільної відмови, вже міститься склад іншого закінченого злочину, кримінальна відповідальність настає за це посягання, а за добровільно припинене готування або замах відповідальність виключається.

Мотиви добровільної відмови від доведення злочину до кінця можуть бути різними: усвідомлення аморальності діяння, каяття, бажання виправитися, страх перед відповідальністю, жалість, невигідність вчинення злочину тощо. Вони (мотиви) не мають значення для визначення добровільної відмови від злочину і в цьому розумінні рівнозначні.

Добровільна відмова можлива тільки в незакінченому злочині, лише до моменту закінчення злочину, оскільки лише в цьому випадку особа може ліквідувати (припинити) створену нею небезпеку спричинення шкоди об’єкту, який охороняється кримінальним законом. Добровільна відмова виключається на стадії закінченого злочину, тому що мають місце всі елементи та ознаки складу злочину і відмовитися від завершеного посягання вже неможливо – воно незворотне. Коли відмова сталася вже після закінчення здійснення всіх дій, які винний планував виконати, але злочин не було доведено до кінця з причин, не залежних від його волі, його дії треба кваліфікувати як закінчений замах на той злочин, що його винний хотів вчинити [5, с. 37].

Таким чином, з вищевикладеного можна дійти висновку, що сутність добровільної відмови полягає в тому, що особа розпочинає вчинення злочину, але в силу тих чи інших причин припиняє злочинну поведінку за власним бажанням, у зв’язку з чим злочинний результат не настає. Це свідчить про цілковиту (інколи часткову) втрату особою суспільної небезпечності. Звільняється від кримінальної відповідальності особа, яка з власної волі остаточно припинила реалізацію свого злочинного наміру на стадії готування чи замаху, усвідомлюючи при цьому можливість закінчення злочину.

Список літератури

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14.

2. Бажанов М. И. Избранные труды / М. И. Бажанов; [сост.: В. И. Тютюгин, А. А. Байда, Е. В. Харитонова, Е. В. Шевченко; отв. ред. В. Я. Таций]. Харьков : Право, 2012. 1244 с.

3. Баулін Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності : монографія. Київ : Атіка, 2004. 296 с.

4. Беніцький А. С. Кримінальне право. Загальна частина : підручник. / за ред. А. С. Беніцького, В. С. Гуславського, О. О. Дудорова, Б. Г. Розовського. Київ : Істина, 2011. 1112 с.

5. Крецул В. І. Добровільна відмова від злочину. Новітні кримінально-правові дослідження. 2015 : зб. наук. пр. відп. ред. О. В. Козаченко. Миколаїв : Іліон, 2015. С. 34 – 37.

6. Маслак Н. В. Кримінальна відповідальність за готування до злочину : монографія. Харків : Право, 2010. 232 с.

7. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 704 с.

8. Тихий В. Добровільна відмова від злочину (коментар статті 17 ККУ). *Вісник Конституційного Суду України*. 2004. № 5. С. 117.

УДК 343.3

Шишацька Т. В.
здобувач вищої освіти 4-го курсу,
спеціальність 081 «Право»,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ПРОБЛЕМИ БОРОТЬБИ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ

На жаль, організована злочинність, як і корупція, є дуже розповсюдженим явищем в усіх сферах функціонування держави. Тому подолання перетворюється у надзвичайно складну проблему, яка становить загрозу розвитку держави, стабільності і безпеці суспільства.

Розуміння організованої злочинності ще менше визначено, ніж насильницької або економічної. В основі виділення організованої злочинності із загального протиправної поведінки лежать характер і ступінь організованої взаємодії декількох злочинців між собою при здійсненні своєї пролонгованої діяльності.

Труднощі вивчення організованої злочинності в деякій мірі пов'язана з недостатньою визначеністю поняття «організована злочинність».

Організована злочинність – це продукт протиріч між об'єктивними законами економіки і суб'єктивними методами, якими користується адміністративно-бюрократична система в управління [1].

Боротьба з організованою злочинністю залишається серед найважливіших завдань оперативних підрозділів поліції та спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю МВС України та Служби безпеки України. Разом з тим, діяльність оперативних та слідчих підрозділів щодо виявлення та викриття озброєних форм організованої злочинності, розкриття та розслідування ще має цілу низку проблем правового та організаційного характеру.

Встановлення конкретних причин тривалого існування організованих злочинних груп має вирішальне значення для підвищення ефективності боротьби оперативних підрозділів з нею. Причини, що обумовлюють виникнення та тривале існування організованої злочинності можна розділити на причини об'єктивного та суб'єктивного характеру [2].

До об'єктивних слід віднести такі, що обумовлені особливостями соціально-економічного устрою життя у суспільстві та особливостями злочинної діяльності таких груп, а до суб'єктивних – ті, що обумовлені недоліками діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів у боротьбі зі злочинністю в цілому.

Об'єктивними причинами виникнення та тривалого існування бандитських формувань, на нашу думку, є такі:

– зростання майнового розшарування населення;

– погіршення криміногенної обстановки в умовах кризових явищ в економіці, падіння виробництва, розладу колишніх виробничих відносин;

– зміни в людських стосунках та правосвідомості більшої частини населення, коли в результаті переоцінки цінностей в духовній сфері егоїзм, вседозволеність, безалаберність стають нормою життя, а кримінально-правова заборона стає дедалі все меншим дієвим та стримуючим фактором на шляху вчинення злочинів [3].

До причин суб'єктивного характеру, які сприяють тривалому існуванню організованої злочинності, можуть бути віднесені такі:

– відсутність дієвої законодавчої основи боротьби з організованою злочинністю, як наслідок, – криміногенна ситуація в державі змінюється значно швидше, ніж чинне законодавство [2];

– зниження ролі профілактично-попереджувальних заходів, в тому числі із використанням оперативно-розшукової профілактики;

– організаційно-тактичні прорахунки в сфері організації та здійснення боротьби як з організованою злочинністю, так і злочинністю взагалі.

Правову основу стратегії і тактики становлять Конституція України, укази та розпорядження Президента України, закони України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, інші нормативно-правові акти у сфері боротьби з організованою злочинністю та корупцією, що в комплексі забезпечують єдність підходів до проведення державної політики і формування подальшої відповідної законодавчої бази у сфері боротьби з організованою злочинністю та корупцією [4].

Отже, в умовах сьогодення організована злочинність створює значну небезпеку для суспільства та несе серйозну загрозу її проникненню практично у всі сфери суспільних відносин. На цьому тлі головним завданням залишається формування виваженого та послідовного підходу в контексті реалізації безпекової державної політики, яка має ґрунтуватися на принципах відкритості, публічності, плановості, системності. Саме підрозділам Національної поліції відводиться важлива роль у протидії такому ганебному явищу, як організована злочинність. Оскільки в нашій державі відсутній стратегічний системний підхід на загальнонаціональному рівні щодо протидії організованій злочинності, то формування державою засад забезпечення функціонування ефективної правоохоронної діяльності має передбачати оновлення та удосконалення вітчизняного законодавства, адаптацію кращих практик європейського досвіду щодо організації засобів, інструментів і методів діяльності правоохоронних органів.

Список літератури

1. Гарник М. В. Боротьба з організованою злочинністю: правові аспекти. *Вісник прокуратури*. 2001. № 2. С. 3.

2. Литвак О. М. Державний вплив на злочинність: Кримінологічно-правове дослідження. Київ : Юрінком Інтер, 2000. 280 с.

3. Редько А. І., Єфремов С. О. Деякі питання провадження по справах про злочини, вчинені організованими злочинними угрупованнями. Узагальнення судової практики. *Вісник Верховного Суду України*. 2001. № 1. С. 29.

4. Організована злочинність в Україні та країнах Європи : посібник. / за заг. ред. О. М. Джужі. Київ : Нац. ун-т внутр. справ, 2007. 248 с.

СЕКЦІЯ 11

SECTION 11

МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО ТА МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО
PUBLIC INTERNATIONAL LAW AND PRIVATE INTERNATIONAL LAW

УДК 341.9

Шептовицька А. А.
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО, ЯК ОКРЕМА ГАЛУЗЬ ПРАВА

Інтеграція України у світову спільноту, глобалізаційні процеси сприяють розвитку як зовнішньоекономічних, так і приватних особистісних міжнародних відносин. Відповідно зростає роль і значення міжнародного приватного права, що є основним регулятором таких відносин. Міжнародне приватне право розглядається науковцями в двох аспектах. З одного боку, це колізійне право, і в цьому аспекті міжнародне приватне право є галуззю національного права; з іншого – воно розглядається з точки зору міжнародно-приватноправових норм матеріального і процесуального характеру. Тому, саме дані відносини підпадають під категорію «міжнародного приватного права» – комплекс норм приватного права для задоволення потреб приватних осіб у міжнародному спілкуванні – відносин, які ґрунтуються на засадах юридичної рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності, суб'єктами яких є фізичні та юридичні особи [4, с. 16].

Наявність у приватноправових відносинах іноземного елементу обумовлює застосування для врегулювання приватних відносин спеціальних методів правового регулювання. Такими є колізійний та матеріально-правовий методи правового регулювання суспільних відносин. Матеріально-правовий метод має також назву прямого або уніфікованого. Якщо для врегулювання приватних відносин з іноземним елементом уніфікованої міжнародно-правової норми немає і учасники правовідносин не здійснили вибір права, що застосовується до змісту правових відносин, то вирішити колізійну проблему вибору застосовного права можна двома способами: 1) застосовувати національне право або 2) дозволити врегулювати відповідні відносини правом іноземної держави. Тому існує проблема вибору між національним та іноземним правом, яка вирішується колізійною нормою. Метод колізійного регулювання – це спосіб вирішення питання про те, право якої держави підлягає застосуванню для врегулювання відносин з іноземним елементом. Як слушно зауважив Є. Т. Усенко, зміст даного методу зводиться до одностороннього «санкціонування однією державою застосування владних актів (законів) інших держав на своїй території чи визнання юридичних наслідків цих актів» [6, с. 76].

Норми міжнародного приватного права застосовуються для так званого міжнародного спілкування. Національне право та міжнародне публічне право, незважаючи на свою самостійність, у ряді випадків взаємодіють, утворюючи полісистемний комплекс норм міжнародного приватного права.

Загалом, при вирішенні питання, щодо застосовного права до міжнародних приватноправових відносин цілком природним виглядає бажання замінити «різнорідні положення національного законодавства окремих країн системою

однорідних нормативних приписів, призначених для безпосереднього врегулювання міжнародних невладних відносин». Створення таких однакових матеріально-правових норм дістало назву уніфікація, внаслідок чого і метод подібного регулювання відповідних відносин отримав назву уніфікованого (або прямого). Як зазначає В.В. Гаврилов, спочатку цей метод застосовувався тільки у сфері міжнародної торгівлі – сфері, для врегулювання якої національне право було найменш пристосовано, а потім був розповсюдженим і на інші інститути міжнародного приватного права [6, с. 59]. З наведеного випливає, що у процесі уніфікації створюються норми, які є міжнародними за своїм характером. Внаслідок цього сутність прямого методу зводиться до заміни норм національного законодавства двох (чи більше) правових систем, які претендують на врегулювання певних відносин, новими матеріально-правовими нормами. Саме вони будуть застосовуватись у відповідних випадках судами всіх держав, що взяли участь у створенні цієї нової норми незалежно від того, в який саме спосіб вона може бути трансформованою в їхні національні системи права [6, с. 59-60].

В літературі звертається увага на наявність різних доктрин щодо предмета міжнародного приватного права: 1) французька доктрина виходить із того, що основою міжнародного приватного права є норми про громадянство та про правове становище іноземців. Крім того, значна увага приділяється питанням колізій законів та питанням міжнародного процесу та міжнародного арбітражу; 2) німецька доктрина обмежує предмет міжнародного приватного права колізійним правом. Правове становище іноземців у Німеччині відносять до цивільного права, а питання громадянства – до державного права; 3) англо-американська доктрина зосереджує увагу на процесуальних питаннях. Тобто, насамперед ставиться завдання визначити, за яких умов місцевий суд компетентний розглядати справу з участю «іноземного елемента» [2, с. 11].

Дана сфера регулювання відносин наділена такими характерними ознаками: 1) регулювання приватноправових відносин, що виникають в умовах міжнародного життя; 2) наявність свого предмета та метода регулювання; 3) належність до галузі внутрішньодержавного приватного права; 4) тісний зв’язок з цивільним правом; 5) тісний зв’язок з міжнародним публічним правом.

Отже, міжнародне приватне право (або колізійне право) – це система юридичних норм, спрямованих на регулювання міжнародних невладних відносин з «іноземним елементом». Завданням міжнародного приватного права є регламентація вказаних відносин для всебічного захисту прав і свобод фізичних та юридичних осіб, наділених зв’язком з конкретною державною світу.

Список літератури

1. Про міжнародне приватне право : Закон України від 23.06.2005 р. № 2709-IV. Відомості Верховної Ради України, 2005. № 32. С. 422.

2. Міжнародне приватне право : навч. посіб. / за ред. С. Г. Кузьменка. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 316 с.

3. Бігун В. А, Білоусов Є. М., Жуков І. М. Міжнародне приватне право : підручнк для студ. вищ. навч. закл. / за ред. проф. В. П. Жушмана та доц. І. А. Шуміло. Харків : Право, 2015. 320 с.

4. Міжнародне публічне право : навч. посіб. / за заг. ред. В. Е. Теліпко. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 608 с.

5. Чабан О. М. Місце міжнародного приватного права в правовій системі України. *Право.ua*. 2015. № 3. С. 162 – 166.

6. Чубарєв В. Л. Міжнародне приватне право : навч. посіб. Київ : Атіка, 2006. 608 с.

СЕКЦІЯ 12

SECTION 12

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА І ОБОРОНА В УМОВАХ КРИЗОВИХ ЯВИЩ NATIONAL SAFETY AND DEFENSE UNDER THE CONDITIONS OF CRISIS PHENOMENA

УДК 342.1

Стецюк С. П.
ад'юнкт науково-організаційного відділення
Військовий інститут Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

НАЙБЛИЖЧІ ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

30 – 31 жовтня 2019 року під час візиту до України Північноатлантичної ради НАТО, керівництво нашої держави офіційно звернулося до НАТО з проханням перейти на новий рівень співробітництва і надати Україні статус учасника програми Партнерства розширених можливостей НАТО (Enhanced Opportunity Partnership – ЕОР). Варто зауважити, що це друга подібна спроба, адже у 2018 році Україна вже намагалася приєднатися до зазначеної програми, проте на той час її заявку було відхилено.

Програма Партнерства розширених можливостей НАТО започаткована у межах Ініціативи взаємосумісності партнерів під час саміту НАТО в Уельсі у вересні 2014 року та фактично об'єднує довкола НАТО клуб найближчих партнерів, які з різних причин не входять до Альянсу, але готові тісно взаємодіяти з ним. Наразі, з урахуванням відповідних критеріїв, насамперед – обсягів внеску в оборонні спроможності, до цієї програми входять п'ять держав-партнерів: Австралія, Грузія, Йорданія, Фінляндія та Швеція.

За своєю сутністю програма Партнерства розширених можливостей НАТО покликана надати державі, що є її учасником низку переваг у порівнянні з іншими партнерами НАТО. До прикладу держава-учасник програми ЕОР може залучатись до майбутніх операцій Альянсу, що надає їй доступ до механізму кризових консультацій, оперативного планування на якомога ранніх стадіях та обміну інформацією у сфері розвідки. До того ж держава із статусом члена ЕОР, також може мати представництво в штабах НАТО та операційних штабах на посадах, які закриті для інших держав-партнерів [1].

Приєднання України до зазначеної програми є одним з найважливіших кроків на шляху євроатлантичної інтеграції, що має підвищити взаємосумісність наших сил та засобів з військовими формуваннями держав-членів НАТО, зміцнити рівень військової взаємодії, а також отримати певні преференції в наданні з боку Альянсу фінансової та інших видів допомоги.

Наразі рішення щодо надання нашій державі статусу члена Програми Партнерства розширених можливостей НАТО досі не прийнято, у зв'язку з чим

вище керівництво нашої держави продовжує процес політичних консультацій за даним напрямом. Разом із тим, раніше ексміністр оборони Андрій Загороднюк прогнозував, що рішення щодо участі України у Програмі розширених можливостей НАТО може бути ухвалене у жовтні цього року.

Список літератури

1. Як реформується українська армія. URL: https://m.day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci/yak-reformuyetsya-ukrayinska-armiya.

УДК 351.8

Тертичний О. О.
канд. техн. наук, доц.,
доцент кафедри маркетингу, менеджменту та
торгівельного підприємництва,
Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЯ ТА СТАЛОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІД ЧАС НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Існують декілька типів надзвичайних ситуацій. До них належать техногенні, природні та соціально-політичні ситуації. Проте у більшості випадків найбільш серйозні наслідки надзвичайних ситуацій виникають унаслідок неправильних дій персоналу. Найбільш розповсюдженими причинами цих дій є необізнаність; безкарність при систематичних порушеннях; звикання до небезпеки; прагнення до економії сил або часу за рахунок виключення технологічних операцій, що забезпечують безпеку; неузгодженість дій (з напарником, з членами бригади) внаслідок психологічної несумісності; недбалість тощо. Але особливо небезпечними є неправильні дії керівників або втрата управління.

Прийнятний, за нормами сьогоднішнього дня, рівень надійності забезпечується комплексом заходів, серед яких основними слід вважати медичний та психологічний відбір, медичний контроль; підвищення рівня професійної підготовки; виховання; строгий контроль за виконанням правил і норм охорони праці та виробничої безпеки; контроль за дотриманням виробничої і технологічної дисципліни.

Професійна надійність персоналу значною мірою може бути забезпечена високими вимогами до підбору кадрів, в основі якого лежить науково обґрунтоване прогнозування їх професійної придатності для даної роботи. Воно здійснюється шляхом попереднього медичного обстеження перед вступом на роботу. Для осіб, робота яких буде пов’язана з підвищеною небезпекою, крім медичного обстеження, повинен вводитися обов’язковий психологічний відбір.

Надзвичайні ситуації, аварії, катастрофи насправді явище не таке вже й рідкісне, тому персоналу всіх підприємств, де є небезпека вибуху, загоряння, витоку отруйних

речовин тощо, завжди потрібно бути готовим до їх запобігання або ліквідації їх наслідків.

Для зменшення наслідків надзвичайних ситуацій існує низка заходів, до яких належить планування заходів щодо локалізації та ліквідації наслідків аварій на небезпечному виробничому об'єкті. Вони проводяться силами самого підприємства. Необхідно мати резерви фінансових коштів і матеріальних ресурсів для локалізації та ліквідації наслідків аварій. Також необхідно навчати працівників діям в разі аварії або інциденту на небезпечному виробничому об'єкті. Керівник повинен прийняти рішення щодо створення системи спостереження, оповіщення, зв'язку і підтримки дій в разі аварії. Зазначені системи необхідно підтримувати в придатному для використання стані.

Важливим для ефективної роботи організації є не тільки технічні і матеріальні резерви, а й моральний стан персоналу, у тому числі керівників. Під час критичних ситуацій можливі різні типи поведінки. Вони різноманітні і визначаються як самою ситуацією, так і характером людини, який в них потрапляє. У той же час можна виділити деякі загальні способи поведінки в зазначених ситуаціях. До цих методів належать такі: імпульсивність, пасивність і активність.

При імпульсивному способі реагування людина бурхливо, емоційно переживає ту чи іншу критичну ситуацію, реагує на неї неадекватно і, як правило, терпить фіаско. При пасивному способі, навпаки, людина як би відключається, відсторонюється від ситуації, впадає в емоційно заморожений стан. При активному реагуванні поведінка людини характеризується ініціативою, пошуком виходу з положення, що створилося, прагненням подолати наявні труднощі, знайти точку опори в собі і в інших.

Потрібно сказати, що саме активна форма реагування дає людині можливість жити далі, долати труднощі, не зациклюватися на те, що трапилося, визначає, в кінцевому рахунку, його оптимістичну і життєстверджуючу лінію поведінки.

Таким чином, підвищення сталості управління у критичних ситуаціях дозволить знизити втрати від аварійних ситуацій. Навчання та тренування необхідно не тільки робітникам, а й керівному персоналу. Від його дій залежить ефективність діяльності всієї організації.

СЕКЦІЯ 13
SECTION 13

ЕКОНОМІКА ТОРГІВЛІ ТА ПОСЛУГ
ECONOMICS OF TRADE AND SERVICES

УДК 339.9

Тачанський А. В.
здобувач вищої освіти,
Хмельницький торговельно-економічний коледж
КНТЕУ,
Шулякова І. В.
здобувач вищої освіти,
Хмельницький торговельно-економічний коледж
КНТЕУ
Науковий керівник:
Янюк О. В.
викладач циклової комісії харчових технологій,
Хмельницький торговельно-економічний коледж
КНТЕУ

ВИКОРИСТАННЯ ОСВІТНІХ ПЛАТФОРМ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ХТЕК КНТУ

Дистанційне навчання – форма організації та реалізації освітнього процесу, за якою його учасники (об'єкт і суб'єкт навчання) здійснюють навчальну взаємодію принципово та переважно екстериторіально (тобто, на відстані, яка не дозволяє й не передбачає безпосередню навчальну взаємодію учасників віч-на-віч, інакше, коли учасники територіально знаходяться поза межами можливої безпосередньої навчальної взаємодії та коли в процесі навчання їх особиста присутність у певних навчальних приміщеннях навчального закладу не є обов'язковою) [1].

Через розповсюдження вірусу SARS-CoV-2 в Україні введено карантин з 12 березня 2020 року. Саме тому, навчальні заклади України сьогодні якнайширше залучені до організації та впровадження цифрової освіти – поєднання різних компонентів і сучасних технологій шляхом використання цифрових платформ, впровадження нових інформаційно-освітніх технологій, застосування прогресивних форм організації навчального процесу та активних методів навчання, а також сучасних навчально-методичних матеріалів. Не залишився осторонь і Хмельницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ. У цій ситуації набирають обертів такі освітні платформи, як classroom, vseosvita, naurok, zoom-platforma-dlya-provedeniya-onlajn-zanyatij, електронна пошта, голосовий чат через мережу Інтернет та ін.

З метою реалізації дистанційного навчання під час карантину викладачі коледжу в переважній більшості використовують засоби та можливості, які пропонує платформа classroom. Так, на першому курсі технологічного відділення, групи ТХ-125 дистанційне навчання відбувається відповідно до даної платформи (рис. 1).

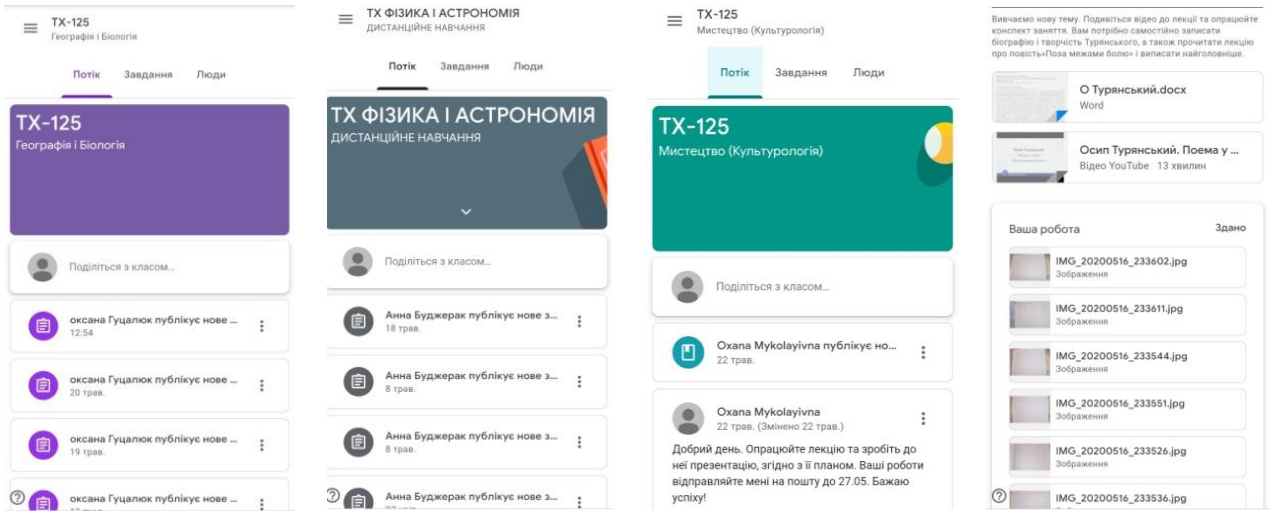

Рис. 1. Освітні платформи групи ТХ-125

Джерело: розроблено автором

Ефективні напрацювання у застосуванні різноманітних дистанційних технологій навчання використовуються у групах ТХ-118, ТХ-119, ТХ-120. (рис. 2).

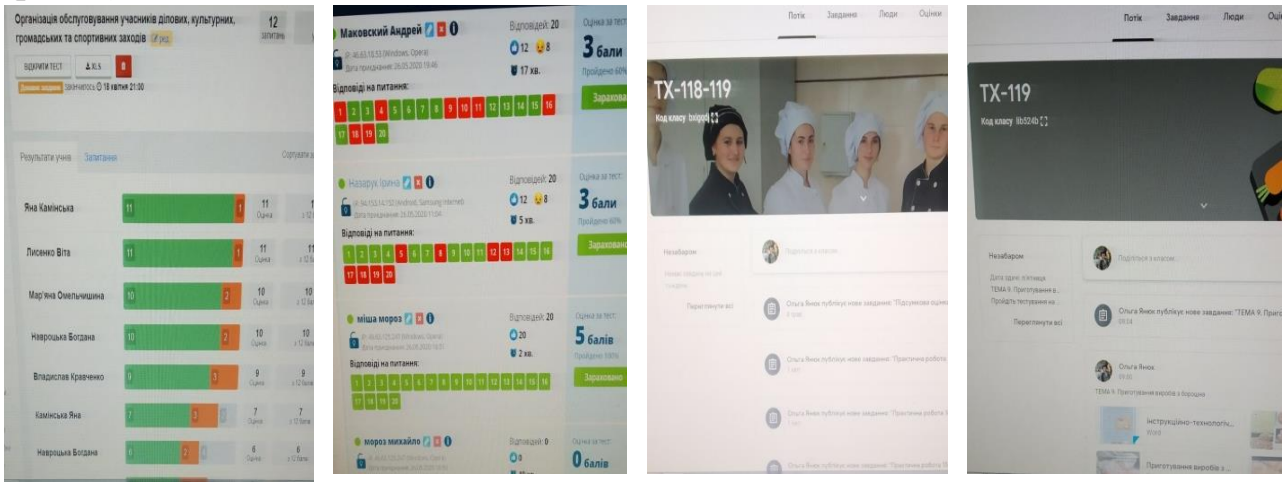

Рис. 2. Освітні платформи груп ТХ-118, ТХ-119, ТХ-120

Джерело: розроблено автором

Карантин став часом, коли дистанційні технології використовуються не лише для навчання студентів. Зокрема, більшість викладачів Хмельницького торговельно-економічного коледжу КНТЕУ зараз стали учасниками методичних семінарів, вебінарів, тренінгів, які проводять vseosvita, naurok, prometheus. Це допомагає викладачам, не лише набуттю нових знань, а й дозволяє проаналізувати підходи до організації дистанційного навчання в цілому: структура курсу, взаємодія модератора і слухачів, форми і методи інформування, тренування, контролю, мотивація до навчання тощо) [3].

Проте дистанційне навчання потребує багато роботи за комп’ютером та мати доступ до мережі Інтернет постійно. Нажаль не у всіх студентів, особливо ті які

проживають у сільській місцевості, не мають постійного доступу до мережі. А також якщо у сім'ї декілька студентів або школярів, тоді батькам важко організувати дистанційне навчання.

Дистанційне навчання має негативний та позитивний наслідок.

Негативна сторона:

– відсутнє спілкування між студентами (віч на віч);

– довготривале сидіння за комп'ютером шкодить здоров'ю;

– не можливо об'єктивно оцінити навички та вміння студента;

– не можливо спостерігати за студентом під час виконання завдання (приготування страв);

– не всі студенти мають ресурси, щоб виконувати завдання;

– частина студентів взагалі нічого не розуміють;

– 100 % студенти не виконують завдання.

Позитивна сторона:

– викладач має можливість працювати у будь який час;

– можливість викладачам самоудосконалюватися та розвивати свої навички у Інтернет ресурсах;

– виконувати завдання студенти можуть у будь який час;

– заощаджуються кошти.

Підсумовуючи все вище сказане, необхідно відзначити, що дистанційне навчання у Хмельницькому торговельно-економічному коледжі КНТЕУ відбувається відповідно до обраної викладачем платформи враховуючи вимоги програми, рівень студентів. Також повинен бути постійний контроль за процесом дистанційного навчання, бо його відсутність може привести до значного погіршення якості вищої освіти, що отримується) [2].

Список літератури

1. Дистанційне навчання. URL: http://www.tneu.edu.ua.

2. Міністерство та Комітет цифрової трансформації України. URL: https://thedigital.gov.ua/news/servisi-distantsiynogo-navchannya-dlya-vchiteliv.

3. Проблеми впровадження дистанційного навчання в освітній процес вищих військових навчальних закладів. URL: http://adl.nuou.org.ua/wp-content/uploads/2017/12/Mater_conf_Kyiv.pdf.

СЕКЦІЯ 14
SECTION 14

МЕНЕДЖМЕНТ
MANAGEMENT

УДК 338.2

Остапенко С. Р.
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти 2 курсу,
спеціальність «Менеджмент»,
Інститут права, економіки та міжнародних відносин,
Міжнародний гуманітарний університет

УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ДІЯЛЬНОСТІ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

Ефективність діяльності підприємства є одним із найважливіших узагальнюючих показників, який характеризує діяльність підприємств ресторвнного господарства та його результативність.

В сучасних економічних умовах для того, щоб ресторан (кафе, інший заклад ресторанного господарства) був конкурентоспроможним та займав тверде місце на ринку, його діяльність повинна бути економічно ефективною.

Іщенко І. І., Терещенко С. П., поділяють ефективність виробництва на виробничо-економічну та соціально-економічну. Виробничо-економічна ефективність відображає ефективність функціонування продуктивних сил, матеріально-технічної бази, рівень використання виробничих ресурсів і передбачає мінімізацію витрат на одержання відповідного результату. Соціально-економічна ефективність відображає результативність виробництва в цілому і є свідченням рівня відповідності вибраного курсу дій цілям підприємства. [1, с. 28]

Ринкові умови господарювання загострили конкурентну боротьбу між підприємствами ресторанного бізнесу за споживача їхньої продукції та одержання максимальних прибутків. Це є рушійною силою для вдосконалення процесів виробництва, реалізації та підвищення економічної ефективності.

Основна мета менеджменту ресторанного господарства – це забезпечення високих темпів розвитку торгового підприємства в стратегічній перспективі і зростання його конкурентної позиції на споживчому ринку.

Сутність торгового менеджменту полягає в тому, що він являє собою процес управління всіма основними напрямками діяльності підприємства.

Менеджмент передбачає виконання функцій, тобто відокремлених видів діяльності, таких, як планування, організування, керування, мотивування, контролювання. Ці функції є основними, базовими, з яких складається управлінська діяльність, вони сприяють досягненню поставлених цілей організації:

– планування – визначення цілей і розробка шляхів їх досягнення;

– організування – функція управління, яка містить поділ та кооперацію праці, в тому числі утворення організаційних структур, делегування повноважень, організацію взаємодії;

– мотивування – налаштування людей на поведінку, яка сприяє ефективному досягненню цілей організації;

– контролювання – отримання інформації про ситуацію і визначення відхилення ситуації від її бажаного значення.

Особливості управління ефективністю діяльності ресторанного бізнесу пов'язано з функціями, які властиві підприємствам – виробництво, реалізація продукції та обслуговування споживачів.

Функції ресторанного менеджменту такі:

1. Вибір найбільш ефективних організаційних форм функціонування ресторанного господарства: обирається найбільш прийнятна з погляду його засновників організаційно-правова форма діяльності; визначається тип підприємства, формуються його основні визначальні характеристики.

2. Управління виробничими (технологічними) процесами: розробка схеми виробничо-технологічного процесу і торговельного обслуговування відвідувачів, технологічного планування підприємства; формування необхідного технологічного устаткування; розробка організаційних основ руху товару, приймання, зберігання сировини, товарів та ін.

3. Управління процесом обслуговування гостей: забезпечення задоволення попиту відвідувачів, створення для них зручних умов відвідування закладу, проведення відповідної асортиментної політики, вибір оптимального режиму роботи підприємства.

4. Управління персоналом: схема організаційної структури управління підприємством, функціональний розподіл праці персоналу; визначення необхідної чисельності і складу персоналу, ефективна організації праці й управління його продуктивністю.

5. Управління товарообігом: проведення аналізу і прогнозування торговельної кон'юнктури, здійснення планування обсягу і складу товарообороту, нормування і планування товарних запасів, планування обсягу і складу закупівлі і надходження сировини й товарів.

6. Управління доходами: розроблення цінової політики підприємства і здійснення планування доходів підприємства. Ця функція пов'язана з формуванням власної фінансової бази розвитку підприємства, здійсненням його діяльності на принципах самофінансування.

7. Управління витратами обігу: визначається необхідний обсяг поточних витрат ресурсів на здійснення виробничо-торговельної діяльності, розглядаються можливі резерви економії витрат і здійснюється планування витрат виробництва та обігу у розрізі окремих статей витрачання коштів.

8. Управління прибутком: управління формуванням прибутку (управлінням доходами і витратами підприємства, розробкою ефективної податкової політики, забезпеченням ефективності комерційних операцій по закупівлі сировини і товарів)

і управління її використанням (здійснюється шляхом оптимізації її розподілу за окремими напрямками).

9. Управління активами: визначається потреба в окремих видах активів і їх загальна сума; оптимізується склад активів з позицій ефективності їх використання, необхідної ліквідності для забезпечення постійної платоспроможності; забезпечується прискорення обороту окремих видів активів (запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів); визначаються форми і джерела фінансування активів.

10. Управління капіталом: формується оптимальна його структура; знаходяться можливості формування фінансових ресурсів за рахунок власних джерел; визначається необхідний обсяг залучення позикових коштів на короткостроковій і довгостроковій основі.

11. Управління інвестиціями: здійснюється оцінка інвестиційної привабливості проектів і проводиться відбір найбільш ефективних з них; формується інвестиційний портфель підприємства і здійснюється управління ним.

12. Управління господарськими ризиками: виявляється склад основних виробничих, комерційних, фінансових, інвестиційних та інших ризиків, даного підприємства; оцінюється рівень цих ризиків та їх можлива негативна дія на результати господарської діяльності, формується система заходів щодо профілактики й мінімізації ризиків, а також по їх страхуванню.

13. Управління фінансовим станом: здійснюється комплексна оцінка фінансового стану підприємства і знаходяться резерви його зміцнення; здійснюється комплексне планування фінансової діяльності підприємства.

Умовою виживання будь-якого бізнесу – здатність адаптуватись до змін у зовнішньому середовищі та обрати саме ту концепцію менеджменту закладу, яка підвисить його економічну ефективність та призведе до успіху [2, с. 107]. Це означає не лише можливість переборювати несприятливі явища, але і уміння пристосовуватись до них, використовувати їх з найбільшим ефектом для підприємства.

Список літератури

1. Іщенко І. І., Терещенко С. П. Оцінка економічної ефективності виробництва та затрат. Київ : Вища школа, 1991. 187 с.

2. Шкільняк М. М, Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Крисько Ж. Л., Демків І. О. Менеджмент : навч. посіб. Тернопіль : Крок, 2017. 252 с.

СЕКЦІЯ 15 БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ
SECTION 15 ACCOUNTING, ANALYSIS, AND AUDIT

Vagner I.
Ph.D., assistant professor of accounting
and taxation department,
Lviv educational-scientific institute
of state institution of higher education
«University of Banking»

IMPORTANCE OF BREAK EVEN POINT ANALYSIS OF UKRAINIAN ENTERPRISES

Break-even analysis is an analytical technique used to study cost-volume-profit relationship and to determine the point at which revenues and costs agree exactly. Break-even point (BEP) indicates the level of operations that produce neither profit nor loss. By determining this point the firm can assess precisely how it is actually away from the point. If the firm operating at a level above the BEP, it indicates that the firm is making profit [1].

While breaking even might not seem like much of a business goal, it's an important reference for your financial people. Your break-even points provide important benchmarks for long-term planning. Knowing your break-even for areas such as sales, production, operations and investment payback can help you with pricing, debt service and other functions of operating your business [2].

Each time you consider a sale or discount, calculate your break-even points to determine if you can still make money at that price. If you spend money on a marketing promotion, you can determine whether it's worthwhile by adding the cost of the promotion to your current overhead expense for the time period the promotion is running to determine your new break-even point. Or, you can divide the cost of the promotion by the additional number of units the promotion generated in sales and apply that cost to your overhead cost per unit for those additional units.

Calculating the breakeven point is a key management accounting tool used by business owners. Once you know the fixed and variable costs for the product your business produces or a good approximation of them, you can use that information to calculate your company's break even point. Small business owners can use the calculation to determine how many product units they need to sell at a given price point to break even.

A company's breakeven point is the point at which its sales exactly cover its expenses. To compute a company's breakeven point in sales volume, you need to know the values of three variables:

1. Fixed costs: Costs that are independent of sales volume, such as rent.

2. Variable costs: Costs that are dependent on sales volume, such as the cost of manufacturing the product.

3. Selling price of the product.

There are many benefits to doing a break-even analysis:

Price smarter. Finding your break-even point will help you price your products better.

Cover fixed costs. When most people think about pricing, they think about how much their product costs to create. Those are considered variable costs. You still need to cover your fixed costs like insurance or web development fees. Doing a break-even analysis helps you do that.

Catch missing expenses. It's easy to forget about expenses when you're thinking through a business idea. When you do a break-even analysis you have to lay out all your financial commitments to figure out your break-even point. This will limit the number of surprises down the road.

There is more than one way to reach break-even. You might increase your sales, raise your prices to increase your profit margins, lower your profits to generate more gross profits or reduce expenses. You can reduce expenses through cost-cutting measures, depreciating assets, reducing interest-bearing debt or investing excess cash to generate capital gains on that money. Knowing your break-even points will let you see the effects these different strategies have (fig. 1) [2].

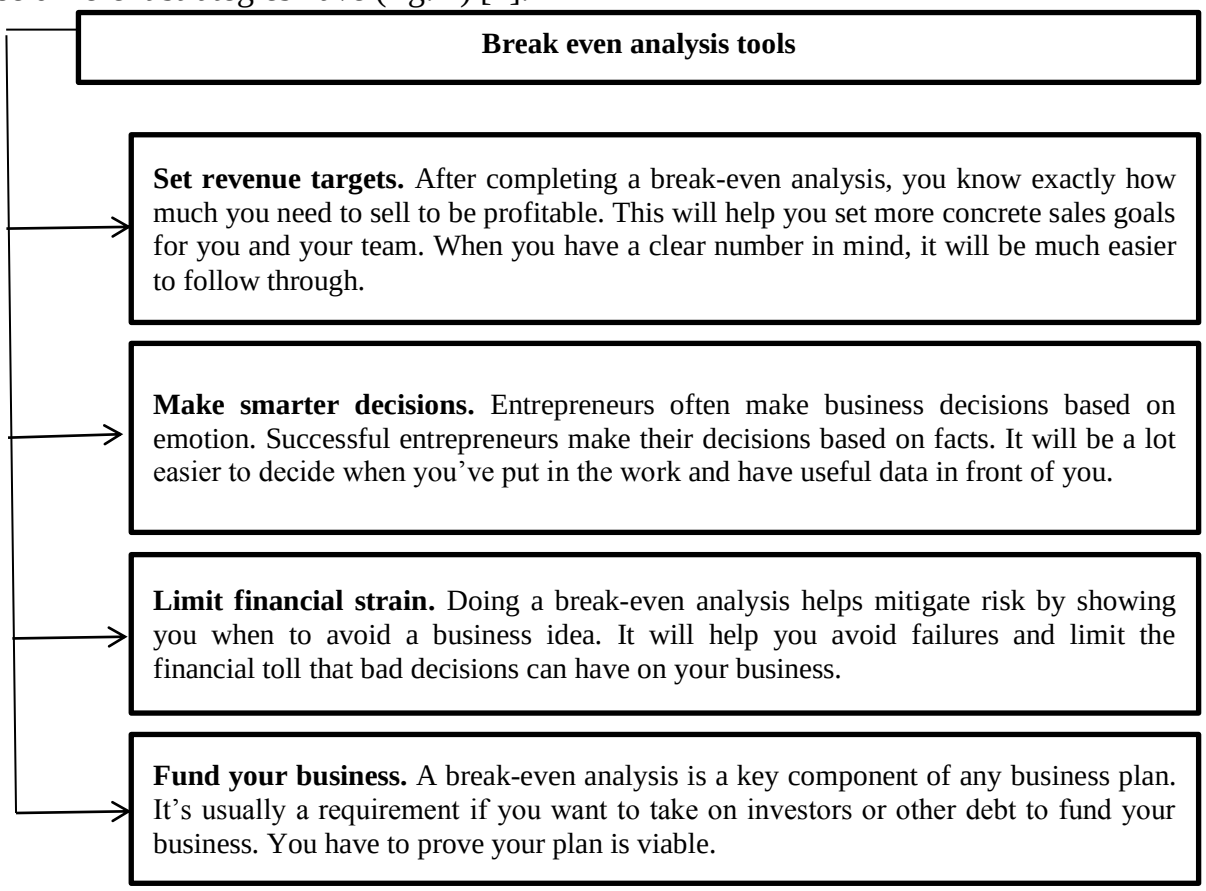

Fig. 1. Break even analysis tools

There are four common scenarios when it helps to do a break-even analysis:

1. Starting a new business. If you're thinking about starting a new ecommerce website, a break-even analysis is a must. Not only will it help you decide if your business idea is viable, but it will force you to do research and be realistic about costs, as well as think through your pricing strategy.

2. Creating a new product. If you already have a business, you should still do a break-even analysis before committing to a new product – especially if that product is going to add significant expense. Even if your fixed costs, like an office lease, stay the same, you'll need to work out the variable costs related to your new product and set prices before you start selling.

3. Adding a new sales channel. Any time you add a new sales channel, your costs will change-even if your prices don't. For example, if you've been selling online and you're thinking about doing a pop-up shop , you'll want to make sure you at least break even. Otherwise, the financial strain could put the rest of your business at risk.

4. Changing the business model. If you're thinking about changing your business model, for example, switching from dropshipping products to carrying inventory, you should do a break-even analysis. Your costs could change significantly and this will help you figure out if your prices need to change too.

Break-even point (BEP) is the juncture where total cost and total sales (revenue) are equal. This point is important for every company to know because, from this point, the company starts to become profitable.

BEP analysis is useful for businesses which have one product and which are just starting out their journey. However, it becomes complicated in the case of the service industry or if the firm produces more than one product.

Potential investors not only want to know the potential return on their investments, they also want to know when they will see that return. Some companies take years before they are profitable. In some scenarios, the business might lose money during the first year or several years before breaking even from operations. When the company is profitable based on its operations, it won't need any more investment money or cash reserves to continue operating. However, even after it is profitable from operations, the company might still carry significant investment money it needs to pay back using its profits after operations. Therefore, the company has not made a profit for its investors. Investors will want your break-even points in your business plan to determine if they are interested in your opportunity.

References

1. Nature of break-even analysis. URL: https://www.referenceforbusiness. com/encyclopedia/Bre-Cap/Break-Even-Analysis.html.

2. The importance of breaking even in business finance by Sam Ashe-Edmunds. URL: https://smallbusiness.chron.com/importance-breaking-even-business-finance-63132.html.

СЕКЦІЯ 16 ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС
SECTION 16 ECONOMIC LAW AND PROCESS

УДК 347.9

Руських С. О.
здобувач вищої освіти 3-го курсу,
факультет міжнародної торгівлі та права,
Київський національний торговельно-економічний університет

ЗАХИСТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНІСТІ В РОЗРІЗІ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН

В умовах глобалізаційних процесів у розвинених країнах світу інтелектуальна власність вважається складовою національного багатства країн. Вона значною мірою впливає на економічну діяльність підприємств, навіть стала їх невід'ємною частиною, проте питання захисту таких прав на теренах України можна назвати одним із найскладніших у правовій сфері.

Основними інструментами регулювання сфери інтелектуальної власності в Україні є [1]:Конституція України, Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, Митний кодекс України, Закон України «Про авторське право і суміжні права».

На жаль, деякі роботодавці не завжди приділяють належну увагу праву інтелектуальної власності при оформленні трудових відносин, і ,як результат, у багатьох випадках це породжує чимало проблем навколо питання приналежності права інтелектуальної власності.

Створення об'єктів інтелектуальної власності та розподіл майнових та немайнових прав регулюються положеннями законодавства. Так відповідно до статті 429 Цивільного кодексу України [2]:

1. Особисті немайнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт. У випадках, передбачених законом, окремі особисті немайнові права інтелектуальної власності на такий об'єкт можуть належати юридичній або фізичній особі, де або у якої працює працівник.

2. Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт, та юридичній або фізичній особі, де або у якої він працює, спільно, якщо інше не встановлено договором.

3. Особливості здійснення майнових прав інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, можуть бути встановлені законом.

В Україні практикується укладання трудового договору між роботодавцем та працівником в усній формі, і найчастіше у таких відносинах працівник допускається до роботи без чітко визначених службових обов'язків та завдань. У зв'язку з такими

недомовленостями, поширеною судовою практикою є подання позову до суду задля визнання працівником або робітником виключного права на створену інтелектуальну власність та стягнення відповідної винагороди.

Тому, для того аби убезпечити себе від судових процесів, роботодавцю, при створенні трудових відносин з майбутнім працівником, необхідно:

1. Укладати трудові відносини виключно у письмовій формі;

2. Закріпити в трудовому договорі з працівником положення про те, що виключні права на всі результати інтелектуальної діяльності, створені під час виконання посадових обов'язків, належать безпосередньо роботодавцю;

3. Зробити видачу завдань на створення службового результату інтелектуальної власності формальною;

4. Формалізувати виплату авторських гонорарів (винагород) як додаткову угоду до трудового договору.

Таким чином, це дасть змогу роботодавцю захистити своє право та інтереси на результат інтелектуальної власності, який був створений працівником при виконанні трудових обов'язків, та мінімізувати ризик оскарження приналежності права чи незаконного використання результату інтелектуальної власності. У разі недотримання вищевказаних рекомендацій, працівник може претендувати на виключне майнове право на створений ним об'єкт інтелектуальної власності.

Тому при оформленні трудового договору необхідно пам'ятати про обов'язок або можливість працівника створити об'єкт інтелектуальної власності, який, при легковажному підході сторін договору, у подальшому може стати причиною виникнення спорів та судових процесів.

Список літератури

1. Законодавство України із питань інтелектуальної власності. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Законодавство_України_із_питань_інтелектуальної_власності.

2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

СУЧАСНИЙ СТАН ЕКОНОМІКИ, ОБЛІКУ, ФІНАНСІВ І ПРАВА ТА ЇХ ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ

Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (8 червня 2020 р.)

Українською та англійською мовами

Відповідальний за випуск: Загородний І. Д.
Технічний редактор: Нестеренко В. О.
Художній редактор: Михайленко К. В.
Коректор: Остаповець Н. М.
Дизайнери й верстальники: Артеменко А. А, Григоренко Л. О.

Підписано до друку 5.06.2020 р. Формат 60х90/16
Папір офсетний. Друк – ризографія. Умовн. друк. арк. 5,0
Гарнітура Times New Roman.
Наклад 500 примірників. Зам. № 9598

Надруковано у ФОП Сидоренко А. В.
Свідоцтво про державну реєстрацію серія В01 № 710364 від 07.01.2007 р.
36000, м. Полтава, вул. Дмитра Коряка, 3

Всі права захищенні.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть автори.

Редакційна колегія може не поділяти думок авторів.

ЦФЕНД ЦЕНТР ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Офіційний сайт: http://www.economics.in.ua